

SAYI 27
1988

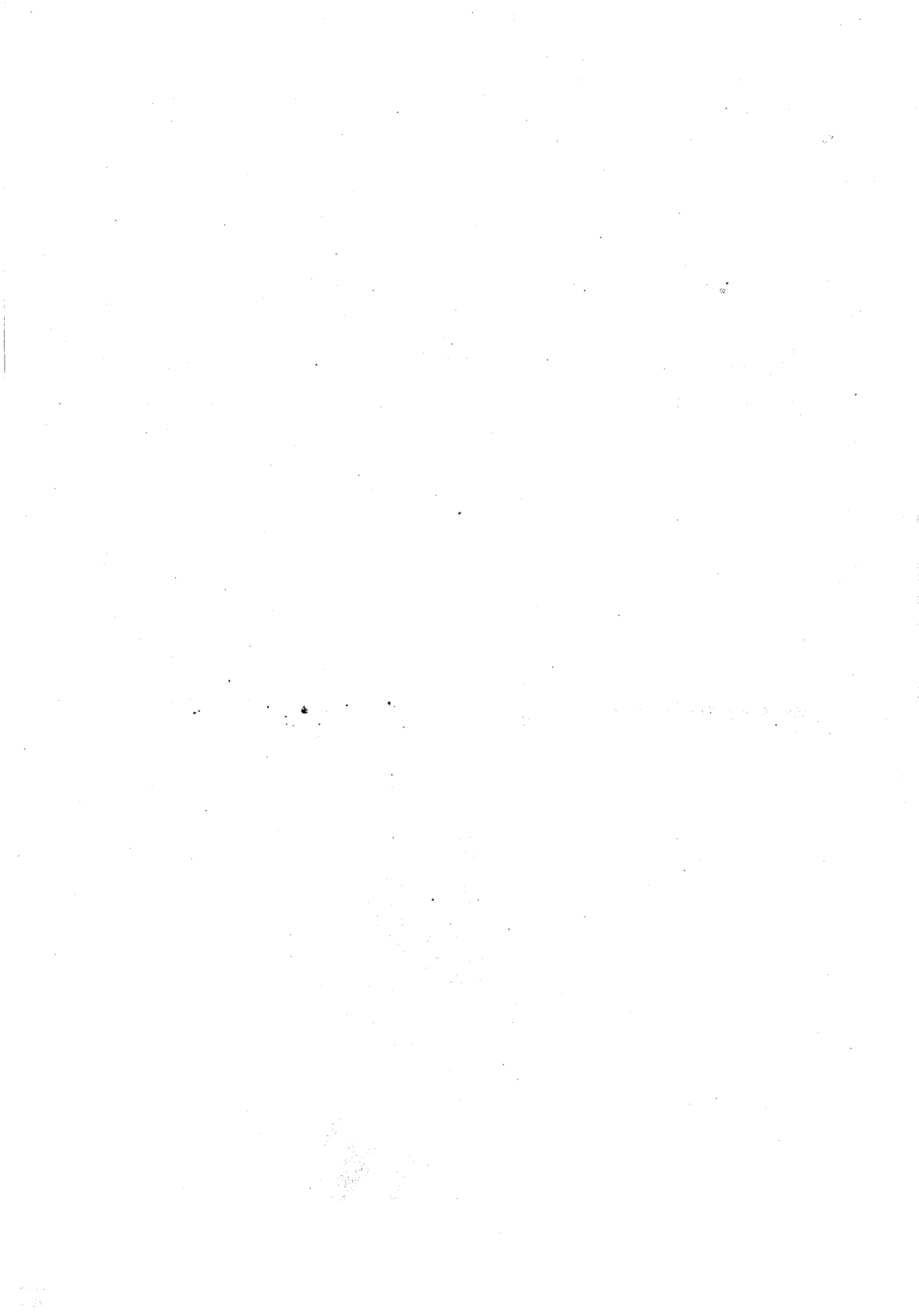
• TMMOB • ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIN ORGANI •

TARIM VE MÜHENDİSLİK

5 HAZİRAN
ÇEVRE GÜNÜ

ODAMIZ KENDİ YERİNİ TAŞINDI

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

Adına Sahibi
Mahir GÜRBÜZ

Sorumlu Yazışları Müdürü
Erdoğan ÇINAR

YAZI YAYIN KOŞULLARI

Yazılar, dosya kağıdına, daktilo ile seyrek satırla iki kopya olarak yazılmalı, yazı özeti, yazarın kısa özgeçmişi, adres ve telefonları ile birlikte gönderilmelidir. Yazı eki olan fotoğraflar net ve temiz olmalı, grafik ve şekiller basım için aydınlar ya da beyaz kağıda rapido ile çizilmelidir. Özgün ve derleme yazılarda yararlanılan kaynaklar, çeviri yazılarda ise çevirinin yapıldığı kaynak belirtilmelidir.

Gönderilen yazılar yayınlanırsa ya da yayınlanmasın yazarına geri verilmez.

Özgün ve derleme yazılarda fikir ve görüşler yazarına, çeviriden doğacak sorumluluk ise çevirene aittir. Ziraat Mühendisleri Odası'nı ve Tarım ve Mühendislik Dergisi'ni hiçbir şekilde bağlamaz.

Yayın Kurulu, gönderilen yazılar üzerinde gerekli gördüğü düzeltmeyi yapmaya yetkilidir.

Dergide yayınlanmış yazılar kaynak göstermek koşuluyla başka yayın organlarında yayınlanabilir ya da aktarılabılır.

ABONE KOŞULLARI

Ziraat Mühendisleri Odası'nın

Türkiye'deki üyelerine parasız gönderilir.

Bir adet dergi bedeli 300.- TL.

Bir yıllık abone bedeli 1200.- TL'dir

Ziraat Fakültesi öğrencilerine % 50 indirim yapılır.

YÖNETİM YERİ

Ziraat Mühendisleri Odası

Karanfil Sok. 34/14

Kızılay-ANKARA

Tel: 125 05 55 - 118 31 15

REKLAM FİYATLARI VE KOŞULLARI

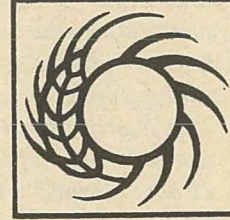
Arka Dış Kapak	:	400.000.- TL.
Ön İç Kapak	:	350.000.- TL.
Arka İç Kapak	:	300.000.- TL.
İç Sayfa	:	200.000.- TL.
1/2 Sayfa	:	150.000.- TL.
1/4 Sayfa	:	100.000.- TL.

Bu fiyat siyah-beyaz baskılar için geçerlidir. İç ve dış kapaklarda renkli baskı istenilebilir. Ek renk kullanıldığında her ek renk için 40.000.- TL. ek ödeme yapılır. Derginin sayfa boyutları 20x27 cm'dir. Reklam filmlerinin hazırlanmasında bu boyutların göz önüne alınması ve filmlerin pozitif olması gerekir.

Sürekli reklam yayınlanması isteklerinde % 20 indirim yapılır.

• TMMOB • ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIN ORGANI •

TARIM VE MÜHENDİSLİK

SAYI: 27/1988

İÇİNDEKİLER

Yeni Döneme Bakarken	2-4
Mahir GÜRBÜZ	
Yorum	5-6
TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Merkez Yönetim Kurulu	
TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası'nın 5 Haziran Dünya Çevre Günü Nedeniyle Düzenlediği Basın Toplantısı Metni.....	7-10
İhracatta Yapı Değişikliği ve Tarımın İhracat Gelirleri İçindeki Payı.....	11-22
Prof. Dr. Ergün KİP	
Avrupa Topluluğu - Türkiye İlişkileri İçinde Tarım Sektörü.....	23-26
Doç. Dr. Gülcan ERAKTAN	
Yitirdiklerimiz.....	26
Hayvancılık Politikası Üzerine.....	27-28
Dr. Emin A. BAYRAKTAROĞLU	
Su Ürünlerinde Örgütlenmenin Önemi ve Kooperatiflere Sağlanan Yasal Ayrıcalıklar.....	29-31
Ahmet Göker ELBEK	
Yetki Tüzüğü.....	32
Önder ALPVURAL	
Oda Haberleri.....	33-36
Oda'mız Yeni Dönem Çalışma Programı.....	37-39

Üç ayda bir yayımlanır.
Kapak: Savaş ÇEKİÇ

Baskı: MAYA Matbaacılık
Yayıncılık Ltd. Şti.
TEL: 118 01 53

yeni döneme bakarken

Çağdaş topluma yönelik demokratikleşme çabalarının sürdürülmekte olduğu günümüz Türkiye' sinde, kitle örgütlerinin, o arada mühendis-mimar odalarının gündemi de çok boyutlu sorumluluklarla yüklü bulunmaktadır. Demokrasinin, örgütlenmiş katmanların toplumsal faydanın paylaşımına dönük istemlerini dile getirip, haklarında kararların oluştuğu süreçlere katılabildikleri, çoğulcu ve katılımcı bir yapıya kavuşup, yalnızca siyasal örgütlerin etkinlikleriyle sınırlanmış kısıtlı bir platform olmaktan kurtulması da; bu sorumlulukların etkili aktivitelere dönüştürülmeleriyle büyük ölçüde bağlantılıdır. Böylesi bir sorumluluk yaklaşımı, Ziraat Mühendisleri Oda'sının önümüzdeki görev dönemi etkinlikleri bakımından da güdüleyici bir çıkış noktası niteliği taşımaktadır.

"Bu sorumluluklar nasıl somulaştırılabilir?" türünde bir soru için, kuşkusuz çok sayıda yanıt verilebilir. O türden çok sayıda yanıtı belli ilkesel çerçevelere oturtarak tanımlamak ve bu yaklaşımları meslek toplumunun tartışmasına sunarak, somut katkıları talep etmek, bu giriş yazısının amacını oluşturmaktadır.

Benimsenen doğrultuların tanımlanmasına geçmezden önce, 5-6 Mart 1988'de gerçekleşen Genel Kurul'dan dergimizin yayıma girdiği tarihe kadar geçen süreyle ilgili açıklamalar yapmak, durağanlık anlamına gelecek yanlışları önlemek bakımından, yararlı olacaktır.

Yönetim Kurulu'nun göreve gelince karşılaştığı ilk sorun, geçen dönem Yönetim Kurulumuzun saygıyla anmayı görev saydığımız ısrarlı tutumu sonucu sağladığı kaynakla başlatılan daire alımı konusu olmuştur. Zamana bağlı olarak çözümlenmesi gereken ve dergimizin başka bölümlerinde açıklandığı üzere; şu anda bile önemli oranda varolan parasal sorunlar ile binamıza taşınmayı gerçekleştirmek konusu, ivedilikle yerine getirilmesi gereken ödevleri oluşturmuştur. Kimi eksikliklerine karşın, bugün Ziraat Mühendisleri Oda'sının Karanfil Sokak 34/14 - Kızılay/Ankara adresindeki dairesi, öz malımız olarak meslektaşlarımızın hizmetine açılmış bulunmaktadır.

Birincisi 1965'de, ikincisi 1970'de yapılan Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongre'sinin üçüncüsünü gerçekleştirmeyi düşündük. Tüm Ziraat Fakültelerinin bilimsel katkıları ile uygulamacı meslektaşlarımızın deney birikimlerinin sentezleneceği bir kongreyi, birlikte düzenlemek konusunda, Ankara Ziraat Fakültemiz katında girişimde bulunulmuş ve sonuçta görüş birliğine varılarak düzenleme çalışmaları başlatılmıştır.

Mesleki uğraşı alanının yasal çerçevesi ve yetki tüzüğü, kamu ve özel kesimde çalışma olanaklarını ele alacak isdihdam, Avrupa Topluluğu ve Türkiye Tarımı, tarımsal destekleme politikaları, tohumculuk uygulamaları, GAP olgusu ve ziraat mühendisliği, hayvancılığın temel sorunları, gübreden-mekanizasyona kadar girdiler, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığının yeni yapısı ve sorunları, her boyutuyla gıda sektörü ve ziraat mühendisliği gibi ana konuları ele alacak çalışma gruplarımız büyük oranda oluşturulmuştur. Dönemsel tarım gelişmelerini temel ürünler bazında izleyip, gözleyecek ve Oda'yı dökümente edecek, uzman danışman modeli işletilmeye başlatılmıştır.

Kapsam ve nitelik bakımından gelişmesi ve değişmesi gereken bu çeşit etkinliklerin en üst düzeye çıkarılması ve üstlenilen sorumluluğun yerine getirilmesi, ön koşul anlamında ilkesel yaklaşımların benimsenip uygulanmasıyla olanaklıdır. Bu kavram çerçevesinde Ziraat Mühendisleri Oda'sının demokratik kitle örgütü ve kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu özelliği taşıma şeklindeki iki boyutlu niteliği, bunlara eş düşen farklı işlevlerin sergilenmesini gerektirmektedir.

Öncelikli ödev, üyelerimizin ekonomik ve demokratik hak ve çıkarlarını küçümsemeden, kararlılıkla savunmaktır. Tüm meslektaşlarımızı kavrayacak, dışlayıcı olmayan, bütünüleyici bir tavır, kitle örgütü özelliğinin gereğidir. Üyelerimizin Oda etkinliklerine dönük katılım ve katkıları, mesleğe ilişkin yetki, isdihdam, statü, ücret ve benzeri sorunlar konusunda sonuç alıcı çabalarla maksimize edilecektir. Somut sorunlara yönelik böyle bir tutum, kitemizi demokratik

platformlara katılması yönünde güdüleyici olması açısından da, son derece gereklidir. Bu tür bir işleyişin başarılması oranında, meslektaşların sorunlarını yönetsel organlara taşıyarak demokratik kitle örgütü sorumluluğu, yönetim süreçlerine söz ve karar etkisiyle katılarakta, kamu hizmeti yükümlülüğü işlevleri yerine getirilebilecektir.

Üyelerimizin hak ve çıkarlarını savunmak ve mesleğin uğraşı alanıyla ilgili teknolojik birikimleri somutlaştırarak sunmak ödevleri yerine getirilirken izlenmesi gereken tek temel yöntem ise; demokratik davranabilmektir. Yaşananlardan olumlu sonuçlar üretmek, demokrasinin olanaklarını doğru algılamak, etkinliklerimiz sırasında karşı karşıya geleceğimiz kuruluş ve örgütlerin demokratik anlayışlara yaklaşımları oranında çatışmacılık yerine, uygarca tartışmaları başarmak zorundayız. Süperlerin Wasington ve Moskova buluşmalarını gerçekleştirip, dünyayı korku dengesinden kurtarmaya çabaladıkları, 1974'ün düşmanlarının Davos yumuşamalarını gerçekleştirdikleri bir konjonktürde kavgacılığı yöntem yapamayız. Yapısı çoğulcu olmuş bir toplumda, tekelciliği egemen kılamayız. Bu tutum meslek toplumunun somut çıkarları nedeniyle, kamu yönetimiyle gelişecek ilişkiler açısından önemli ölçüde gerekliliktir. Haklarımıza kararlılıkla sahip çıkıp, temel yaklaşımlarımızı korumak koşuluyla, süreçte oluşacak uygar platformlarda demokratik konsensüsü başarabilmeliyiz. Söz gelimi Ziraat Mühendislerinin yetki ve sorumluluk alanlarını belirleyici yasal çerçeve oluşturulması çabasında kamu yönetimi ile belli noktalarda anlayış birliğine ulaşmak zorunludur. Bu türden yaklaşımları, antidemokratik tutumlara karşı teslimiyet şeklinde algılamamak, hak ve çıkarlarımıza dönük gerçekçi bir sorumluluk olarak değerlendirmek gerekir.

Demokratik tavırla ortaya koyabileceğimiz hak ve çıkar mücadelemizi belirleyecek maddi temel ise, başarmak durumunda olduğumuz üretken yapılanmadır. Sesimizin gür çıkması büyük ölçüde meslek toplumu birikimlerinin kamuoyu ve yönetim katında ortaya konulmasına bağlıdır.

Ülke tarımını yönetmek gibi bir iddiayı taşımamakla birlikte; ilgi alanımız olan tarım sektörüne yönelik ciddi etkinlikler ve sonuçlar üretmek zorundayız. Üretkenlik doğrultusunda yol alabilirsek, etkinliklerimize meslektaşların katılımlarını, onların katılımlarıyla da yeni yeni oluşumları gerçekleştirebiliriz. Sözleri önemsenen ve güven duyulan bir örgüt olmanın yolu, ciddi üretim koyup, ilgili platformlara bunları sağlıklı yöntemlerle aktarabilmekten geçecektir. Başka güdülemelerin etkilerini dışlamakta, örgüt bağımsızlığını anlamlı kılmak ta, bize göre böylesi bir üretken yapıyı geçerli kılmakla mümkündür.

Yeri gelmişken, meslek odaları-siyaset ilişkisine değinmekte de yarar vardır. Siyaset, bilim adamlarının da çoğunlukla birleştiği bir tanım olarak, genel anlamda bölüşüm ve dağılım mekanizmasına yönelik bir talep ise; üyesinin hakkını arayan her örgütün siyaset yaptığı söylenebilir. Başka bazı toplumbilimcilerin tanımladığı gibi kendi adına veya başkaları hesabına gösterilen bir çaba ise siyaset; kendi üyelerinin yan ödeme sorunlarını izlerken de, örneğin tohumculuk konusunda görüş oluştururken de, yapılan işin siyaset olduğu ileri sürülebilir.

Ne varki; siyaseti bu genel anlamıyla algılayıp, gereğini meslek siyaseti olarak sorumlucu yerine getirmekle, dar anlamdaki doğrudan siyaseti, kısası siyasal parti siyasetini biri birinden ayırmak gerekir. Biz özel siyasetin ve doğrudan siyasetin meslek odalarının görevi olduğu görüşünü paylaşmıyoruz. Böyle bir tavrı, özenle korumak zorunda olduğumuz örgütsel bağımsızlığımız adına, ayrıca sakıncalı da buluyoruz. O nedenle, sorunları yalnızca yüzeysel göstergelere göre algılayan ve kalıplaşmış tanımlamalarla sunan, slogan kolaylığı yerine, edilecek sözleri özlü kılacak üretken bir yapıya dayalı seçenekler oluşturmayı, sorumluluğumuzun gereği sayıyoruz.

Örneğin; Türkiye tarımında toprak dağılımı dengesizliğinin sürdüğü, kırsal alanda topraksızların oranının yüzde onbeşlere vardığı, kırsal nüfusun sanayiye aktarılacak koşuluyla azaltılıp, emek veriminin artırılmasının temel sorun niteliğini taşıdığı, alt yapı ve girdi kullanımının yetersiz olduğu, desteklemelerin girdi fiyatlarının gerisinde kaldığı, tarım ürünü fiyatlarının sanayi ürünlerine göre yarı yarıya bir oranda artış gösterdiği ve böylece iç ticaret hadlerinin sürekli tarımın aleyhine işlediği, sektör için öngörülen yatırımların hedeflenen kalkınma hızlarını realize edecek düzeye çıkarılmadığı, sektörün nüfus gücü devamlı olarak arttığı halde, milli gelir payının son on yılda yüzde elli azaldığı, birey başına tarımsal gelirin tarım dışının yaklaşık yedide biri düzeyinde olduğu gibi kimi saptamaları yinelemek ve bunları sayısal verilerle kanıtlanmak mümkündür. Fakat yalnızca bunları söylemek yeterli midir? Sorunları bir bütün içerisinde görüp, çözüm önerebilen, hem seçenek sunup, hem de onlardan seçme yapabilen,

ölçme ve matematiği yöntem sayıp, olaylara akıl ve bilimle eğilme becerisi gösterebilen çağdaş teknokrasi yaklaşımını geçerli kılıp, meslek toplumunun birikimini çözücü politikalara dönüştürmek gerekmez mi?

Söz gelimi; "Ziraat Mühendislerinin yetki sorunu sürmektedir." yollu eleştirel mesajlar vermekle yetinmek yerine, sorunu çözücü nitelikte modelleri oluşturarak, tartışarak yönetimlere sunmak daha yararlı değil midir?

- Çok güncel bir konu olan tohumculuk uygulamaları konusunda kulaktan dolma bilgilerle "Tohumculuk politikası ülke tarımını yabancı ipoteğine sokmaktadır." tanımlamasıyla yetinmek mi gerekir, yoksa bu konunun tüm boyularıyla ele alınacağı ciddi bir çalışmadan sonra, bilgiye ve çabaya dayalı yorumlarla, görüşlerimizi güçlü kılmak mı gerekir?

- "Destekleme politikaları üreticileri yoksullaştırmaktadır." yolunda yüzeysel bir bakış yerine, tarımsal nüfus payı-millî gelir düzeyi karşılaştırmalarını da gözetecek, küçük üreticileri kayırcı, kooperatifleşmeyi özendirici seçici destekleme yaklaşımlarını oluşturmak gerekmez mi?

- Bir çok bilim adamınca öngörülmesine rağmen; son otuz yılda toprakların belli ellerde yoğunlaşmış, küçük üreticiliğin tasfiye olacağı tahmini gerçekleşmemiş, üstelik bin dekarın üzerindeki işletmelerin sayısı ve denetledikleri alan azalmış ise; bu kırsal dönüşüm sürecini irdelemeden, toprak reformu konusunda yıllar önce söylenenleri yinelemek mi, yoksa sulamaya açılan GAP yöresine öncelik vererek, bölgesel yeni yaklaşımları oluşturmak mı gerekir?

- Ayrıcalıklı ihracatçıların KİT'ler ve kooperatif birliklerinden kimi zaman büyük iskontolarla ucuza kapatıp, dışarıya pazarladıkları tarım ürünleri nedeniyle oluşan rantların haksızlık olduğunu söylemenin yanında, süreçte oluşan kaynaklardan üreticilere de yansımaya gerçekleştirebilecek bir modeli önerebilmek daha doğru değil midir?

Kamuoyu karşısında da yönetimler katında da etkili olmanın ve saygın konumlar edinmenin yolu, böylesi bir üretken yapıyı oluşturup, bu yapıda üretilecek politika ve seçenekleri savunabilmekten geçmektedir. Tanımlamaya çalıştığım doğrultuda başarılı olduğumuz ölçüde, mesleki sorumluluklarımızı çözmek bakımından da, ülkesel sorunlarımıza katkıda bulunmak açısından da üstlendiğimiz yükümlülüğü yerine getirmiş oluruz.

Sunmaya çalıştığım bu tür yaklaşımların sergilendiği demokratik ortamlarda, benzer misyonlar üstlenmiş meslek örgütleriyle yakın anlayış birliği ve eşgüdüm içinde bulunmayı ülke yararına görmekteyiz. Yurdun her yöresinde birlikte olduğumuz kardeş mesleklerle gerek benzeri kitlesel yararlarımız, gerekse paylaştığımız toplumsal kaygı ve özlemlerimiz için örgütsel ilişkilerimizi geliştirmeliyiz. Çağdışı meslek şövenizmi ve kariyerizm tuzaklarına düşüp, gereksiz çelişkiler üretmek yerine, toplumsal barış ve dayanışma tohumlarını yeşertmeliyiz.

Meslek toplumumuzun, hiç bir ön yargıyı engel yapmadan çabalarımıza katkı koymasını bekliyoruz. Düşünceleri ne olursa olsun; dar grup fanatizmini aşmış tüm üyelerimizi demokratik anlayışımızla bütünleşmeye çağırıyoruz.

Ekonomik anlamda gelişen, toplumsal paylaşımı dengeli kılan, özgürlükçü, çoğulcu ve katılımcı demokrasiyi tüm kurallarıyla işleterek, hak arama çabalarını suç olarak görmeyen çağdaş bir toplum olma yolundaki demokrasi mücadelesine omuz vermek, ancak böylesi ilkeli etkinliklerle anlam kazanabilecektir.

Özlemlerimizin gerçekleştirebileceği sorumluluklar zincirinde buluşmak üzere, tüm ziraat mühendisi meslektaşlarıma esenlikler diler, saygılar sunarım.

Mahir GÜRBÜZ

**TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
YÖNETİM KURULU BAŞKANI**

Yorum

Geçirdiğimiz şu son üç aylık dönemde örgütümüzle ilgili iki genel kurul yaşadık. Bunlardan birincisi Oda'mızın 31. Olağan Genel Kurulu, diğeri ise üst örgütümüz olan TMMOB'nin 30. Olağan Genel kuruluydu. Örgütün yenilenmesi, hataların ve başarıların değerlendirilmesi yönünden bu tür genel kurullar çok önemli bir organ olmalarının yanı sıra, ülkenin çeşitli yerlerinden gelen farklı bakış açısına, farklı yorumlara ve değerlendirmelere sahip delegelerin, örgüt ve örgütlülüğe ilişkin görüşlerini en açık bir şekilde sunup, tartışmaları için de bir araçtırlar.

Yaşanan her genel kurul örgüte yeni bir kan, yeni bir dinamizm getirir. Örgütün çeşitli organlarında görev alanlara bir dahaki genel kurula kadar kendilerinden ne gibi çalışmalar beklendiği, hedeflerinin ne olması gerektiği konusunda fikir verir. Bu anlamda Genel Merkez Yönetim Kurulu olarak gerek Oda'mız Genel Kurulundan, gerekse TMMOB Genel Kurulundan çıkardığımız en açık sonuç, "Tüm TMMOB çatısı altındaki Oda'ların yaşamakta oldukları örgüt-üye ilişkilerindeki daralmanın önüne geçilmesi gerektiği ve örgüt çalışmalarının, sorumluluklarının en geniş üye tabanına yayılması gerekliliği"dir.

Olayı Oda'mızında bir birimi olduğu TMMOB örgütlülüğünden başlayarak ele alırsak, geçirdiğimiz dönemde 19 meslek odasını ve 140.000 üyeyi bünyesinde barındıran TMMOB gerek meslek odaları ile ilişkileri, gerekse ekonomik gücü yönünden doyurucu bir konuma ulaşamamış, bunun sonucunda da kamuoyunda ve çeşitli platformlarda etkili ve yeterli bir güç olamamıştır. Bunda TMMOB çatısı altında yer alan tek tek meslek odalarının; örgüt-üye ilişkilerindeki yetersizlikleri, ekonomik güçsüzlükleri gibi kendi içinde buldukları darboğazların, sorunların yanı sıra, TMMOB'u tüm meslek odalarının bir bileşkesi olarak göremeyişlerinin de büyük payı olmuştur. Ülkesel düzeyde mühendislik ve mimarlık hizmetlerindeki hızlı gelişmenin ve buna bağlı olarak ortaya çıkan mesleki sorunların çok boyutluluğunun yanı sıra ülke sorunlarının değerlendirildiği kamu oyunda toplumun aydın ve aktif bir kesiminin kitlesel örgütü olan TMMOB'ye önemli görevler düşmektedir. Ancak, kendi sorunlarını çözememiş bir TMMOB'nin, kamuoyunda beklenen etkiyi yaratması da düşünülemez. Bizce yumurta-tavuk-yumurta örneğinin yaşandığı TMMOB'de, odalar güçlü olduğu ölçüde TMMOB güçlü, TMMOB güçlü olduğu ölçüde odalar güçlü olacaktır.

Olayı kendi meslek Oda'mız açısından değerlendirdiğimizde daha dar bir çerçevede, değişik boyutlarıyla benzeri sorunları kendi örgütümüzde de yaşadığımızı görebiliriz. Geçtiğimiz dönemde görev alan Yönetim Kurulumuzun, Oda'mız ekonomik kaynaklarının üzerine ısrarla gitme anlayışının sonucu olarak ortaya çıkan birikimle, Oda'mıza bir yer edinmek için yapılan çalışmalar Genel Kurulumuz öncesinde iyice netleşmiş ve belirlenen dairenin satın alınması için yeni yönetim kuruluna yetki verilmesi ve tüm örgüt organlarının maddi katkıda bulunması istenmişti. Genel Kurulu izleyen kısa süre içerisinde yeni yönetim kurulumuz kendisine verilen görevi yerine getirmek için kendi kaynaklarının yanı sıra, tektek kişilerden sağladığı 15 milyon TL'si ile bina alımına girişmiştir. Bu arada Oda'mızın mülk edinmesi hedefini ortaya koyan, bu uğurda çaba sarfeden, kaynak sağlayan bütün meslektaşlarımıza ve değerli Oda Başkanımız Sayın Şerafettin TAV'a teşekkür etmeyi tüm örgütümüz adına bir borç biliriz.

Bu noktada bina alım olayını örgütsel açıdan değerlendirdiğimizde ortaya çıkan tablo, Oda'mızın örgüt bütünlüğü anlayışında eksikler olduğunu göstermektedir. Yurdun her köşesindeki meslektaşlarımız tarafından her fırsatta dile getirilen bir özlem gerçekleştirilmiş olmasına rağmen gerek binanın alınması ve önceki aşamasında, gerekse daha sonraki süreçte, coşku yaratacak böylesi bir çalışma ile ilgili olarak üyelerimize ne ölçüde gidilebilmiştir. Bu gerçekten önemli bir sorun olup, 4 İlde şubesi, 63 İl temsilcisi ve 14.000 üyesi olan ve demokratik bir kitle örgütü niteliğine sahip Oda'mızın üyelerine ulaşabilmesi için gerekli örgütsel zincir oluşturulmuş bulunmaktadır. Ancak, zincirin ilk halkası olan tek tek üyelerden, en üstte bulunan Genel Merkez Yönetim Kuruluna kadar yaşanan iletişim eksikliği görev ve sorumluluklara sahip çıkmadaki yetersizlik, oda ve meslek sorunlarının üzerine gitmeyi engellemekte, aktivitelere en geniş üye

tabanına yayılmasına mani olmaktadır. Her organı seçimle oluşturulan ve geniş tabanlı bir piramid özelinde inşa edilen yapının ayakta durmasını sağlayan geniş tabanı ile olan ilişkilerin aşağıdan yukarı ve yukarıdan aşağıya kopukluğu, daha önceden de belirtildiği gibi her alanda dar boğazlara neden olmaktadır. İlişkilerin kopukluğunda tek tek üyelerin mesleki, ekonomik sosyal ve odamıza ilişkin sorunlarını çeşitli organlara iletmekteki yetersizliğinin yanı sıra çeşitli organların üyelere ulaşma, sorunlarına sahip çıkma, üyeleri oda aktivitelerine çekme ve sorumluluklarını hatırlatmaktaki eksiklikleri de rol oynamaktadır. Halbuki odamıza üye olan bir meslektaşımız kendi isteği olmadan hiç kimse tarafından oda üyeliğinden uzaklaştırılmaz ve odamız çalışmalarından men edilemez (Disiplin cezaları dışında). Her konuda eleştiri, görüş bildirme ve değerlendirme yapma hakkı vardır. Asıl olarak her üye ne yapılması gerektiği, ve nelerin yapılmadığı konusundaki görüşlerini ve beklentilerini iletmeli ve kendi çıkarlarının savunması doğrultusunda tüm organları izlemelidirler. Ancak böylesi bir yapılaşma içerisinde örgütümüz güçlü güvenilir ve etkili olabilir.

Görüldüğü gibi üst örgütümüz TMMOB'un yaşadığı sorunlara paralel sorunları biz kendi örgütümüz içinde, yaşamaktayız. Nedir bu sorunların kaynağı? sorusunun açık cevabı, örgütün çeşitli düzeyinde ve tek tek kişilerde ifadesini bulan "örgütlenme" ve "demokrasi" anlayışıdır. Bugün gerek TMMOB, gerekse Oda'mız örgütlülüğü içerisinde demokrasi adına yaşanan ve çözülmesiyle birlikte güçlenmeyi getirecek olan bir yetersizlikler ve eksiklikler yumağı söz konusudur. Bunu örgütün her düzeyinde görebilmekte ve hissedebilmekteyiz. Oysa, örgütün disipline edilmesi, bütünlüğünün sağlanması, organlarının görevlerini yerine getirmeleri konusunda TMMOB Yönetim Kurulu'nun ve Odalarının Genel Merkez Yönetim Kurullarının çok ciddi gereksinimleri vardır.

Görev alan her organın belirli sorumlulukların üstesinden gelebileceğine, göreve talip olduğuna göre örgüt sorunlarına da duyarlı olduklarına inanan Yönetim Kurulumuz sorunların çözümü doğrultusunda öncelikle samimi adımlar atmak gerekliliğini belirlemiştir. Oda'mız, mesleğimiz ve üyelerimizin çıkarları doğrultusunda yapılabilecek çok şey olduğunu gören, bu yapılacaklara en geniş üye tabanını katmak için kararlı olan Yönetim Kurulumuz çalışma programı ile hedeflerini belirlemiş ve tüm organlarının etkinlikleri içerisinde yer alması için çalışma programının oluşturulması aşamasından başlayarak girişimlerde bulunmuştur. Örgütün, güçlenmesi, var olan sorunların en açık bir şekilde tartışılması, eleştirilerin ve çözüm yollarının bulunması, üyelerin ve tüm örgüt organlarının kendi görev ve sorumluluklarının bilincine varmaları ve en önemlisi örgüt bütünlüğünün sağlanması amacıyla Genel Merkez Yönetim Kurulumuz Oda'mız bünyesinde bir "Koordinasyon Kurulu" oluşturmuştur. Ziraat Mühendisleri Oda'sının daha etkin bir yapıya bürünmesi için çalışacak olan bu "Kurul" Genel Merkez ve Şube Yönetim Kurullarının temsilcilerinden oluşmuş olup, Oda'mıza yeni bir boyut getireceği inancındayız. Bu samimi girişiminin sonuçlarını almakta kararlı olan Genel Merkez Yönetim Kurulu olarak önümüzdeki sürecin daha aktif, daha etkin, daha canlı bir süreç olmasını umarken;

Mesleki ve sosyal yönden daha güçlü bir TMMOB ve daha güçlü bir Ziraat Mühendisleri Oda'sının, ekonomik yönden güçlenme ile yaratılabileceğinin unutulmamasını, bir kere daha dile getirmek gerekliliğini duymaktayız.

Saygılarımızla,
TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
YÖNETİM KURULU

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası'nın 5 Haziran Dünya Çevre Günü Nedeniyle Düzenlediği Basın Toplantısı Metni

1954 yılından bu yana çalışmalarını sürdüren ve şu anda 13609 kayıtlı üyesi bulunan Ziraat Mühendisleri Odası Anayasamızın 135. maddesinde tanımlandığı üzere kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur.

Üyelerimizin ekonomik ve demokratik hak ve çıkarlarını savunmak, haklarında kararların alındığı süreçlere katılmak öncelikli yükümlülüğümüzdür. Tarım sektörünün her alanına yönelik olarak meslek toplumunun teknolojik ve bilimsel birikimini kamuoyuna ve yönetimlere yansıtmak ise, ertelenemez toplumsal sorumluluğumuzdur.

Değerli basın temsilcileri, çevre kavramı ve bununla ilgili sorunlar dünyada olduğu gibi, ülkemizde de çarpıcı örnekleriyle gündemdedir. Çevre bozulması olgusu yalnızca kısa sürede ortaya çıkan patolojik sonuçları nedeniyle değil, tarımsal üretimin geleceğine konulan ipotekler nedeniyle de son derece önemlidir. Uğraşı alanı bitkisel ve hayvansal üretim olan bir meslek için bu olguyu gündem yapmak, salt doğal kaynaklara dönük platonik bir sevdadan kaynaklanmamaktadır. Ondan da önemlisi tüm öngörülerini alt üst edecek biçimde hızla artan nüfusumuza karşılık, tarımsal üretim olanaklarımızın kaygı verici boyutta giderek daralmakta olmasıdır.

Odamız, konu hakkında geçmişte gerçekleştirdiği teknik toplantılar, sempozyumlardan üretilen öneri ve uyarıları kamuoyu ve ilgililere duyurmak sorumluluğunu yerine getirmiş ve yeterli ilgili görememiş olmakla birlikte; çözüm bulunması gereken sorunları ve çözümleri bir kez daha sergilemeyi ülkemize ve tarım sorunlarına karşı duyduğu sorumluluğun gereği saymaktadır.

Umursamazlığın, duyarsızlığın egemen olduğu bir ortamda olayın bir meclis araştırmasına konu olmasını umutla, tüm partilerimizin ortak katkı koyucu tavırlarını ise çoğulcu demokrasimiz adına sevinçle karşılıyoruz.

Basınımızın değerli temsilcileri,

Ülkemizin tarım toprakları hızla, yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Sorumsuz bir saldırı niteliğine bürünen, tarım topraklarının amaç dışı kullanım eğilimi bu hızla devam ederse nüfusu yılda % 3 dolayında artan Türkiye'nin gündeminde açlık vardır.

Sanayi kuruluşlarının gaz ve atıklarıyla, kentsel atıklarla, bilgisiz gübreleme, ilaçlama ve hormon kullanımıyla giderek boyut kazanan ve öldürücü dozlara ulaşan tarım ürünü kirliliği, suların kirliliği korkarız kitlesel hastalıklara gebeceğiz.

Yılda 13 milyon dekar ormanımız kül oluyor, 1 milyon dekar ormanımız kentsel amaçlarla ağaçtan yoksun bırakılıyor ise; orman varlığımızın trajik sonu uzak değildir.

Çok yönlü kirleticilerle, bilgisiz ve yasa dışı avlama yöntemleriyle deniz ürünü potansiyelimiz giderek kayboluyor ise Karadeniz ve Ege denizinin bir mavi çöle dönüşme, Marmara denizinin Türkiye'nin Haliç'i olma yolunda değiştiklerini söylemek abartma sayılmamalıdır.

Birkaç ana başlıkla anımsatmaya çalıştığımız bu korkunç kaynak kaybı karşısında doğru değerlendirme yapmak, oradan kalkılarak çözümleri geliştirmek için, bozulma sürecini gözlemek, ne tür etmenler hangi yollarla bu oluşumu gerçekleştiriyor, onu izlemek gerekmektedir. O nedenle her alanda görülen çevre bozulması tablosunu, ilginç örnekleriyle sunarak etmen ve doğan sonuç ilişkisi kurarak belirtmeye çabalayacağız.

Dünya, insanlık tarihinde görülmeyen bir nüfus patlamasıyla karşı karşıyadır. Büyüyen insan popülasyonunun artan beslenme gereksinimi, çoğalan alt yapı ve enerji istemleri, kırdan gelen göç baskılarıyla çarpık biçimde genişleyen kentsel alanlar doğal kaynakların giderek daha çok kullanılması sonucunu getirmişlerdir. Ekonomik büyüme sürecinde gelişen sanayileşme, kentleşme ve yoğun teknoloji kullanımı çabaları beraberlerinde çevre bozulması ve kaynakların savurganca yitirilmesi gibi ağır maliyetleride taşımışlardır.

Bu kapsamda ülkemizde çevre bozulması yaratan etmenlerin başında kentsel ve endüstriyel atıklar sorunu gelmektedir.

Sanayi tesisleri için yer seçilirken hammadde sağlanması, ulaşım, enerji gibi ekonomik değerler düşünüldüğü halde, doğal yaşam ve tarımsal kaynaklar yeterince gözetilmemektedir. Sanayi tesislerinden üretilen gaz emisyonları, partikül maddeler, tozlar, sıvı atıklar gibi hava kirleticileri çok çeşitli ve yaygın bir etkileşim zinciri ile tarım ürünlerini, tarım topraklarını, iç sular ve denizleri, kısaca doğayı yok edercesine bozmaktadırlar.

Yatağan'da otuzbin dekar ormanın kuruyup yok olması termik santraldan kaynaklanan kükürtdioksit gazının sonucudur. Murgul'da havaya hergün 80-120 ton kükürtdioksit yayılmaktadır ve fabrika çevresinde 40 kilometrelik bir alanda canlı bitki kalmamıştır. Benzer örnekler Samsun'da, Afşin-Elbistan'da gözlenmektedir.

Çimento ve perlit fabrikalarının Çorum, İstanbul, Bor-nova ve birçok yerde yarattığı tahribat gözler önündedir.

Özellikle kıyılarda kurulan klor alkali fabrikaları teknolojileri gereği sulara bıraktıkları önemli miktarda civa ile su ürünlerinde insanlar için zararlı dozda kalıntılara neden olmaktadır. Azot, Bakır fabrikaları ve termik santrallerin ürettikleri gazların taşıdığı bakır, çinko, mangan, flor gibi ağır metallerin sulara artan konsantrasyonları insanlar için letal dozlara ulaşabilmektedir.

Yarımcı'da kuruyan kiraz bahçelerinin nedeni fabrika bacalarıdır. Atık sü arıtımı yapılmadan akar sulara yöneltilen materyal İzmit ve İzmir körfezlerini ne hale getirmiştir, görülmektedir. Dalaman'da akar suya, Silif-ke Taşucunda dalyana bırakılan SEKA Fabrikası civalı atıkları balıklar yoluyla insanlarımızın bünyelerinde akümüle olmaktadır.

Kentlerden kaynaklanan kanalizasyon ve ev atıkları gibi kirleticiler İstanbul'da boğazı İzmitte, İzmirde körfezleri Samsun'da, İskenderun'da denizi ne hale getirmişlerdir gözler önündedir.

Beşşehir, Eğridir ve Akşehir gölleri atıklar nedeniyle üretkenliklerini yitirmek üzeredirler. Köyceğiz gölünü yeşile çeviren olayın nedeni, kentsel atıklarla yoğunlaşan organik madde birikiminden oluşan aşırı fitoplankton ve alg gelişmesi ve daha sonra bu canlıların ölü kalıntılarının ayrışmasıyla çözülmüş oksijenin azalması sürecidir.

Kimyasal, fiziksel, fizyolojik ve biyolojik boyutları olan su kirliliği az ya da çok hemen hemen tüm iç sular ve denizlerimizin üretkenliğini tehlikeli biçimde tehdit etmektedir. Balık hallerinde her yıl yeni bir türün devreden çıkmış olması, kurallara uyulmayan avlanmaların yanında büyük ölçüde kirlenme etkenlerine bağlıdır. Elde edilen su ürünlerinde zararlı dozda çeşitli etmen içerdiği de düşünülünce tehlikenin ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Tarım alanları ve tarımsal ürünleri sanayi ve kentsel atıkların yanında büyük ölçüde bilinçsiz ve yanlış olarak sürdürülen ilaçlama, gübreleme, olatma ve sulama gibi tarımsal etkinliklerde kirletmektedirler.

Toprağı tanımadan, besin maddesi gereksinimini saptamadan yapılan gübreleme ile bir yandan gereksiz doz nedeni ile verim azalırken, öte yandan toprakta oluşan olumsuz kalıntılarla kirlenme meydana gelmektedir. Toprağın fiziksel ve kimyasal dengesi bozulmakta, verimi belirleyici mikroorganizm etkilenmekte, bitkilerin hastalıklara dayanıklılığı azalmakta, onlardan da önemlisi toprakta biriken nitrat ve nitrit bileşikleriyle insanlara yönelik beslenme hastalıkları ortaya çıkmaktadır. Aşırı gübrelemenin bir başka sakıncası ise yüzey akış ve drenaj sularıyla önemli oranda azot ve fosforun akar sular ve göllere taşınması, içme sularına ulaşması, hayvanlarda üreme güçlükleri, yavru atmalar, süt verimi düşüklüğü gibi sonuçları yaratmasıdır.

Özellikle turfandacılık ve örtü altı sebzeçiliği yapılan yörelerde gözlenen ve ülkeye girişinden kullanılışına kadar hiç bir teknolojik denetim görmeyen hormon kullanımının kanserojen etkiler yarattığı doğrultusunda saptamalar vardır. Seracılıkta tohumdan-hasada ulaşan vegetatif gelişmenin çok kısa sürelerle indirilmiş olması hormon kullanılan bitkilerin böylece kısa sürede pazarlara sunulması tehlikenin boyutunu daha da ağırlaştırmaktadır. Çarşı pazarda gördüğümüz üzere yumrulu domateslerde kullanılan 2.4.D adlı hormonun büyük ölçüde hastalık riski taşıdığını söylemek zorundayız.

Tarım alanlarından kaynaklanan önemli bir kirletici etmen grubu ise tarımsal ilaçlamadır. Pestisid diye tanımlanan tarım ilaçlarının çoğu sentetik olarak üretilmiştir ve doğaya karşı bileşimleri içermektedirler. Kullanılmalarıyla ürün kaybını önleyici yararların yanında bilgisiz ve yoğun kullanıma durumunda sekonder zararlar da yaratmaktadırlar. Bu ilaçların çoğunluğu hem kontrol ettikleri canlılara, hem de insan ve çevreye karşı zehirlidirler. Bir bölümü bitki, toprak ve su ortamında uzun süre bozulmadan kalabilmektedir. Etkileri akut biçimde yapabildikleri gibi zaman süreci içinde zehirleyerek kronik şekilde de gözlenmektedir. Çeşitli yollarla sulara karışmaları ise zaman zaman basınımda örnekleri gözlenen trajik sonuçları yaratmaktadır.

Tarım ilaçlarının en yoğun kullanıldığı Çukurova çevre kirlenmesinin çok çarpıcı bir örneğidir. Korkumuz benzeri bir oluşumun GAP yöresinde de yinelenmesidir.

Sera sebzeçiliğinde ilaçlamayı izleyen birkaç gün içerisinde ürünlerin pazara sunulduğu dikkate alınırsa, bilgisiz ve sorumsuz kullanımın toplumumuz için ne kadar ağır faturalar getireceği daha iyi anlaşılacaktır.

Kullanımları yasaklanmış olmasına rağmen; DDT türü klorlandırılmış hidrokarbonların ekonomik kaygılarla stoklandığı için kullanılmaya devam olunması akıl almaz bir sorumsuzluktur.

Basınıımızın değerli temsilcileri;

Doğal dengeyi bozucu üçüncü etmen grubu tarım arazilerinin kaybolmasından kaynaklanan sorunlardır. Nüfusu % 2.7 oranında artan, I ve II. sınıf verimli toprakları % 16 civarında olan, 1970'lerde 4.4. dekar kişi başına tarım alanı payı 1980'lerde 3 dekara gerileyen bir ülkede, kentsel gelişme, sanayi kuruluş yeri, turizm yatırımları gibi gerekçeler için seçenek yer tartışması yapılmadan verimli tarım alanlarının elden çıkarılması, toplumsal cinayettir.

Sorumsuz bir saldırıyla karşı karşıya bulunan tarım arazilerimiz elden çıkması olgusu sonuçları bakımından da çevre bozulması sürecini hızlandırmaktadır. Bir yandan tarımın yerini alan ve hemen tümü kirletici olan yapılaşmanın yarattığı atıklar, öte yandan daralan alanlarda daha çok enerji, daha çok ilaç ve daha çok gübre kullanımı biçiminde somutlaşan yoğun teknolojinin yarattığı kirletici etmen grubu çevreye yönelik kirletici potansiyelleri oluşturmaktadır.

Karayolları genel planlamasında gözetilen kısa gelecekle maliyet kaygısı toplumun uzun geleceğini tehlikeye sokmuştur. Geçmişte Çukurovada, Ege de, günümüzde Ankara-İstanbul oto yolu için Bolu'da ve Mürter'de gözlenen birinci sınıf arazilerin yollara ayrılması olumsuzluğunun gelecekteki faturası ağırdır? Bolu'da otuzbin dekarlık birinci sınıf toprak yok edilmiştir. Sanayi ve kentsel yatırımların yol kenarlarına dizilecek olmasını gözetirsek doğacak tehlikenin hangi boyutlara ulaşacağını daha kolay kestirebiliriz.

Çarpıcı örneklerini İzmir'de, Manisa ovasında, Gediz ovasında, Adana'da Bursa'da Eskişehir ovasında Sakarya'da Tokat'ta Samsun ve Bafra'da gözlediğimiz verimli alanların kentsel ve endüstriyel etkinliklere bırakılması olumsuzluğu, aslında ülkemizin her yöresinde yaşanmaktadır. Oysa alt yapının ulaştığı her arazide kentleşme de sanayileşme de mümkün olmasına rağmen; bol tarım ürünü ancak verimli topraklardan sağlanabilmektedir.

1969'da 1925 hektar olan 1980'de 7623 hektara, 1981'de 8046 hektara 1983'de ise 9082 hektara ulaşan Bursa yapılaşmasının % 88'i verimli topraklar üzerinde gerçekleşmiştir. Bir dönüm sanayinin bir dönüm şeftali bahçesinden daha fazla gelir sağladığı gibi tek boyutlu kameler ne yazıkki çok geçmeden ağır maliyetlerini kantlayacaklardır.

Çok geniş tarım arazilerine sahip olmalarına rağmen; Amerika ve Sovyetler fiziksel arazi kullanma planlaması yapıp sanayi ve kent için tarıma en elverişsiz arazileri ayırırken, Almanya da arazileri korumak amacıyla alım satımlar bile Tarım Bakanlığının iznine bağlanmışken, İngiltere'de I. sınıf arazilerin mutlaka tarıma ayrılması yasalaştırılmışken; Bursa'da Şeftali bahçelerinin fabrikalaştırılması Mersin Silifke bandı ve Antalya'da limon ve portakal plantasyonlarının Muğla'da zeytinliklerin beton yapılarla çevrilmesi olgusuna "Ülkenin geleceğine saldırılıyor" tanımlamasını getirmek abartma sayılmamalıdır.

Değerli basın temsilcileri,

Kimi örneklerle sunmaya çalıştığımız çevre bozulması açmazının çözümü kuşkusuz kolay değildir. Her düzeydeki sorumlularımızın sorunları çözmek ve ağırlaştırmak yerine çözümlenmeden yana olduklarına da inanıyoruz. Bu düşüncelerle uzmanlık alanımızı, yani tarımsal kaynaklarımızı korumaya dönük kaygılarımızı azaltacağımızı umduğumuz kimi önerileri de ilgililerin değerlendirmelerine ve kamuoyuna sunmayı yararlı buluyoruz.

Çevresel sorunlara ilişkin yasal düzenlemelerin olmadığı dönemde sorunların yasalarla çözüleceği sanılmasına rağmen, sonucun yanılgı olduğu görülmüştür. O nedenle bir yandan ortaya çıkmış sorunlara çözüm için geçerli yasal kuralların eksiksiz uygulanmasına çalışılırken öte yandan çıkabilecek sorunları sergileyebilecek inceleme ve araştırmalara ağırlık vermek gerekir.

2872 Sayılı Çevre Kanununun 8. maddesinde yer alan kirlenici uğraşların tanımı soyutluktan kurtarılarak yönetmeliklerle takviye edilmelidir. 10, 12, 13 ve 29. maddelerde öngörülen yönetmelikler çıkarılmalıdır. 10. maddede öngörülen Çevresel Etki Değerlendirme Raporu ile ilgili yönetmelikte kent, sanayi yeri v.s. seçimlerinde matematik parametreler geçerli kılınmalıdır. Su kirlenmesi, toprak kaybı, doğal alan yitimi, eğim ve parklara etki gibi doğal kaygıların matematik parametrelere çevrici bir mekanizma oluşturulmalı, bu etkileşim değerlendirmesi sonunda negatif sonuç veren parametreler elde edildiğinde alan tahsis izinleri kesinlikle verilmemelidir.

"Sanayileşmeden vazgeçilemez." doğrusuna rağmen eko sistemi yok etmeden sanayileşmeyi başarabilmeliyiz. Bu kapsamda oluşturulacak eko-endüstri modeli ile az atık üreten, iyi arıtımı gerçekleştiren su ve gaz türü atıkları endüstriyel çevrimlerde kullanan yaklaşımları geçerli kılmalıyız.

Çevreyle ilgili tüm kurum ve kuruluşları kapsayacak ve konunun tüm boyutlarını irdeleyecek bir Çevre Kurultayı güneme getirilmelidir. Üniversitelerin, TÜBİTAK gibi bilimsel araştırma kuruluşlarının özellikle Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığının olayın boyutlarını belirleyici araştırma çalışmalarına ağırlık vermeleri gerekir. Yönetmelikler için sistem araştırmaları yapılmalıdır.

Bu çalışmalarla çevre ve sorunları konusunda Avrupa Topluluğu standartlarına yönelmek zorundayız.

28.11.1987 tarihinde sanayi kuruluşlarının arıtım tesislerini kurmaları için geeken süre dolduğu halde, konu hakkında Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığınca herhangi bir çalışmanın başlatılmadığı bilinmektedir. Gerekli önlemlerin alınması için Bakanlığın konuya duyarlıkla sahip çıkmasını bekliyoruz.

Eko sistemin korunmasının gerekli olduğu yerler zaman geçirilmeden milli park olarak ilan edilmeli, Kuş Cenneti, Çamaltı Tuzlası, Sultan Sazlığı, Bafra Balık Gölleri ve Köyceğiz Dalyanı gib eko sistemin zengin olduğu alanlar mutlaka korunmalıdır.

Doğal gaz konusunda çevre bilimcilerle yeterli ilişkiler kurulmalı, kanserojen özellikli atık üretimini zararsız kılacak önlemler geliştirilmelidir. Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığında su kirliliği çalışmaları yanında, hava ve toprak kirliliğinin tarımsal zararlarına yönelik çalışmalarda gerçekleştirilmelidir. Meslek örgütlerinin teknolojik birikimlere dayalı öneri ve çözümlenmelerine ilgi duyulmalıdır.

Giderek özel kişilikler eliyle gördürülmeye başlanan tarımsal teknoloji hizmetlerinde teknokrat kullanımının yasal dayanaklara kavuşturulması bilgisiz ve bilinçsizliğin yarattığı riskleri azaltacaktır. GAP gibi sulu tarıma açılan yörelerde belli ölçekli işletmeler için tam günlük ya da danışman nitelikli Ziraat Mühendisi istihdamının üretim artışına olduğu kadar çevre koruma amaçlarına da

yararı olacaktır. Bu kapsamda Ziraat Mühendislerinin yetki ve sorumluluk alanlarını belirleyecek yasal çerçevenin yetki tüzüğü çalışması ile gerçekleştirilmesi gereklidir.

Ziraat Mühendisleri Odası, kamu yönetimi, toplumsal kuruluşlar ve basınımız tarafında gösterilecek duyarlı tutumlara katkı koymayı, yalnızca eleştiri yöneltmekle yetinmeyip, sorunları çözücü önerileri de

geliştirerek ilgililere sunmayı yurtseverlik anlayışının gereği saymaktadır.

Bu düşünce ve duygularla basınımızın çabalarımıza gösterdiği ilgiye teşekkür eder, ülkemiz ve insanımız adına duyduğumuz kaygıdan kaynaklanan görüş ve önerilerimizin kamuoyu ve ilgilenenlere yeterli biçimde yansıtılmasını, başka tarımsal konularda da zaman zaman oluşturacağımız görüşlerimiz için de benzeri ilginin esirgenmemesini diler saygılar sunarım.

DUYURU

Ziraat Mühendisleri Odası'na üye olmak için istenen belgeler:

- 1- 2 adet fotoğraf
- 2- Nüfus cüzdanı örneği
- 3- 4550.- TL. kayıt ve kimlik ücreti
- 4- Mezuniyet belgesinin noterden onaylı fotokopisi

DUYURU

Oda'mızın 31. Dönem Olağan Genel Kurulu'nda üye ödentileri 1988 yılı için 600.- TL. olarak kabul edilmiştir.

SAYIN ÜYEMİZ,

ÖDENTİLERİNİZİ ÇEK YATIRMA HAVALESİ İLE

T.M.M.O.B. Ziraat Mühendisleri Odası 271551 no'lu hesabımıza yatırınız.

DUYURU

Üye ödentilerinizi düzenli ödeyerek Oda çalışmalarına yardımcı olunuz.

Ihracatta Yapı Değişikliği ve Tarımın İhracat Gelirleri İçindeki Payı

Prof. Dr. Ergün KİP
Gazi Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Öğretim Üyesi

I. GİRİŞ

Günümüzde bazı iktisatçılar ve özellikle politikacılar tarafından sanayileşme ekonomik kalkınma ile eş anlamda kullanılmakta veya algılanmaktadır. Bunun temelinde, bugünün zengin ülkelerinin sanayileşmiş, fakir ülkelerinin de tarımsal ürün üreticisi ülkeler olduğu fikri yatmaktadır. Genel olarak sanayileşmiş ülkeler örnek alınırken, sanayileşmeye ekonomik kalkınmanın bir sonucu olarak bakılmayıp nedeni olarak bakılmaktadır. Son yıllarda Türkiye'de de, uygulanan iktisat politikaları aracılığı ile benzer bir eğilime girilerek sanayileşme tarımdan bağımsız olarak ele alınmış ve ekonomik kalkınmanın tek yolu sayılmıştır. Öyle ki, çoğu kez ekonomik kalkınmada sanayileşme ve tarımsal gelişme çabaları hem girdi hem de çıktı bakımından tamamlayıcı ve karşılıklı olarak birbirini destekleyici faaliyetler olarak düşünülmemiş, aksine rakip alternatifler olarak ele alınmıştır. Bu ele alış biçimi içinde de ihmal edilen veya daha hafif bir deyimle daha az ağırlık verilen sektör tarım sektörü olmuştur. Bunun bir sonucu olarak da ekonomide Tablo 1'de canlandırılan yapı değişikliği ortaya çıkmıştır. Tarım sektörünün gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı III. Plan Döneminde yılda ortalama % 28.5 iken bu IV. Plan Döneminde ortalama % 21.5'e, 1987 yılında % 17.9'a düşmüş olup, 1988'de % 17.5'lik bir pay hedeflenmektedir. Buna karşılık sanayi sektörünün payı yükselmiş, hizmetler ise yaklaşık aynı düzeyde kalmıştır.

Tablo 1. Sektörlerin Gayrisafi Yurtiçi Hasıla İçindeki Payları
(Cari Faktör Fiyatlarıyla, Yüzde Pay)

Sektörler	III. Plan	IV. Plan	1987 (1)	1988 (2)
	Dönemi Ortalaması	Dönemi Ortalaması		
Tarım	28.5	21.5	17.9	17.5
Sanayi	20.0	26.1	32.1	32.6
Hizmetler	51.5	52.4	50.0	49.9
GSYİH (F.F.)	100.0	100.0	100.0	100.0

Kaynak: DPT, V. Beş Yıllık Kalkınma Planı Öncesinde Gelişmeler (1972-1983) - Ekonomik Gelişmeler, Haziran 1984 ve DPT, 1988 Yılı Programı, 1988.
(1) Gerçekleşme Tahmini (2) Program Hedefi

Zira, ekonomi büyürken onu oluşturan parçalar farklı hızlarda büyüyorsa, ekonominin yapısı değişir. Bunun anlamı parçaların bütün içindeki ağırlıklarının ya da paylarının değişmesidir. Ekonominin sektörel yapısının değişmesi buna örnektir. Bütünü parçalarına ayırırsak, dinamik bir süreç içinde parçalarında yapı değiştireceği açıktır. Örneğin, ihracat büyüyorsa yapısı da değişecektir(1).

II. TARIM SEKTÖRÜNÜN TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ HALİHAZIR VE POTANSİYEL YERİ VE ÖNEMİ

Tarım sektörü ülkemizde, zaman süreci içinde, her zaman önemini korumuştur. Zengin toprak ve su kaynakları ile çeşitli ekolojik koşullara sahip olan ülkemizin tarımsal potansiyeli çok yüksektir. Nitekim, Cumhuriyetin kuruluşu ile başlayan yeni dönemde, her alanda olduğu gibi, tarımda da önemli gelişmeler olmuştur. Toplam nüfusumuz 10.5 milyondan 55 milyona yükselirken, tarım arazisi de 11.7 milyon hektardan 28.6 milyon hektara ulaşmış, özellikle planlı kalkınma dönemine geçişle birlikte, sulama, gübreleme, iyi kaliteli tohumluk ve damızlık, hastalık ve zararlılarla mücadele gibi faaliyetler sayesinde birim alandan alınan üretimde, ürün çeşidine göre, 2-10 kat arasında artış sağlanmıştır. Aynı dönemde, bitkisel üretimdeki kadar olmamakla birlikte, hayvan sayılarında ve hayvan başına elde edilen ürün miktarlarında da önemli gelişmeler olmuştur. Ancak yine de gelişmiş ülkelerin ulaştıkları verim düzeyinin çok gerisinde kalmıştır.

Bugün 28.6 milyon hektar olan işlenen arazinin yaklaşık 6.0 milyon hektarı, gerek teknik gerekse iktisadi nedenlerle, işletilmeye uygun olmayan marjinal arazilerdir. Bu durum, tarımsal üretimin arazi genişletilmesi ile daha fazla artırılmayacağını ifade etmektedir. O halde, tarımsal üretimin artırılabilmesi, ancak yoğun girdi kullanarak

(1) Taner Berksoy, "İhracatta Yapı Değişikliği", Mülkiyetler Birliği Dergisi, Sayı 95, Mayıs 1988, S. 21.

birim alandan alınan üretimi artırmakla; bir başka deyişle, ekstansif tarımdan entansif tarıma geçişle, mümkün olabilir. Bu da, yukarıda sayılan modern girdilerin daha yoğun kullanımı yanında, tarım sektörüne yapılacak yeterli sabit sermaye yatırımları ile sağlanabilir.

Yukarıda sayılan gelişmelere ve tarımsal üretimdeki mutlak artışlara karşın, tarım sektörü, diğer sektörlerin daha hızlı gelişme ve büyümeleri karşısında, milli ekonominin en önemli sektörü olma özelliğini zaman içinde yitirerek, gayri safi yurtiçi hasıla içindeki payı bakımından, bugün hizmetler ve sanayi sektörlerinden sonra üçüncü sıraya düşmüştür (2). Ancak, bugün 55 milyona yaklaşan nüfusumuzun beslenmesini güvence altına alan, ihracat gelirlerinin önemli bir kısmını teşkil ederek döviz ihtiyacının önemli bir bölümünü karşılayan ve sanayi kesimine hammadde sağlayan tarım sektörü ekonomik yapı içindeki önemini sürdürmektedir ve sürdürecektir. Zira, 2000 yılında 75-80 milyona ulaşacağı tahmin edilen nüfusumuzun bugünkü standartlarda beslenebilmesi için tarımsal üretimin en az bugünkünün iki katına çıkarılması gerekmektedir. Tarımın imalat sanayii ve hizmetler gibi sektörlerin gelişmesi için dolaylı katkısı da dikkate alınırsa, bu artışın çok daha yüksek olması beklenir. Ancak kalkınma planlarındaki hedefler ve bunların gerçekleşme oranları ile bu düzeye ulaşılması pek mümkün görülmemektedir. Zira, ekonominin bir bütün olarak kalkınmasındaki başarı, sektörler arasında kurulacak denge ile doğru orantılı olmasına karşın, biraz sonra değineceğimiz gibi, ülkemizde son yıllarda yatırımların sektörler arası dağılımında tarım sektörünün aleyhine bir gelişme gözlenmektedir.

III. EKONOMİK KALKINMA TARIM-SANAYİ ÖNCELİĞİ

Daha önce de belirtildiği gibi, ülkemizde son yıllarda sanayileşme ve ekonomik kalkınma hemen hemen eşanlamda kullanılmakta ve dolayısıyla sanayileşme tarımdan bağımsız olarak ele alınmaktadır. Sanayileşmede öncelik alanlarının isabetli bir şekilde tesbit edilmesi koşuluyla, yaygın bir sanayileşmenin kalkınma için vazgeçilmez bir unsur olduğunu kabul etmekle beraber, ekonominin sağlıklı bir şekilde gelişmesinde sanayileşme ile tarımsal kalkınma arasında küçümsenmeyecek karşılıklı ilişkilerin mevcut olduğu da unutulmamalıdır (3). Başka bir deyişle, sanayinin, ekonominin geleneksel yapısını değiştirmede önemli bir dinamik etken olduğu inkar edilemez. Özellikle, işlenmemiş ürün ihracatçısı olup da ihracat talebinde tıkanıklıkla karşılaşan ve hızla artan işgücüne istihdam olanakları arayan ülkeler için

sanayileşmenin önemi çok büyüktür. Ancak başarılı bir sanayileşme için tarımsal artışın önemi de inkar edilemez. Bu nedenle, denilebilir ki, sanayileşmede başarı tarımsal gelişme ile sınırlıdır (4). Özellikle, dünya gıda maddelerinde son yıllarda ortaya çıkan arz eksikliği ve bunun sonucunda tarımsal ürün fiyatlarındaki artışlar Türkiye'deki tarımsal üretimin en az ülkenin nüfus artışı olan yılda % 2.5 - 3.0 kadar artmasını gerektirmektedir. Aksi takdirde birçok yapısal nedenlerle kronik açıklar veren ödemeler dengesinin hammadde ve yatırım maddesi ithalatının yanı sıra tüketim malları ithalatından dolayı çok daha büyük bir bunalım geçirmesi beklenmelidir. Bir başka deyişle, ekonomide büyüme süreci ile belirli bir gıda maddeleri marjı aşılmadıkça, kaynakların bir bölümü veya tamamının diğer faaliyetlere aktarılması mümkün değildir. Bu nedenlerle bugün olduğu gibi gelecekte de diğer sektörlerin başarısı, tarım sektörünün başarısı ile sınırlı kalacaktır. Zira, bugünün gelişmiş ülkelerinin geçmişteki tecrübeleri, "Sanayileşmeye giden en kısa yol, tarımsal kalkınmadan geçen" tümcesini doğrulamaktadır. Sanayide gelişmiş ülkelerin tarımda da ileri düzeylerde olmaları bu sektörler arasındaki bağların dengeli bir şekilde kurulabilmiş olmasındandır. Japonya ve birçok Batı Avrupa Ülkesi, bunun canlı örnekleridir. Öte yandan, tarım sektörünü tamamen ihmal ederek sanayileşme çabası gösteren birçok Latin Amerika Ülkesi, gıda maddesi fiyatlarının aşırı yükselmesinden kaynaklanarak, önlenemez boyutlara ulaşan enflasyon nedeniyle ekonomik gelişmede başarısız olmuşlardır. Bu nedenle, ülkemizde de hizmetler ve sanayi sektörlerinde (geçmişte) gerçekleşen başarıda tarım sektörünün rolü büyük olmuştur (5).

Oysa, Türkiye'de son yıllarda sabit sermaye yatırımlarının sektörler arası dağılımında tarım sektörünün aleyhine bir gelişme gözlenmektedir. Tablo 2'den izlenebileceği gibi, tarım sektörüne yapılan sabit sermaye yatırımları III. Plan (1973-1977) ve IV. Plan (1979-1983) dönemi ortalamaları (sırasıyla % 11.39 ve % 10.0) olarak düşük olmasına ve III. Plan döneminde sırasıyla imalat, ulaştırma ve konut sektörlerinden; IV. Plan döneminde ise sırasıyla imalat, ulaştırma, konut ve enerji sektörlerinden sonra yer almasına rağmen, özellikle 1983 yılından itibaren sürekli bir azalma göstererek, 1986 yılında % 6.5, 1987 yılında ise % 7.9'a kadar düşmüştür. GSYİH içindeki payı III. Plan döneminde % 28.5, IV. Plan döneminde ise % 21.5 (Tablo 1) olan tarım sektörü yatırımlar bakımından diğer sektörlerin karşısında hak ettiği oranda payını alamamıştır. Böyle bir sektöre, imalat sanayii kadar olmasa bile; enerji, ulaştırma ve konut gibi sektörlerin çok gerisinde yatırım yapılmış olması, ülkemizde, yukarıda da belirtildiği gibi, topyekün kalkınma için gerekli olan sektörler arası denge-

(2) Ergün, Kip, "Tarım Öğretiminin 140. Yılında Tarımsal Sorunlarımız", *Tarım ve Mühendislik*, Sayı 20, Ankara 1986.

(3) Feyyaz Berker, "Tarımda Sanayileşme ve Plan", *Milliyet Gazetesi*, (Tarihi tesbit edilememiştir).

(4) Yüksel İşyar, "Ekonomik Kalkınmada Tarım-Sanayi İkilemi", *C.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi*, Cilt I, Sayı 1, 1985.

(5) Yüksel İşyar, "Tarım sektörünün Aleyhine Bir Gelişme Gözleniyor", *Milliyet Gazetesi*, 10 Ocak 1986.

nin kurulamamış olduğunu göstermektedir. Tablo 2'de ilgi çeken bir başka husus da, yine son yıllarda iddia edildiğinin aksine, 1983 yılından bu yana imalat sanayii sabit sermaye yatırımlarının da sürekli bir düşüş göstermesidir.

Tarım sektörünün yatırımlar yönünden, büyüklüğüne

ve ülke ekonomisi bakımından önemine uygun olarak, hak ettiği payı alamaması, gayet doğal olarak, kendisini sektörel katma değerlerin büyüme hızlarında da göstermektedir. Tablo 3'den görülebileceği gibi, tarım sektörünün yıllık büyüme hızı III. Plan döneminde ortalama % 3.2

Tablo 2. Sektörler İtibariyle Sabit Sermaye Yatırımları (%)

	III. Plan Dönemi Ortalaması	IV. Plan Dönemi Ortalaması	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 (1)	1988 (2)
Tarım	11.39	10.00	8.23	11.39	11.95	11.22	10.6	8.9	6.5	7.9	8.5
Madencilik	3.57	5.35	4.65	6.18	5.01	5.56	5.4	5.6	4.4	2.8	3.0
İmalat	30.39	25.62	28.93	26.78	23.59	22.97	22.3	19.2	19.6	15.2	15.6
Enerji	7.11	15.25	14.53	14.92	16.08	16.94	15.8	14.5	14.3	13.7	11.2
Ulaştırma	19.12	17.95	15.45	17.30	19.25	20.10	21.6	26.4	23.8	23.1	23.9
Turizm	0.67	0.61	0.57	0.63	0.59	0.64	0.9	1.1	2.7	3.0	3.4
Konut	16.38	15.82	19.15	13.01	12.76	12.97	13.7	14.8	15.9	20.9	20.9
Eğitim	3.12	2.36	2.06	2.47	2.90	2.51	2.1	2.2	2.2	2.0	3.0
Sağlık	1.04	1.06	0.93	1.22	1.29	0.92	0.9	0.8	1.0	1.1	1.2
Diğer											
Hizmetler	7.21	5.98	5.50	6.10	6.58	6.16	6.8	6.6	9.6	10.3	9.3
TOPLAM	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Kaynak: DPT, V. Beş Yıllık Kalkınma Planı Öncesinde Gelişmeler (1972-1983) - Ekonomik Gelişmeler, Haziran 1984 ve DPT, 1988 Yılı Programı, 1988.

(1) Gerçekleşme tahmini (2) Program hedefi

Tablo 3. Gayrisafi Milli Hasılanın ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları (1968 Faktör Fiyatlarıyla)

	III. Plan Dönemi Ortalaması	IV. Plan Dönemi Ortalaması	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 (1)	1988 (2)
I. Tarım	3.2	2.1	1.7	0.1	6.4	-0.3	3.5	2.4	7.6	2.6	3.0
Çiftçilik,											
hayvancılık	-	-	1.1	-0.1	6.8	-0.4	3.7	3.0	7.8	2.7	
Ormancılık	-	-	2.2	4.2	-9.8	5.3	-1.6	-8.0	-0.4	-5.2	
Su ürünleri	-	-	17.0	8.3	7.3	10.6	1.7	-19.2	3.1	10.0	
II. Sanayi	9.7	1.5	-6.0	7.4	4.9	8.0	10.1	6.3	8.7	9.1	6.7
Madencilik	15.8	-8.0	-4.1	-7.3	-5.5	7.5	7.9	11.9	-6.3	4.8	
İmalat	8.8	2.3	-6.4	9.5	5.4	8.7	10.2	5.5	9.6	9.3	
Elektrik,											
gaz, su	13.4	5.0	-4.5	7.0	11.7	2.2	11.1	7.8	15.5	10.9	
III. Hizmet-											
ler	7.9	2.5	0.8	3.7	3.5	3.9	5.3	4.0	6.4	6.7	4.7
IV. Gayri Safi Yurt İçi Hasıla											
F.F.)	7.1	2.2	-0.5	3.6	4.5	3.9	6.0	4.2	7.2	6.4	5.0
V. Gayri Safi Milli Hasıla											
(P.F.)	6.5	2.1	-1.1	4.1	4.5	3.3	5.9	5.1	8.0	6.8	5.0

Kaynak: DPT, V. Beş Yıllık Kalkınma Planı Öncesinde Gelişmeler (1972-1983) - Ekonomik Gelişmeler, Haziran 1984 ve DPT, 1988 Yılı Programı, 1988.

(1) Gerçekleşme tahmini (2) Program hedefi

iken, IV. Plan döneminde ortalama % 2.1'e düşmekte, 1980'den bu yana ise yıldan yıla büyük dalgalanmalar göstererek bazı yıllar nüfus artış hızını dahi karşılayamayacak düzeylere inmektedir. Çiftçilik, hayvancılık ve ormancılık alt sektörlerinde ise bazı yıllar, negatif büyüme hızları ile, mutlak azalma göstermektedir. Buna göre, gerek modern tarım girdilerinin gelişmiş ülkelere göre önemli ölçülerde az kullanılması gerekse sektöre ülke ekonomisindeki yeri ve önemine uygun oranda yatırım yapılmaması sonucu tarım henüz doğa koşullarının etkisinden kurtarılamamış ve dolayısıyla bugüne kadar uygulanan beş plan döneminde de ortalama büyüme hızı plan hedeflerinin gerisinde kalmıştır. Bunun en bariz örneği, iklim koşullarının nisbeten iyi olduğu 1982 ve 1986 yıllarında sektörün büyüme hızlarının sırasıyla % 6.4 ve % 7.6'ya yükselmiş olmasıdır.

Tarım sektörü bütün bu olumsuzluklara rağmen ülke nüfusunun beslenmesini, bilinen belirli bir standart dahilinde, güvence altında tuttuğu gibi, dolaysız ve dolaylı katkıları ile birlikte ihracat gelirlerimizin 1987 yılında yaklaşık % 26.2'sini oluşturmaktadır. İzleyen bölümde bu konu ayrıntılı olarak incelenecektir.

IV. İHRACATTA YAPI DEĞİŞİKLİĞİ

A. 1980 Öncesi

Türkiye'de gerek 1960 öncesi dönemde, gerekse 1960'tan sonra başlayan "Planlı kalkınma" döneminde esas olarak içedönük bir kalkınma politikası izlenmiştir. İthal ikamesine ve yerli sanayiın korunmasına dayalı bu politikanın amacı, özellikle planlı dönemde tüketim malları sanayii ile birlikte ara ve yatırım malları sanayilerini de kurarak ekonominin dışa bağımlılığını azaltmak olmuştur. Sanayi, ithalatı ikame etmek ve üretimi artırabilmek amacı ile dış rekabete karşı korunmuştur. Sanayiın korunması, yüksek gümrük vergileri ithalat kısıtlamaları (kotalar) ve iç teşviklerle sağlanmıştır (6).

Ülkemizde 1970'lere kadar belli bir kalkınma düzeyine ulaşmayı sağlayan bu politika, korumanın ve teşviklerin uzun vadeli bir stratejiden yoksun olarak ve plansız biçimde tüm imalat sanayiine yayılması sonucunda ve dünya petrol krizinin de etkisi ile özellikle 1970'lerin ikinci yarısında bir çıkmaza saplanmıştır. Bu yıllarda koruma politikası ile birlikte döviz kurunun da aşırı değerlenmiş tutulması, ithalatın cazibesini artırarak ithal faturasının giderek kabarmasına yol açmış, ihracat sanayilerinin gelişmesini ve ekonominin dışa açılmasını engellemiştir. Bu süreç giderek çok ciddi bir dış ödeme krizi ile sonuçlanmış ve 1980'den itibaren son çare olarak ekonominin dışa açılmasını amaçlayan bir politikanın uygulanmasını kaçınılmaz kılmıştır (7).

B. 1980 İstikrar Tedbirleri Sonrası

1980 yılında uygulanmaya başlanan "ekonomik istikrar tedbirleri" çerçevesinde dışa açılmanın ilk adımları atılmış, döviz kazandırıcı kalemler arasında en sağlıklı sayılabilecek unsurun ihracat olduğu bilinciyle, bir taraftan ihracat artırılırken diğer taraftan ithalatta liberasyona geçiş yolunda bazı tedbirler alınmıştır. 1980 yılında 2.910 milyon dolar seviyesindeki toplam ihracatımızın ilk birkaç yıl içinde gerek değer gerekse yapı itibarıyla önemli bir gelişme göstermesi karşısında, istikrar programının ilk yıllarında sınırlı tutulan liberasyonda asıl gelişme 1984 yılı başında hızlanarak dış ticaretin ve kambiyo sisteminin liberalleşmesini amaçlayan geniş kapsamlı bir tedbirler paketi yürürlüğe konmuş, 1985-1986 ithalat rejimleri ile de dışa açılma çabaları pekiştirilmiştir.

Bu gelişmeler karşısında, son günlerde gerek sözlü gerekse yazılı olarak şu iddiada bulunmaktadır: "1980 yılında 2.910 milyon dolar olan toplam ihracatımız, 1987 yılında 10.190 milyon dolara ulaşmıştır. Bu hızlı büyüme, beraberinde yapısal bir gelişmeyi de getirmiştir. 1980'lerin öncesinde büyük ölçüde tarımsal ürün ve geleneksel mallar ihracatçısı durumunda olan ülkemiz, artık anayi ürünleri ihracatçısı bir ülke haline gelmiştir. 1987 yılı ihracatımızın yaklaşık % 80'ini sanayi mamulleri ve madenler oluştururken, tarımsal ürünlerin payı % 20 seviyesine inmiştir. Bu, ülkemizin hızla sanayileşmekte oluşunun bir göstergesidir. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın son yılı olan 1989 için hedefimiz % 83 oranında sanayi ürünleri ihraç etmektir" (8).

İhracat istatistiklerini (daha doğrusu dış ticaret istatistiklerini, zira madalyonun öteki yüzü de ithalattır) herhangi bir analize tabi tutmadan, son derece yüzeysel bir yaklaşımla ortaya atılan bu iddia beraberinde iki konuyu tartışma gündemine getirmiştir. Birincisi, sanayi mamullerinin toplam ihracat gelirlerinin % 80'ine ulaşması, bir başka deyişle tarım ürünleri ihracatının ihracat gelirleri içindeki payının % 20'nin altına düşmesi gerçeği ne ölçüde yansıtmaktadır? İkincisi, ihracatın değer olarak artışının ve yapı değişikliğinin ekonomiye maliyeti nedir?

1. Tarım Sektörünün İhracat Gelirleri İçindeki Payı

İhracatın sektörel dağılımı Tablo 4'de değer olarak, Tablo 5'de de yüzde olarak verilmektedir. Oransal dağılımın yoruma daha uygun düşmesi nedeniyle Tablo 5'i inceleyelim. Tarım ve hayvancılığın (bitkisel ürünler, hayvan ve hayvancılık ürünleri, su ürünleri, orman ürünleri) toplam ihracat gelirleri içindeki payı, bir başka deyişle ihracata dolaysız katkısı, gerçekten de iddia edildiği

(8) Nergis Ünlü, "Sanayi Ürünleri İhracatına Genel Bir Bakış", İTO ve İGEME, Sanayi Ürünleri İhracatı Semineri, İstanbul, 18-19 Haziran 1987, S. 1.

Not: Ünlü'nün 1986 yılı için verdiği oranlar, tarafımızdan 1987'deki yaklaşık gerçekleşme oranlarına dönüştürülmüştür.

(6) TÜSİAD, Dış Ticaret Raporu, Ya. No: TÜSİAD-T/86.9.91, İstanbul, Eylül 1986, S. III.

(7) TÜSİAD, a.g.e., S. III.

Tablo 4. İhracatın Sektörel Dağılımı (Milyon ABD \$)

Sektörler	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
1. Tarım ve									
Hayvancılık	1.343,6	1.671,7	2.219,4	2.141,2	1.880,6	1.749,2	1.719,4	1.885,5	1.852,5
A. Bitkisel Ürünler	1.252,9	1.535,0	1.922,6	1.699,5	1.484,4	1.381,9	1.441,4	1.546,8	1.484,2
- Pamuk	277,8	322,6	348,3	296,6	196,5	195,5	195,5	138,8	19,9
- Tütün	177,0	233,7	395,0	348,3	237,8	216,9	330,4	270,2	314,0
- Fındık	353,0	349,8	301,8	240,7	246,0	304,8	255,3	378,0	390,7
- Kuru Üzüm	114,8	130,3	130,2	100,3	71,4	62,3	74,9	102,9	108,3
- Diğerleri	380,3	453,6	747,3	713,6	732,7	602,4	586,3	656,9	651,3
B. Hayv. Ürünleri	62,0	108,2	258,2	389,7	362,1	322,9	244,2	285,3	310,9
C. Su Ürünleri	21,7	22,7	26,2	24,0	20,3	20,3	21,0	39,7	44,7
D. Orman Ürünleri	7,0	5,8	12,0	28,0	13,8	23,7	12,7	13,7	12,7
II. Madencilik ve									
Taşocağı Ürünleri	132,5	191,0	193,4	175,3	188,9	239,8	243,8	246,9	272,3
III. Sanayi	785,1	1.047,4	2.290,1	3.429,5	3.658,3	5.144,9	5.994,8	5.324,2	8.065,2
A. Tarıma Dayalı									
Ürünler	151,1	209,4	411,7	568,3	669,7	808,6	646,6	666,7	953,9
B. İşlenmiş Petrol									
Ürünleri	0,0	38,5	107,5	343,9	232,4	408,7	371,9	178,2	232,3
C. Sanayi Ürün.	634,0	799,5	1.771,4	2.517,3	2.756,2	3.927,6	4.976,2	4.479,3	6.879,0
- Çimento	44,9	39,6	198,5	206,6	80,6	56,0	43,6	26,9	7,0
- Kimya	23,8	76,0	93,8	147,9	120,3	172,6	265,6	350,2	526,5
- Lastik-Plastik	3,4	15,9	71,8	60,4	76,9	97,4	107,9	140,5	257,5
- Deri-Kösele	43,6	49,5	82,1	111,4	192,1	400,7	484,4	345,2	721,9
Konfeksiyon									
- Orman Ürünleri	1,6	4,3	19,7	33,4	14,8	23,7	105,8	51,7	31,9
- Dokumacılık	377,6	424,3	802,8	1.056,3	1.299,2	1.875,4	1.789,5	1.850,7	2.707,1
- Cam-Seramik	37,1	35,9	102,1	103,8	108,2	146,0	189,5	157,9	204,7
- Demir-Çelik	31,1	33,9	100,2	362,2	407,2	576,4	968,7	803,6	851,8
- Demirdışı Met.	14,6	18,3	29,8	44,6	78,9	85,5	115,5	111,2	134,0
- Madeni Eşya	5,7	8,1	20,2	27,3	19,4	16,3	72,7	60,4	107,0
- Makine Sanayii	12,4	21,7	64,8	115,7	102,8	118,2	377,6	202,5	680,5
- Elekt. Makine	4,5	11,5	26,1	75,2	69,0	99,6	118,9	129,6	293,3
- Ulaşım Araçları	26,6	50,3	117,5	110,2	126,3	134,9	146,6	82,4	110,2
- Diğer	7,1	10,2	4,2	62,3	60,5	124,9	189,5	166,5	245,6
TOPLAM	2.261,2	2.910,1	4.702,1	5.746,0	5.727,8	7.133,6	7.958,0	7.456,6	10.190,0

Kaynak: 1980-1985 yılları TÜSIAD, a.g.e., ss. 40-41'den, 1986-1987 yılları DPT, 1988 Yılı Programı, S. 53'den alınmıştır.

gibi, 1980'de % 57.44 iken giderek azalmış ve 1987'de % 18.18'e düşmüştür. Bunda tarımsal ürünlerin giderek basit veya karmaşık bazı imalat işlemlerinden geçerek ihraç edilmesinin rolü büyüktür. Ancak burada unutulmuş veya ihmal edilen husus, nasıl bir işlemde geçerse geçsin sanayi ürünü sayılan bu ürünlerin bünyelerinde hammadde olarak tarımsal ürünlerin (bitkisel veya hayvansal) bulunmasıdır. Aslında bunlardan bazılarının sanayi başlığı altında toplanmasına rağmen "tarıma dayalı işlenmiş ürünler" adı verilmektedir ki bunların Uluslararası Ticaret Standart Sınıflandırması (SITC)'na göre hangi maddelerden oluştuğu ve input-output tablolarındaki imalat sektörlerinden hangilerine girdikleri bilinmektedir. Bunlardan bazıları çok basit değişimlerle

sanayi ürünü olabiliyor. Sözelimi, yumurtanın viyole konularak, çekirdeksiz kuru üzüm ve incirin paketlenerek, pamuğun çıkarılarak ihraç edilmesi onların sanayi ürünü olarak sınıflandırılmasına neden oluyor (9). Orman ürünleri de bu sınıf içine sokulabilir. Tarıma dayalı işlenmiş ürünlerin 1980-1987 yılları arasında ana gruplar itibariyle sanayi ürünleri ihracat gelirleri içindeki payları Tablo 6'da verilmektedir. Tablodan izlenebileceği gibi, bu ürünlerin sanayi ürünleri ihracat gelirleri içindeki payı 1980-1984 arasında bir miktar yükselmekte, sonra tekrar azalma eğilimi içine girmektedir.

(9) Özden Alpdağ, "Dış Borç İhracat İkilemi", Türkiye İktisat, Haftalık Gazete, 22-31 Mart 1988, S. 2.

Tablo 5. İhracatın Sektörel Dağılımı (Yüzde ABD \$)

Sektörler	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
I. Tarım ve Hayvancılık	57,44	47,20	37,26	32,83	24,52	21,60	25,29	18,18
A. Bitkisel Ürünler	52,75	40,89	29,58	25,92	19,37	18,11	20,74	14,57
- Pamuk	11,09	7,41	5,16	3,43	2,36	2,44	1,86	0,19
- Tütün	8,03	8,40	6,06	4,15	3,03	4,15	3,62	3,08
- Fındık	12,02	6,42	4,19	4,29	4,27	3,20	5,07	3,84
- Kuru Üzüm	4,48	2,77	1,75	1,25	0,87	0,94	1,38	1,06
- Diğerleri	15,59	15,89	12,42	12,79	8,83	7,36	8,82	6,40
B. Hayvancılık Ürünleri	3,72	5,49	6,78	6,32	4,53	3,06	3,83	3,05
C. Su Ürünleri	0,78	0,56	0,42	0,35	0,28	0,26	0,53	0,44
D. Orman Ürünleri	0,20	0,26	0,49	0,24	0,33	0,16	0,18	0,12
II. Madencilik ve Taşocağı Ürünleri	6,56	4,11	3,05	3,30	3,36	3,06	3,31	2,67
III. Sanayi	36,0	48,70	59,69	63,87	72,12	75,32	71,40	79,15
A. Tarıma Dayalı Ürünler	7,20	8,76	9,89	11,69	11,33	8,12	8,95	9,36
B. İşlenmiş Petrol Ürünleri	1,32	2,28	5,99	4,06	5,73	4,67	2,39	2,28
C. Sanayi Ürünleri	27,47	37,67	43,81	48,12	55,06	62,53	60,06	67,51
- Çimento	1,36	4,22	3,60	1,41	0,79	0,55	0,36	0,07
- Kimya	2,61	1,99	2,57	2,10	2,42	3,37	4,69	5,17
- Lastik-Plastik	0,55	1,53	1,05	1,34	1,37	1,32	1,88	2,53
- Deri-Kösele	1,70	1,75	1,94	3,35	5,62	6,09	4,63	7,08
- Orman Ürünleri	0,15	0,42	0,58	0,26	0,33	1,33	0,69	0,31
- Dokumacılık	14,58	17,07	18,38	22,68	26,29	22,48	24,83	26,58
- Cam-Seramik	1,23	2,17	1,81	1,89	2,05	2,38	2,12	2,00
- Demir-Çelik	1,16	2,13	6,30	7,11	8,08	12,17	10,78	8,36
- Demir Dışı Metaller	0,63	0,63	0,78	1,38	1,20	1,45	1,49	1,31
- Madeni Eşya	0,28	0,43	0,48	0,34	0,23	0,91	0,81	1,05
- Makine Sanayi	0,75	1,38	2,01	1,79	1,66	4,74	2,71	6,68
- Elektrikli Makine	0,40	0,56	1,31	1,20	1,40	1,49	1,74	2,88
- Ulaşım Araçları	1,73	2,50	1,92	2,21	1,89	1,84	1,10	1,08
- Diğer	0,35	0,09	1,08	1,06	1,75	2,38	2,23	2,41
TOPLAM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: 1980-1985 yılları TÜSIAD, a.g.e., ss. 40-41'den, 1986-1987 yılları DPT, 1988 Yılı Programı, S. 53'den alınmıştır.

Tablo 6. Tarıma Dayalı İşlenmiş Ürünlerin Ana Gruplara Göre Dağılımı (Yüzde ABD Dolar)

Sektörler	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
- Sanayi Grubu	36,00	48,70	59,69	63,87	72,12	75,33	71,40	79,15
- Tarıma dayalı işlenmiş ürünler	7,20	8,76	9,89	11,69	11,33	8,12	8,94	9,36
- Gıda sanayii ürünleri	6,50	7,76	8,59	9,94	9,10	6,54	7,10	7,84
- Gıda sanayii yan ürünleri	0,00	0,01	0,07	0,11	0,86	0,37	0,42	0,49
- İşlenmiş tütün ürünleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,02	0,02
- İşlenmiş orman ürünleri	0,18	0,24	0,40	0,49	0,22	0,15	0,12	0,09
- Dokumaya elverişli işlem görmüş elyaflar	0,52	0,75	0,90	1,15	1,14	1,06	1,28	0,92

Kaynak: 1980-1983 yıllarına ait oranlar Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı "İhracat Ruloları"ndan tarafımızca hesaplanmış, 1984-1987 yıllarına ait oranlar ise Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, 1983-1987 Döneminde Dış Ticaret, Ankara, Mart 1988'den alınmıştır.

Bünyelerinde yine tarım ve hayvancılık ürünlerinin bulunduğu, ancak daha karmaşık (dolaylı) işlemlerden geçerek sanayi ürünü haline gelen diğer ürünler ise input-output tablosundaki sektör adlarına göre dokuma sanayi ürünleri, deri-kösele ürünleri, kağıt ve kağıt ürünleri, ayakkabı ve ağaç mobilya ve mefruşat sanayii ürünleridir.

Bu bakımdan, gerek tarıma dayalı işlenmiş ürünler, gerekse yukarıda sayılan sanayi mamüllerinin bünyelerinde yer alan tarım ve hayvancılık ürünlerinin (hammaddelerinin) paylarının hesaplanması ve bu payların ihraç edilen sanayi ürünleri oranlarına uygulanarak tarım sektörünün ihracat gelirleri içindeki dolaylı payının elde edilmesi gerekmektedir. Bunun için bu çalışmada şöyle bir yol izlenmiştir: İhraç edilen tarıma dayalı işlenmiş ürünler Tablo 7'de görüldüğü gibi, Türkiye'nin en son input-output tablosu olan 1979 input-output katsayıları matrisinde yer alan, 11-17, 19-20 ve 25 nolu imalat sektörlerine dağıtılarak bu sektörler itibariyle ihraç oranları (değer bazında) hesaplanmıştır. Daha sonra, bu oranlar anılan sektörlerin tarım sektöründen aldıkları girdi (input) oranlarına uygulanarak tarım ve hayvancılığın tarıma dayalı işlenmiş ürünler sektörleri itibariyle toplam ihracat gelirleri içindeki dolaylı payları elde edilmiştir. Tarım sektörünün sanayi mamülleri ihracatı içindeki dolaylı payı da benzer şekilde hesaplanmakla birlikte, burada Tablo 7'nin dipnotlarında açıklandığı gibi, daha karmaşık bir yol izlenmiştir.

Tablo 7'den görüldüğü gibi, tarım sektörünün ihracat gelirleri içindeki dolaysız payı zaman içinde düşmekte (1980'de % 57.4 iken 1987'de % 18.2), ancak, sanayileşme süreci içinde ürünlerin işlenmiş olarak ihraç edilmesi sonucu, dolaylı payı gittikçe yükselmektedir (1980'de % 5.97 iken 1987'de % 8.05). Dolayısıyla, tarımın toplam payı 1980'deki % 63.8'lik seviyesinden 1987'de % 26.2'ye düşmesine rağmen ihracat gelirlerimiz içindeki önemini hâlâ sürdürmektedir. Bu durum, özellikle, tarımın ihracat gelirleri içindeki mutlak payı (milyar A.B.D. doları olarak) itibariyle daha da çarpıcı biçimde ortaya çıkmaktadır. Tarımın 1980-1987 döneminde ihracat gelirleri içindeki toplam (dolaysız+dolaylı) payları (%) yıllar itibariyle toplam ihracat gelirlerine uygulanarak Tablo 7'nin son satırı elde edilmiştir. Görüldüğü gibi, Tarım sektörünün ihracat gelirleri içindeki payı 1980'de 1.857.500.000 ABD Doları iken, tedricen yükselerek 1987'de 2.672.700.000 ABD Dolarına ulaşmıştır.

Nitekim, bu gözlemimiz 1987 ihracatında ilk on sırayı alan ürün veya ürün gruplarının (son ikisi dışında) ya tarıma dayalı ürünler ya da doğrudan tarım ürünleri oluşu ile de doğrulanmaktadır (Tablo 8).

Tarım sektörünün ihracat içindeki payı gerek sanayileşme süreci içinde gerekse tarım sektörüne hak ettiği oranda verimlilik ve üretim artırıcı yatırımlar yapıldığı sürece artacaktır. Bütün bu verilerin yanı sıra, iç talep artışları da hesaba katılırsa tarımsal üretimin daha hızlı artması gereği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Tablo 8. 1987 İhracatında İlk 10 Madde

Madde Adı	Değer (1000 Dolar)	Genel İçinde %
Örme giyim eşyası	776.096	7.62
Mensucattan giyim eşyası	767.751	7.53
Deri giyim eşyası	689.155	6.76
Fındık-kabuksuz	389.526	3.80
Pamuk iplikleri	340.518	3.34
Tütün	313.956	3.08
Sığır, koyun, keçi (canlı)	243.577	2.39
Baklagil kuru sebzeler	233.994	2.30
Akaryakıt	225.620	2.21
Elektrik teli, kablolar	163.257	1.60

Kaynak: Türkiye Dış Ticaret Demeği, Dış Ticarete Durum, Mart-Nisan 1988, S. 55.

2. İhracat Artışının ve Yapı Değişikliğinin Ekonomiye Maliyeti

Gerçekten, 1980 sonrasında ekonominin tümünde olduğu gibi ihracatta da bir yapısal değişiklik ortaya çıkmıştır. 1980 sonrası uygulanan iktisat politikaları birçok değişkenin yanı sıra ihracatı da etkilemiştir. Etkileşim iki boyutta ortaya çıkmıştır. Birincisi, ihracatın hacmi büyümüştür. İkincisi, büyüyen bu hacim içinde kuşkusuz yapı da değişmiştir. Bir arada gerçekleşen bu iki olgu Tablo 4 ve 5'de açıkça görülmektedir. Söz konusu yapısal değişme bir uyarıcı dürtü sonucu ortaya çıktığı için, uyarılmış bir yapısal değişmedir (10). Ancak bu uyarılmış yapı değişiminin gelişme dinamiği ilginç ve karmaşıktır. İhracatın büyümesi uyarılmış ancak yapısı önceden hedeflenen bir yöne yönelmekten çok kendiliğinden değişmiştir.

1980 sonrası iktisat politikalarının düzenlenip, uygulama biçimlerine bakılırsa ihracatın yapısına ilişkin selektif bir yaklaşımın söz konusu olmadığı görülür. Hedef ihracatın yapısını belirli bir yöne yöneltmekten çok, ne pahasına olursa olsun ihracat gelirlerini

(10) Taner Berksoy ekonomik değişkenlerin iki türde yapı değiştirebileceklerini belirtmektedir: 1) Doğal sayılabilecek bir değişim süreci: Ekonomik değişken, değişimini belirleyecek bir dış dürtü yoksa, kendi dinamiği içinde yapı değiştirir. 2) Uyarılmış değişim: Ekonomideki yoğunlaşma ve merkezileşme (tekeller) ve iktisat politikaları yapı değişikliğini uyuracak etkilere sahiptir. Çağdaş dünyada ekonomideki yapı değişimleri doğal değil uyarılmış değişimlerdir, zira günümüz dünyasında müdahalesiz ekonomi yoktur. Ancak, bütünüyle başka bir amaca yönelmiş bir müdahaleci düzenleme, sonuçta hiç de hedeflenmeyen bir yerde yapısal değişimi uyurabilir. Selektif (seçici) olmayan aletler kullanan ve genel sonuçlar gözetken bir iktisat politikası paketinin, hedeflenmeyen yapısal değişimlere yol açması kaçınılmazdır (Bkz. Taner Berksoy, "İhracatta Yapı Değişikliği", a.g.e., S. 21).

Tablo 7. Tarım Sektörünün İhracat Gelirleri İçindeki Dolaysız ve Dolaylı Payları (Yüzde, ABD \$)

SEKTÖRLER	1979 Input-output katsayıları matrisine göre sektörün tarım ve hay- vancılıktan aldığı pay (%) (2)	1980		1981		1982		
		Sektörün ihracat gelirleri içindeki payı (%)	Tarım ve hayvancılığın ihracat gelir- leri içindeki dolaysız ve dolaylı payı (%)	Sektörün ihracat gelirleri içindeki payı (%)	Tarım ve hayvancılığın ihracat gelir- leri içindeki dolaysız ve dolaylı payı payı (%)	Sektörün ihracat gelirleri içindeki payı (%)	Tarım hayvancılığın ihracat gel- leri için dolaysız dolaylı payı (%)	
I. Dolaysız pay								
A. Tarım ve Hayvancılık			57.4400		47.2000		37.2000	
1- Bitkisel ürünler			52.7500		40.8900		29.5000	
2- Hayvancılık			3.7200		5.4900		6.7000	
3- Su Ürünleri			0.7800		0.5600		0.4000	
4- Orman Ürünleri			0.2000		0.2600		0.4000	
II. Dolaylı Pay								
A. Tarıma Dayalı İşlenmiş Ürünler (1)		7.2000		8.7600		9.8900		
11- Mezbaha Ürünleri	67.5782	(3)						
12- Sebze ve meyve işleme sanayi	44.8631							
13- Bitkisel ve Hayvansal yağlar imali	24.5997							
14- Un ve unlu mamuller sanayii	74.5380		6.5000	4.4980	7.7600	4.4980	8.5876	4.4000
15- Şeker üretimi	71.1485							
16- Diğer besin maddeleri	36.5115							
17- Alkollü içkiler	17.0076							
19- Tütün sanayii	45.1520	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	
20- Çırcırlama	69.7894	0.5200	0.3629	0.7500	0.5234	0.9024	0.6000	
25- Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç) (işlenmiş orman ürünleri)	28.9774	0.1800	0.0522	0.2400	0.0695	0.4000	0.1000	
B. Sanayi Mamulleri (1)			1.4772		1.7008		1.8000	
21- Dokuma sanayii	7.9049	14.5800	1.1525	17.0700	1.3494	18.3800	1.4000	
23- Deri ve kösele ürünleri	15.4532	1.7000	0.2627	1.7500	0.2704	1.9400	0.2000	
24- Ayakkabı sanayii	2.8926	0.2156	0.0062	0.2156	0.0062	0.2156	0.0000	
26- Ağaç mobilya ve mefruşat sanayii	7.0661	0.1500	0.0107	0.4200	0.0297	0.5800	0.0000	
27- Kağıt ve kağıt ürünleri	7.5476	0.5976	0.0451	0.5976	0.0451	0.5976	0.0000	
III. Toplam Pay (Dolaysız+Dolaylı)								
			63.8303		53.9917		44.3000	
IV. Tarımın İhracat Gelirleri İçindeki Payı (Milyon ABD Doları)								
			1.857,5		2.538,7		2.5400	

Kaynak: Tarımın dolaysız payı aynen Tablo 5'den aktarılmış, dolaylı payları ise DİE, "1979 Input-Output Katsayıları Matrisi", Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, 1983-1987 Döneminde Dış Ticaret, Ankara, 1988 ile "1980-1983 İhracat Ruloları" ve Tablo 5'den yararlanarak tarafımızdan hesaplanmıştır.

(1) Bu başlıkların altındaki alt başlık numaraları 1979 Input-Output Tablosundaki sektör kodlarıdır. (2) Bu sütunda 11-17; 19-20 ve 25-27 kodlu sektörlerin karşısındaki oranlar aynen 1979 I/O Tablosunun Tarım, hayvancılık, ormancılık ve balıkçılık satırlarında bu sektörlerden girdi alan ilgili sektörlerin katsayılarının toplanması ile elde edilmiş, 21 ve 23-26 kodlu sektörlerin karşısındaki oranlar ise dolaylı yoldan şu şekilde hesaplanmıştır: 1) Dokuma sanayiinin tarımdan aldığı pay (% 7.9049) = Dokuma sanayiinin çırçırılmadan aldığı pay (% 11.3268) x çırçırılmanın

1983		1984		1985		1986		1987	
Sektörün ihracat gelirleri içindeki payı (%)	Tarım ve hayvancılığın ihracat gelirleri içindeki dolaysız ve dolaylı payı (%)	Sektörün ihracat gelirleri içindeki payı (%)	Tarım ve hayvancılığın ihracat gelirleri içindeki dolaysız ve dolaylı payı (%)	Sektörün ihracat gelirleri içindeki payı (%)	Tarım ve hayvancılığın ihracat gelirleri içindeki dolaysız ve dolaylı payı (%)	Sektörün ihracat gelirleri içindeki payı (%)	Tarım ve hayvancılığın ihracat gelirleri içindeki dolaysız ve dolaylı payı (%)	Sektörün ihracat gelirleri içindeki payı (%)	Tarım ve hayvancılığın ihracat gelirleri içindeki dolaysız ve dolaylı payı (%)
	32.8300 25.9200 6.3200 0.3500 0.2400		24.5200 19.3700 4.5300 0.2800 0.3300		21.6000 18.1100 3.0600 0.2600 0.1600		25.2900 20.7400 3.8300 0.5300 0.1800		18.1800 14.5700 3.0500 0.4400 0.1200
1.6900	6.4902	11.3300	6.3662	8.1248	4.5502	8.9411	4.7054	9.3600	4.6951
2.7535	1.8608	2.4408	1.6494	1.6840	1.1380	2.3821	1.6098	1.5998	1.0811
1.6135	0.7239	1.4813	0.6646	1.7432	0.7821	2.1699	0.9735	3.9468	1.7707
1.7305	0.4257	1.2775	0.3143	1.0540	0.2593	1.3624	0.3351	1.0889	0.2679
1.4050	1.0472	1.4069	1.0486	0.9047	0.6743	0.6641	0.4950	0.5194	0.3872
1.8591	1.3227	1.9281	1.3718	0.7822	0.5565	0.0989	0.0704	0.2825	0.2010
0.4153	0.1516	1.2134	0.4430	0.6313	0.2305	0.7447	0.2719	0.8067	0.2945
0.0622	0.0106	0.0680	0.0116	0.0972	0.0165	0.0864	0.0147	0.0824	0.0140
0.0012	0.0005	0.0086	0.0039	0.0039	0.0018	0.0214	0.0097	0.0182	0.0082
1.1550	0.8061	1.1381	0.7943	1.2145	0.8476	1.2746	0.8895	0.9211	0.6428
0.4868	0.1411	0.2233	0.0647	0.1504	0.0436	0.1236	0.0358	0.0956	0.0277
	2.3802		3.0100		2.9161			2.8474	3.3535
22.6800	1.7928	26.2900	2.0782	22.4871	1.7776	24.8192	1.9619	26.5667	2.1001
3.3500	0.5177	5.6200	0.8685	6.087	0.9406	4.6295	0.7154	7.0841	1.0947
0.2156	0.0062	0.1082	0.0031	0.2393	0.0692	0.2632	0.0761	0.2518	0.0728
0.2600	0.0184	0.3300	0.0233	1.3301	0.0940	0.6937	0.0490	0.3122	0.0221
0.5976	0.0451	0.4890	0.0369	0.4603	0.0347	0.5957	0.0450	0.8454	
	41.7004		33.8962		29.0663		32.8428		26.2286
	2.388,5		2.418,0		2.313,1		2.449,0		2.672,7

tarımdan aldığı pay (% 69.7894), 2) Deri ve kösele ürünlerinin tarımdan aldığı pay (% 15.4532) = Deri ve kösele ürünlerinin mezbaha ürünlerinden aldığı pay (% 23.1462) x mezbaha ürünlerinin tarımdan aldığı pay (% 66.7635), 3) Ayakkabı sanayiinin tarımdan aldığı pay (% 2.8926) = ayakkabı sanayiinin deri ve kösele ürünlerinden aldığı pay (% 18.7183) x deri ve kösele ürünlerinin tarımdan aldığı pay (% 15.4532), 4) Ağaç mobilya ve mefruşat sanayiinin tarımdan aldığı pay (% 7.0661) = ağaç mobilya ve mefruşat sanayiinin ağaç ve mantar ürünlerinden aldığı pay (% 24.3848) x ağaç ve mantar ürünlerinin tarımdan aldığı pay (% 28.9774), (3) 1980-1982 yılları arasında 11-17 kodlu sektörlere giren ürünler için ayrıntılı bilgi temin edilemediğinden tartılı bir ortalama ile tarımın bu sektörlerdeki dolaylı payı % 4.4980 olarak hesaplanmıştır.

artırmaktır (11). Bu bağlamda uygulanan politika aletleri ise farklı ihracat kalemlerine farklı döviz kuru (katlı kur)'nun uygulanmadığı (dolayısıyla selektif bir etki yaratmayan) genel bir aracın yanı sıra her sektöre farklı oranlarda uygulanan vergi iadeleridir. İşte ihracat artışının ve yapısal değişikliğin ekonomiye maliyeti bu uygulamalarla belirlenmektedir.

Ihracatın ekonomiye maliyetinin iki cephesi bulunmaktadır (12):

1) Dış ticaret hadlerindeki azalma

2) İhracata ayrılan kaynağın (teşviklerin) finansmanı

1973'e göre ihraç malları fiyatı yüzde 50 kadar düşmüştür. İhracattaki fiyatlama nedeniyle ekonomi kaynak yitirmektedir. Genel olarak dünyada dış ticaret hadleri eğilimi 1976-1980'de artış, 1982'de ve 1983'de yüzde 2-3 azalış içinde olmuştur. Türkiye ise Tablo 9'da görüldüğü gibi, bu eğilimin dışında kalmıştır.

Öte yandan, 1970'e göre 1986'da ABD doları TL karşısında yaklaşık 50 kat değer kazanmış, dolayısıyla ihracatla sağlanan dövizin maliyeti de 50 kat yükselmiştir.

Tablo 9. Dış Ticaret Hadleri (1973 = 100)

Yıllar	İhracat Fiyatı		İthalat Fiyatı		Endeks (%)	
	TL.	\$	TL.	\$	TL.	\$
	1979	437.5	182.4	605.3	247.5	72.3
1980	1193.6	215.8	2055.5	379.2	58.1	56.9
1981	1571.9	191.3	2879.7	367.3	54.6	52.1
1982	2129.7	178.9	4168.9	370.3	51.1	49.6
1983	2621.6	158.0	5191.7	323.8	50.5	48.8
1984	4283.1	159.7	7572.3	288.8	56.6	55.3

Kaynak: TÜSIAD, a.g.e., S. 43.

Tablo 10. Döviz Kurunda Değişmeler

Yıllar	ABD \$ Endeksi
1970	100.0
1975	101.0
1977	129.6
1979	235.7
1980	601.0
1981	890.9
1982	1.245.1
1983	1.885.5
1984	2.991.9
1985	3.872.8
1986(1)	4.995.5

Kaynak: TÜSIAD, a.g.e., S. 47.

(1) 1986 yılı endeksi tarımımızdan hesaplanmıştır.

(11) Taner Berksoy, a.g.e., S. 22.

(12) TÜSIAD, a.g.e., S. 47.

1980'den beri uygulanan kur politikası ve ihracatı teşvik tedbirlerinin (ihracat kredileri ve vergi iadeleri) büyük rolü olmuştur. Denebilir ki, ihracat, teşvik tedbirlerine yüksek düzeyde duyarlılık göstermiştir. İhracattaki kadar olmasa da, hemen her kesim ve sektör tarafından kullanılan kredileri bir yana bırakarak, sadece vergi iadelerini ele alırsak vergi iadesi-ihracat oranları Tablo 11'de verilmektedir. Tablodan görüldüğü gibi, 1980-1985 yılları arasında en düşük vergi iadesi oranlarına sahip sektör tarıma dayalı sanayilerdir. Öte yandan, tarımsal ürünlerin ihracatında vergi iadesi bir yana, bazı ürünlerde ihraç edilen miktar üzerinden teminat olarak fon kesintileri yapılmakta ve ihracatın süresi içinde gerçekleştirilememesi halinde bu fon ihracatçıya iade edilmemektedir. Örneğin, ihraç edilen kg. başına iç fındıkta 100 ¢, kabuklu fındıkta 50 ¢, kuru incirde 25 ¢ ve çekirdeksiz kuru üzümde 8 ¢ fon kesintisi yapılmaktadır. Dolayısıyla, tarımsal ürünlerle tarıma dayalı işlenmiş ürünlere ihracatı teşvik bakımından vergi iadesi yönünden de gereken önemin verilmediği gayet açıktır.

Tablo 11. İmalat Sanayii, Vergi İadesi-İhracat Oranları (Yüzde)

Sektörler	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Tarıma dayalı sanayiler	3.6	6.1	11.5	11.7	16.5	11.1
Çimento	4.3	18.0	25.1	21.9	17.2	11.9
Kimya	2.9	10.2	13.0	7.6	17.4	11.9
Lastik-Plastik	4.7	6.2	16.1	12.5	18.8	7.4
Deri	3.8	12.3	17.5	22.8	24.3	10.8
Orman	2.2	6.1	14.0	10.8	20.5	13.9
Dokuma	7.9	9.2	16.9	19.7	22.3	12.4
Cam-Seramik	5.3	8.8	19.9	15.2	21.2	13.9
Demir - Çelik	0.2	3.6	13.0	18.6	24.6	16.3
Demir dışı metaller	20.7	17.2	9.1	20.5	20.4	12.2
Madeni Eşya	6.3	31.7	90.4	84.1	22.0	14.0
Makina	5.0	11.5	15.3	34.5	10.1	15.9
Elek.Mak.	5.1	7.8	17.4	20.7	23.5	14.5
Taşıt	13.0	20.9	32.3	17.5	26.2	19.4
Diğer	0.8	0.8	2.8	-	17.0	10.2
TOPLAM	6.0	9.7	15.6	18.1	20.8	12.7

Kaynak: TÜSIAD, a.g.e., S. 48

1980 sonrası uygulanan ihracata yönelik sanayileşme politikaları sonucu ortaya çıkan ihracat artışının ekonomiye maliyeti olarak düşünülebilecek bir başka yönü de bu politikaların teori ve uygulanmasında hazırlıksız olunması veya acele karar verilmesi zorunlulukları altında küçümsemeyecek hatalar yapılması ve aksaklıklar olmasıdır. Örneğin, dışa açılmada bir aşama olacağı zannedilerek bazı tarımsal ürünlerin ve tarıma dayalı

Tablo 12. Tarım ve Hayvancılık Ürünleri ile Tarıma Dayalı Sanayi Ürünleri İthalatı (Milyon ABD Doları ve Yüzde Dağılımı)

	1981		1982		1983		1984		1985		1986		1987	
	Milyon ABD Doları	%	Milyon ABD Doları	%	Milyon ABD Doları	%	Milyon ABD Doları	%	Milyon ABD Doları	%	Milyon ABD Doları	%	Milyon ABD Doları	%
Tarım ve Hayvancılık	125	1,3	176	1,9	138	1,4	418	3,8	375	3,3	457,4	4,1	782,3	5,5
Bitkisel Ürünler	73	0,8	123	1,3	57	0,6	319	2,9	270	2,3	401,8	3,6	709,3	5,0
Hayvancılık Ürünleri	52	0,5	53	0,5	81	0,8	99	0,9	105	0,9	55,6	0,5	73,0	0,5
İmalat Sanayi														
Tarıma Dayalı Sanayiler	230	2,5	175	1,9	205	2,2	434	4,0	487	4,2	479,5	4,3	719,5	5,0
TOPLAM İTHALAT	8933		8843		9235		10757		11344		11104,8		14163,0	

Kaynak: 1981-1985 verileri TÜSİAD, a.g.e., Tablo 6'dan, 1986-1987 verileri DPT, 1988 Yılı Programı, S. 50, Tablo 43'den alınmıştır.

sanayi ürünlerinin (et, süt, peynir vs.) iç üretim koşulları dikkate alınmadan acele ithalatına başlanılmıştır. Diğer bilimsel yollar ve çareler araştırılmadan et, süt, peynir iç üretim maliyetleri ithalat yoluyla disipline alınmaya çalışılmıştır (13). Öyle ki, bazı araştırmacılar bu tür ithalata "terbiyevi ithalat" adını vermişlerdir (14). Ayrıca bu grup ithalatta AET'de mevcut sübvansiyonlar nedeniyle gizli bir "damping" unsuru olup olmadığı araştırma konusu yapılmamıştır. 1981-1987 yılları arasında ithal edilen tarımsal ve tarıma dayalı sanayi ürünlerinin değer ve oransal dağılımı Tablo 12'de verilmektedir. Dikkat edilirse, ithal edilen tarıma dayalı sanayi ürünlerinin toplam ithalat içindeki payları yaklaşık olarak aynı ürünlerin ihracatında tarımın dolaylı payına eşit bulunmaktadır ki bu da tarımsal ürünler ihracatının pek de teşvik edilmediğini göstermektedir.

V. SONUÇ

1980 yılında uygulanmaya başlanan iktisadi politikalar özellikle dış ekonomik ilişkilerde etkili olmuş ve ihracat ve ithalatta önemli ölçülerde değer artışlarına ve yapısal bir değişime yol açmıştır. Bu arada, 1979 yılında yaklaşık % 45 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı 1987 yılında % 73'e yükselmiştir. Sözü edilen

(13) TÜSİAD, a.g.e., S. II.

(14) Birkan Erdal ve Esin Ayanoglu, Türk Dış Ticaretinde Yapısal Değişime (1980-1986) İGEME, 1987, S. 29.

yapısal değişim özellikle ihracat cephesinde ortaya çıkmış, 1980'e kadar ihracat gelirlerimizin büyük bölümünü oluşturan geleneksel tarım ürünlerimizin payı gittikçe azalırken (1987'de % 18,2), tarıma dayalı işlenmiş ürünlerin ve sanayi mamüllerinin payı giderek artmıştır (1987'de % 79).

Ihracat gelirlerimiz içinde sadece geleneksel tarım ürünlerinin payının azalması son yıllarda kamuoyuna ülkemizin hızla sanayileşmekte oluşunun bir göstergesi olarak sunulmaktadır. Bu iddia iki yönlü bir yanılgıya dayanmakta ve dolayısıyla iki konuyu tartışma gündemine getirmektedir. Birincisi, tarım ürünlerinin ihracat gelirleri içindeki payının % 18-20 dolayına düştüğü iddiası, bilinçli veya bilinçsiz, tarımın ihracata katkısı bakımından sadece dolaysız (yani işlenmemiş tarım ürünlerinin doğrudan ihracı) payının dikkate alınmasından kaynaklanmaktadır. Oysa tarımın gerek işlenmiş ürünler olarak, gerekse bazı sanayi mamüllerinin (dokumacılık, deri-kösele, ağaç mobilya ve mefruşat, kağıt ve kağıt ürünleri vb.) bünyelerinde yer alması bakımından ihracata dolaylı katkıları da bulunmaktadır ki yaptığımız hesaplamalar bu payın pek de küçümsenmeyecek düzeyde olduğunu (1983'de % 8,9; 1984'de % 9,4 ve 1987'de % 8,1) ve 1987'de bir miktar düşmesine rağmen bir artış eğilimi içinde bulunduğunu göstermektedir.

İkincisi, tarımın ihracat gelirleri içindeki dolaylı payının da tümüyle sanayi ürünlerine katılması halinde bile, 1980'den bu yana izlenen ihracat politikası ne ölçüde sağlıklı ve/veya istikrarlıdır? Yıldan yıla ihrac

edilen sanayi ürünleri gözden geçirildiğinde bunların yapısının da genel olarak değiştiği gözlenmektedir (Bkz. Tablo 4 ve 5). Bu değişim, tablolardan görülmekle birlikte, alt sektörlerle inildiğinde daha da çarpıcı olmaktadır. Örneğin, ihracatın ilk patlama yılı olan 1981'de sürükleyici sektörler hazır giyim, akaryakıt, çimento, cam-seramik ve ulaşım araçları iken; 1982'de el dokuması ipek halı, şeker ve şeker mamulleri, akaryakıt, çimento ve demir-çelik; 1984'de hazır giyim, örme giyim; 1987'de ise kimya, deri-kösele ve makina sanayileri sürükleyicidir. "Görüldüğü gibi toplam ihracat içinde sanayi ürünleri payının artması şeklinde gelişen yapısal değişim belirli bir yol izlememiş, adeta her yıl başka bir sektörün ihracatının artmasıyla gelişmiştir. Bu tür yapısal değişimi bilinçli ve hedefli biçimde uyarılmış bir değişim olarak nitelenebilir. Hedef ihracatın yapısını belirli bir yöne yönlendirmekten çok, ne pahasına olursa olsun ihracat gelirlerini artırmaktadır"(15). İşte, sözü edilen bu ne pahasına olursa olsun yaklaşımı ülkenin topyekün veya dengeli kalkınmasında büyük bir rol üstlenmesi gereken tarım sektörüne sahip olduğu potansiyele uygun bir ağırlık verilmemesi biçiminde ortaya çıkmıştır. Tarım sektöründe gerçekleşen sabit sermaye yatırımları III. Plan Döneminde yılda ortalama % 11.5 iken, bu oran özellikle 1983 yılından itibaren sürekli azalarak 1987'de % 7.9'a düşmüş ve böylece imalat, ulaştırma, enerji ve konut sektörlerinin çok gerisinde kalmıştır. Bu olgu, İngiliz iktisatçısı Profesör Geoffrey Maynard tarafından gayet vezir bir biçimde dile getirilmektedir: "1960'lı yıllarda uygulamaya başlanan ithal ikameci ekonomik politika, Türkiye'nin gelişmesindeki gecikmenin, bir nedeni sayılabilir. Türkiye, ithal ikameci politikadan vazgeçip ihracata dönük sanayie yönelme kararını, yaklaşık 20 yıl sonra verdi. Ancak yönetim, ihracata yönelik sanayiye finanse ederken, bu kez büyük bir hatayı da, peşinden getirdi. Bunu da tarımı, sanayie feda ederek, onu geri plana iterek yaptı. Tarımı ihmal etmenin bir maliyeti vardır. Sanayileşmeye önem verilsin. Ama, yeni teknolojilerle, tarımsal üretim de gerektiği düzeyde sürdürülmeliydi" (16).

Sonuç olarak, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın hazırlık çalışmalarının sürdürüldüğü bu günlerde, Türkiye'de büyük bir potansiyele sahip olan tarım kesimine gerekli ve yeterli ölçüde önem ve ağırlık vermek, hem topyekün kalkınma, hem de ihracat gelirlerini daha da artırmak açısından yararlı bir girişim olacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Alpdağ, Özden, "Dış Borç İhracat İkilemi", *Türkiye İktisat, Haftalık Gazete*, 22-31 Mart, 1988.
- Berker, Feyyaz, "Tarımda Sanayileşme ve Plan", *Milliyet Gazetesi* (Tarihi tesbit edilememiştir).
- Berksoy, Taner, "İhracatta Yapı Değişikliği", *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, Sayı 95, Ankara, Mayıs 1988.
- DİE, "1979 Input-Output Katsayıları Matrisi".
- DPT, V. Beş Yıllık Kalkınma Planı Öncesinde Gelişmeler (1972-1983) - *Ekonomik Gelişmeler*, Ankara, Haziran 1984.
- DPT, 1988 Yılı Programı, Ankara, 1988.
- Erdal, Birkan ve Esin Ayanoglu, *Türk Dış Ticaretinde Yapısal Değişim (1980-1986)*, İGEME, 1987.
- Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, "1980-1983 İhracat Ruloları".
- Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, *1983-1987 Döneminde Dış Ticaret*, Ankara, Mart 1988.
- İşyar, Yüksel, "Ekonomik Kalkınmada Tarım-Sanayi İkilemi, "C.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, 1985.
- İşyar, Yüksel, "Tarım Sektörünün Aleyhine Bir Gelişim Gözleniyor", *Milliyet Gazetesi*, 10 Ocak 1986.
- Kip, Ergün, "Tarım Öğretiminin 140. Yılında Tarımsal Sorunlarımız", *Tarım ve Mühendislik*, Sayı 20, Ankara, 1986.
- Maynard, Geoffrey, *Hürriyet Gazetesi*, 10 Nisan 1988.
- Türkiye Dış Ticaret Derneği, *Dış Ticarete Durum*, Mart-Nisan 1988.
- TÜSİAD, *Dış Ticaret Raporu*, Ya. No: TÜSİAD-T/86.9.91, İstanbul, Eylül 1986.
- Ünlü, Nergis, "Sanayi Ürünleri İhracatına Genel Bir Bakış", İTO ve İGEME, *Sanayi Ürünleri İhracatı Semineri*, İstanbul, 18-19 Haziran, 1987.

(15) Taner, Berksoy, a.g.e., S. 22.

(16) Geoffrey Maynard, *Hürriyet Gazetesi*, 10 Nisan 1988, Ekonomi Sayfası.

Avrupa Topluluğu – Türkiye İlişkileri İçinde Tarım Sektörü

Doç. Dr. Gülcan ERAKTAN
A. Ü. Ziraat Fakültesi
Tarım Ekonomisi Bölümü

1. GİRİŞ

Roma Anlaşmasının 1 Ocak 1958'den itibaren yürürlüğe girmesi, tarihin çok eski devirlerine uzanan Avrupa'yı birleştirme hareketlerine yeni bir boyut kazandırmıştır. Roma Anlaşmasıyla üye ülkeler arasında ekonominin bütün sektörlerinde mal ticaretinin serbest bırakılmasının yanısıra, emek ve sermaye hareketliliğinin sağlanması, Topluluğu yönetecek ortak organların kurulması ve bu yolla bir siyasi birliğe gidilmesi öngörülmektedir. Bir diğer ifade ile, her alanda bir birlik oluşturulması Topluluğun ana ilkesi olmaktadır. Tarihin eski dönemlerinden beri aralarında çıkar farklılıkları olan ülkelerin böyle ortak bir ilke terafında toplanmalarının güçlüğü dikkate alınır, kuruluş yıllarında Topluluğun gelecekteki başarısı açısından duyulan kuşku normal karşılamak gerekir.

Avrupa Topluluğunun, o zamanki yaygın deyimle Ortak Pazar'ın geleceğini parlak gören Topluluk dışı ilk ülke Yunanistan olmuş ve 1959 Haziran ayında Topluluğa ortak üyelik için başvuruda bulunmuştur. Ekonomisi Yunanistan'la büyük benzerlik gösteren ve Avrupa ülkeleri ile olan ticarete Yunanistan'la rekabet halinde olan Türkiye de hemen arkasından, 1959 yılı Temmuz ayında AET'ye ortak üye olmak üzere başvurmuştur.

Topluluk kurulurken birleşmenin kapsamı konusunda anlaşamadığı için Topluluğun dışında kalmayı tercih eden İngiltere ile birlikte Danimarka ve İrlanda da 1961 yılında Topluluğa katılmak için ilk başvurularını yapmışlardır. Yunanistan'ın ortak üyeliği 1962, Türkiye'nin 1964 yılında başlarken, İngiltere, Fransa'nın karşı çıkması nedeniyle 1970'li yıllara kadar Topluluğa katılamamıştır. 1973 yılında İngiltere, İrlanda ve Danimarka'yı da içine alarak ilk genişlemesini yapan Topluluk 9 üyeli olmuştur. 1975 yılında Yunanistan, ekonomisinin geliştiğini öne sürerek tam üyelik talebinde bulunmuştur. 1977 yılında da Portekiz ve İspanya tam üyelik istemlerini Topluluğa bildirmişler, 1981 yılında Yunanistan, 1986 yılında da İspanya ve Portekiz'in katılımıyla Topluluğu oluşturan üye ülkelerin sayısı 12'ye yükselmiştir. 14 Nisan 1987'de ise Türkiye tam üyelik için Topluluğa başvurmuştur.

12 üyeli Topluluk ekonomik açıdan birbirleri ile bazı benzerlikler ve farklılıklar göstermektedir. Tarım için de aynı şey söz konusudur. Tarım ekonomik ve sosyal yaşamın en önemli ögesi olarak kabul edildiği için ve tarımı kapsamına almayan bir ortak pazarın

düşünülemeyeceği prensibinden hareketle, tarım da Roma Anlaşması içinde ele alınmıştır. Ama hem tarımsal yapı, hem üretim deseni 12'lerde birbirinden değişik özellikler gösterir. Topluluğun kuzey ülkelerinde hububat, şeker, sığır ve dana eti, süt ve ürünleri en önemli tarımsal ürünleri oluştururken, güneydeki ülkelerde başta turuncgiller olmak üzere meyve ve sebze, koyun ve keçi eti, zeytinyağı, şarap gibi ürünler daha büyük ağırlığa sahiptir. Tarımın ekonomi içindeki yeri Türkiye'ye göre görece olarak daha düşük olduğu halde, tarıma yapılan harcamalar çok büyük boyutlara varmaktadır. Türkiye'nin Topluluk ülkeleri karşısındaki ve içindeki yeri ne olabilir, sorusuna cevap ararken de, Türkiye ve Topluluk tarımlarını ve tarım politikalarını karşılaştırmak kadar, Türkiye'nin 1960'lardan bu yana tam üyeliği hedeflediği Topluluğa uyum için neler yaptığını da araştırmak gerekir.

2. HAZIRLIK ve GEÇİŞ DÖNEMLERİNDE TARIM

Türkiye 12 Eylül 1963 tarihli Ankara Anlaşması ile Topluluğa tam üye olacağı son dönemden önce Hazırlık ve Geçiş Dönemi olarak iki dönem daha geçirmeyi kabul etmiştir. Hazırlık dönemi 1964 Aralık'tan 1969 yılına kadar sürmüştür. 1971 yılında Katma Protokolün ticari hükümleri, 1973 yılından sonra da diğer hükümleri yürürlüğe girmiş ve Geçiş dönemi başlamıştır. Geçiş dönemi 1995 yılında sona erecektir. Ama Türkiye 1987 yılında tam üyelik başvurusunu yapmakla, tüm üyelik müzakerelerini daha önce başlatmak arzusunda olduğunu göstermiştir.

Hazırlık Dönemi Topluluğun Türkiye'ye karşılıksız olarak ödün verdiği bir dönem olmuştur. Verilen ödümler Türkiye'den ithal edilen fındık, kuru üzüm ve kuru incirde belli kontenjanlar dahilinde gümrük indirimleri yapmak ve Avrupa Yatırım Bankasından tarım alanında da etkileri görülen bazı projeler için kredi almak şeklinde özetlenebilir.

Geçiş Döneminde ise tarıma verilen ödümler kuru üzüm ve kuru incirde gümrüklerin kalkması, fındıkta dışalım kotalarının genişletilmesi, başta turuncgiller olmak üzere bir dizi üründe gümrük kolaylıkları tanınması, İkinci ve Üçüncü Mali Protokollere çerçevesinde, tarım alanına da etkisi beklenen bazı projelerin finansmanı için krediler açılması olarak belirtilebilir. Geçiş Dönemi Türkiye ve Topluluk için karşılıklı hak ve

yükümlülüklerinin başladığı bir dönemdir. Türkiye bu dönemde başta Ortak Gümrük Tarifesine uyum ve kademeli gümrük indirimleri olmak üzere üstüne düşen yükümlülükleri yerine getirmemiş ve Ekim 1978-Şubat 1980 yılları arasında ilişkileri dondurmuştur. Topluluk ise "ortak üye" statüsündeki Türkiye'ye verdiği için daha fazla ödünü başka ülkelere tanımış, vize uygulamasından, dışalım kısıtlamalarına, Türk işçilerinin serbest dolaşım hakkının askıya alınmasından, işçilerin işten atılması, sınır dışına çıkartılması ve işçi ailelerinin topluluğa girişinin engellenmesine kadar çok çeşitli uygulamalarla ilişkilerin daha da zayıflatılmasına neden olmuştur.

1980 Haziranında yapılan Ortaklık Konseyi tarım ürünlerine tanınan ödünler açısından önemli bir aşama oluşturmuştur. Toplulukça, tarım ürünlerinin dışalımında gümrüklerin kademeli olarak kaldırılması kabul edilmiş, ama buna karşılık bir çok tarım ürününde takvim sınırlaması ve asgari ithal fiyatı uygulaması getirilmiştir. Takvim sınırlaması çeşitli ürünler için gümrük indirimlerinin yalnız belirli dönemlerde yapılması anlamına gelmektedir. Asgari ithal fiyatı ise Türkiye'nin düşük fiyatlarla Topluluk pazarlarına girmesini önleyici bir uygulamadır. Bütün bunlar bir taraftan Türkiye'ye ödün verilirken, diğer taraftan Topluluk içi üretimi Türk ürünlerine karşı korumak amacıyla önlem alındığını göstermektedir.

12 Eylül 1980'den sonra ise Türkiye ile ilişkiler Topluluk tarafından tek taraflı olarak dondurulmuştur. 16 Eylül 1986'da ilişkilerin yeniden canlandırılmasını sağlayacak ilk Ortaklık Konseyi toplanmıştır. Ancak Toplulukla ilişkilerin normal seyri içinde iyileştirilemeyeceği anlaşıldığından, en uygun zaman olarak görülen 14 Nisan 1987'de tam üyelik başvurusu yapılmıştır. Buna karşın Ortaklık Konseyi 1986 Eylül ayından sonra (her altı ayda bir toplanması gerekirken) 1988 Nisan'ına kadar gerçekleşmemiştir. 25 Nisan 1988'de F. Almanya'nın başkanlığında toplanması gereken Ortaklık Konseyi de, Türkiye'nin kabul edeme-yeyeceği ön koşulların ileri sürülmesi nedeniyle toplanamamıştır.

Türkiye-Topluluk ilişkileri genelde zaman içinde gelişme göstermeyen, duraklamalar, gerilemeler kaydeden, sonra yeniden canlandırılma çabalarının başladığı bir seyir izlemektedir. Ayrıca Topluluğun koruyucu dış ticaret politikaları ve Türkiye ile yapılan ortaklık anlaşmasında tarım sektörünün ayrı ele alınacağı kararı, Türk tarımının bu ortaklık ilişkilerinden yararlanmasını engellemiştir. Hem Ankara Anlaşması, hem 1980 Ortaklık Konseyi kararlarında Türkiye'nin tarım politikasını Topluluğun Ortak Tarım Politikasını uydurması esas alınırken, bu da gerçekleşmemiştir. Tarımsal yapı, ürün deseni ve verimlilik kadar tarım politikaları da Türkiye ve Topluluk'ta birbirinden büyük ölçüde farklıdır. Tarımsal yapı ve üretimi birbirine uydurmak için tarım politikalarında da uyum sağlamak gerekir.

3. TARIM POLİTİKASINDA UYUM

Türkiye'de ve Topluluk'taki tarım politikalarının farklı çizgilere oturtulmuş olması, birkaç açıdan uyumu güçleştirecek özelliktedir. Kısaca politikaların özetlenmesi ile uyumda dikkate alınması gereken hususlarda belirlenebilir.

3.1. Tarımsal Yapı

Türkiye'nin tarımsal yapı ile ilgili politikaları Topluluk'takine benzememektedir. Bu da tarımsal yapılar arasındaki farklılıklardan kaynaklanır. Türkiye'de işletme büyüklükleri zaman içinde bir küçülme süreci geçirmektedir ve ekonomik zorunluluklar işletmelerin reel taksimini engelleyecek olan, Yurttaşlar Yasasındaki "tarım işletmelerinin tek bir varise devredilebilmesi" maddesini işletmeye engeldir. Oysa Topluluk'ta varisler arasında bölüşülme yoluyla tarım işletmelerinin parçalanması olgusu önlenmiş, ayrıca alınan yapısal politika önlemleriyle işletmeleri daha da genişletme süreci başlamıştır. Topluluğun Tarımsal Yönetim ve Garanti Fonundan desteklenen çeşitli projeler, ayrıca üye ülkelerin ulusal bütçelerinden yapılan harcamalarla tarımsal nüfusun bir kısmı tarımdan çekilerek, kalan işletmelerin daha büyük ölçekli olmaları sağlanmaktadır. 1985 yılında 12'lerde ortalama işletme büyüklüğü 127 da iken, 1980 Tarım Sayımı Sonuçlarına göre, Türkiye'de 62 da. 50 da. m altında arazisi olan işletmelerin oranı Türkiye'de % 62,1, 12'lerde %45,3 dür. Ayrıca Türkiye'de işletmeler küçülme, Topluluk'ta ise büyüme sürecindedirler.

Türkiye'de tarımsal nüfus mutlak olarak hızlı bir artış göstermekte, bu da toprak üzerindeki nüfus baskısını artırmaktadır. Buna karşılık Topluluğun ana sorunlarından birisi tarımdaki yaşlı nüfustur. Ayrıca sahipleri başka sektörlere kaydığı için işletilmeyip boş bırakılan araziler vardır. Bu şekilde arazilerin kullanılmaması, bazı yörelerde göçler nedeniyle nüfusun gerilemesi, Topluluk için çözüm yolu aranan ve bunun için yatırım yapılması gereken sorunlar halindedir.

Bütün bunların dışında arazi kullanımı ve arazilerin değerlendirilmesi açısından da taraflar arasında farklar vardır. Tarım arazilerinin başka amaçlarla kullanımının düzenlenmesi için Türkiye'deki yasalar yetersiz kalırken, Topluluğu oluşturan ülkelerde tarım toprakları, her türlü amaç dışı kullanıma karşı sıkı bir denetim mekanizmasını da birlikte getiren yasalarla korunmaktadır. Türkiye'de ise sık aralarla çıkartılan İmar Yasaları ve bunlardaki değişiklikler, en kaliteli tarım topraklarının tarım dışı amaçlarla kullanıma açılmasını adeta özendiren bir nitelik taşımaktadır.

3.2. Pazar ve Fiyat Politikası

Topluluk'ta en önemli tarım politikası önlemleri bu alanda alınmaktadır. Topluluk'ta yetiştirilen ürünlerin

önemli bir bölümü piyasa düzenlemesi içinde bulunur. Piyasa düzenlemeleri iç ve dış piyasalarda fiyat korumaları ve/veya üretici yardımları şeklinde olur.

Fiyat korumalarına da iki şekilde gidilebilir. Bir grup ürün için hem Topluluk içi piyasalarda müdahale alımlarına kadar uzanan fiyat saptamaları, hem de üçüncü ülkelerden gelecek rekabete karşı korunma sağlayacak vergiler ve dünya piyasalarına açılabilen için subvansiyon uygulamaları yapılmaktadır. Örneğin hububat, şeker, süt ve ürünleri, zeytinyağı, kolza, ayçiçeği, sığır ve dana eti, şarap, zeytinyağı, bazı meyve ve sebzeler, balıklar bu gruba girerler.

Bir grup ürün için ise yalnız vergilerle üçüncü ülkelerden gelen rekabete karşı korunma sağlanmakta, ayrıca Topluluk içinde fiyatlar yüksek olduğu için subvansiyonlar verilerek dışsatım yapılmaktadır. Yumurta, tavuk eti ve çiçekler de bu gruba girmektedir. Bu ürünler için Topluluk içi bir fiyat düzenlemesi yoktur. Ayrıca bunlarda müdahale alımlarına da gidilmez.

Toplulukta bu fiyat düzenlemelerinin dışında çeşitli yardım mekanizmaları vardır. Kendine yeterlilik Topluluk içinde tam olarak sağlanamamış ürünlerde hasat edilen alan veya üretim miktarı üzerinden götürü bir yardım yapılır. "Üretici yardımı" olarak adlandırılan bu ödeme makarnalık buğday, zeytinyağı, keten, kenevir, çığit, tohumluklar, şerbetçiotu, ipekböceği gibi ürünlerde uygulanır ve bir subvansiyon özelliği taşır. Bunun dışında, Topluluk'ta ürün fiyatlarının yüksek tutulması nedeniyle, bu ürünleri işleyen imalatçıların dünya piyasalarıyla rekabet edebilmesi için, bunlara ürünün Topluluk'taki fiyatı ile düşük dünya fiyatı arasındaki fark kadar bir miktar "imalatçı yardımı" olarak ödenir. Bu tür ürünlere örnek olarak da hububat, şeker, yağlı tohumlar, tütün verilebilir. "Niteliğini değiştirme primi" ise ürün fazlası görülen ürünlerde, o ürünün başka amaçlarla kullanımının özendirilmesi için verilir. Örneğin buğday, şeker ve süttozundan hayvan beslemede yararlanılmasını sağlamak ve böylece piyasadaki arz fazlasını eritmek için bu primler ödenebilir. Ayrıca örneğin zeytinyağında "tüketici yardımları" yapılmakta, diğer daha ucuz sıvı yağlar karşısında tüketicinin zeytinyağını da tüketilmesi için, fiyat açısından tarafsız kalması sağlanmaktadır.

Topluluk'ta bu kadar çeşitli piyasa mekanizmaları varken, Türkiye'de yalnız bazı ürünlerde, genellikle "baş fiyat" karakteri gösteren fiyat desteklemeleri yapılmaktadır. 1987 yılı itibariyle desteklenen ürünler, buğday, arpa, çavdar, mısır, pamuk, tütün, şeker pancarı, ayçiçeği, antepfıstığı, soya fasulyesi, kuru incir ve çekirdeksiz kuru üzümdür. Ayrıca halen süt için bir tür üretici yardımı yapılmakta, belli üretim kapasitesine sahip süt fabrikalarına sütünü teslim eden üreticiye prim ödenmektedir. Buna karşılık Topluluk'ta girdi subvansiyonları verilmezken, Türkiye'de gübre, tohumluk, karma yem ve mücadele ilacına subvansiyon ödenmektedir.

Topluluk ile Türkiye arasında fiyat politikaları

açısından bir diğer fark da, Topluluk'ta yüksek fiyat politikası izlenir ve zaman içinde çeşitli şekillerde desteklemeye alınan ürünlerin sayısı artarken, Türkiye'de -tüketiciler de dikkate alınarak- fiyatlar düşük tutulmakta, hatta iç ticaret hadleri tarımın aleyhine dönmekte, buna karşılık zaman içinde destekleme kapsamındaki ürünlerin sayılarını azaltma yoluna gidilmektedir.

Aynı şekilde, Topluluk'ta çoğu tarım ürünleri dış dünyadan gelecek rekabete karşı değişen vergilerle korunurken, Türkiye'de gümrük vergileri ve fonlar adeta deneme - yanılma yöntemi ile belirlenmekte, bu uygulamalar, çoğu ürünlerde üreticiyi dış rekabete karşı korumadığı gibi, iç piyasalarda fiyatları düşürmek için "terbiyevi ithalat" yoluna da gidilmektedir.

Dışsatımda da teşvik gören tarım ürünleri ancak yaş meyve ve sebzelerle su ürünleridir ki, bunlar için verilen vergi iadeleri de azalmıştır.

4. Sonuç

Türkiye'nin tam üyeliği sorunu bu çağın sonuna kadar çözümü beklenemeyecek, karmaşık bir olaydır. Türkiye'yi tam üye olarak aralarına alacak 12'ler bütün ekonomik göstergeler açısından daha da fakirleşmeyi, Türkiye'nin hızla artan nüfusu karşısında emek piyasalarının altüst oluşunu, çeşitli Fonlardan Türkiye'ye kredi aktarmayı kabul durumunda kalacaklardır. Bu ekonomik zorluklar dışında, Türkiye'nin tam üyeliği diğer ülkeler açısından siyasi, kültürel ve dini bazı engellerin de ortadan kalkmasını veya gözardı edilmesini gerektirmektedir. Topluluk yönünden ana hatlarıyla bu şekilde özellenen tam üyelik engelleri karşısında, Türkiye için de Topluluk bir çöpsüz üzüm değildir. Aralarında, rekabet, tarım, ulaştırma, sanayi, enerji, çevre korunması, bilimsel araştırmalar, tüketiciyi koruma ve ekonomik ve parasal alanlarda ortak politikalar oluşturan ülkelere karşı Türkiye 1960'lardan bu yana Topluluğa uyum sağlayamayan ve uyumu için bir çaba da harcamayan ekonomisi ile çok zayıf durumdadır. Elindeki tek kozu 12-Eylül-1963 Ankara Anlaşması ile 23-Kasım-1970 tarihinde imzalanan Kauma Protokol'dür. Ancak bu anlaşmaları Topluluğa karşı işletmemekte, kazandığı hakları elde edememektedir. Bununla beraber Türkiye de 1976 yılından beri ertelediği gümrük indirimlerine ancak 1988 yılında yeniden başlamış, kabul ettiği yükümlülükleri yerine getirmemiştir.

Konuya tarım kesimi açısından yaklaşıldığında, ne tarımsal yapı ve verimliliğin, ne de tarım politikalarının birbirine benzediği görülür. Topluluğun Türkiye'nin tam üyeliğine karşı tutumu ne olursa olsun, tam üyelik başvurusunda bulunmuş bir Türkiye'nin, ekonomisini her alanda ve bu arada tarım sektöründe de Topluluk'la rekabet edebilir, hiç olmazsa onların rekabet gücü karşısında varlığını koruyabilir bir duruma getirmesi gerekir. Bunun sağlanması, tam üyelik gerçekleşmesi

bile, Türkiye'nin hak ettiği gelişmişlik düzeyine erişmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Kaynaklar:

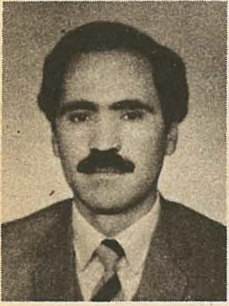
Birand, Mehmet Ali, Bir Pazar Hikayesi Türkiye-AET İlişkileri. Milliyet Yayınları: 537. Ağaoglu Yayınevi, 1978.
Eraktan, Gülcan, Genişleyen Avrupa Topluluğu ve Türk

Tarımı A. Ü. Ziraat Fakültesi Yıllığı - 1983. Cilt. 33. Fasikül 1-2-3-4. Ankara, 1984.

Eraktan, Gülcan, 1980 Sonrası Tarım Politikası ve AET'ye Uyum Olanakları. 1980 Sonrası Türk Tarımı Yapısal Gelişmeler ve Sorunlar Sempozyumu, Ankara, 6-7 Ocak 1987. Ankara, 1987.

Fennell, Rosemary, The Common Agricultural Policy of the European Community. Granada, Allanheld, Osmun, Montclair, 1979.

yitirdiklerimiz

Dr. Mevlüt GÜNCÜ
1947 - 1988

Nevzat ŞİŞMAN
1933 - 1988

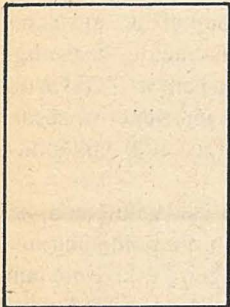
S. Gürhan BELHAN
1951 - 1988

Neslihan DENİZEL
—— - 1988

Şahin ÇİFTÇİ
1945 - 1988

Fikret GENCE
—— - 1988

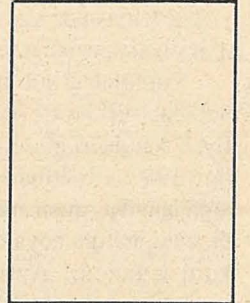
Aziz GÜRE
1922 - 1988

Hadi DEMİRSOY
1922 - 1988

Hamza BABAGİL
1939 - 1988

Gülsen PEKİN
1935 - 1988

Hayvancılık Politikası Üzerine

Dr. Emin A. BAYRAKTAROĞLU

1950'li yıllara kadar tarım toplumu olan ülkemiz, bu yıllardan sonra Devlet yönetimini üstlenen siyasal partiler tarafından sanayi toplumu olma yolunda yönlendirilmeye başlanmıştır. Devletin yoğun korumacı politikalarının da desteği ile sanayiinin gelişerek geldiği nokta ortadadır. Bu arada tarım kesimi büyük ölçülerde ihmal edilmiştir. Bu ihmalin sonucunda kırsal kesim de zaten renksiz ve o ölçüde zor olan yaşama koşullarına yoksulluklarda eklenince, tarım nüfusu giderek artan bir hızla kentleşmeye başlamıştır. Bu arada tarım sektörü, üretimin iki temel ögesinden emekle birlikte sermaye kaybına da uğramış ve bu sektörden elde edilen artı değerler diğer sektörlerle kaymıştır. Bu olgunun en önemli nedeni, tarım sektöründe rantabilitenin düşük olmasıdır. Bu ülkede yaşayan herkes, ülkenin sanayileşmesini istemektedir. Ancak tarım sektörüne yapılan yatırımların kârlılığının korunmasına özen gösterilmelidir.

Tarımın en önemli kollarından biri olan hayvancılıkta üretim yöntemi, zamanımızda büyük ölçüde eski karakterini korumaktadır. Bu yöntemin iki temel özelliği vardır. Bunlardan ilki: İşletmelerce gereksinimlerinin dışındaki ürünlerin pazarlanması, ikincisi ise üretimin büyük ölçülerde doğanın sömürülmesine dayandırılmasıdır. Tarım işletmelerince pazar için üretim yapmanın tek koşulu kârlılıktır. Bunun için tüketici bir toplumun oluşması ve toplumun gelir seviyesinin, bitkisel kökenli gıdalardan daha pahalı olan hayvansal kökenli besin maddelerini tüketebilecek düzeylerde olması gerekmektedir. Bilindiği gibi ülke nüfusu bir yandan kentleşirken bir yandan da yılda yaklaşık % 2.7 oranında artmaktadır. Sanayileşmenin gelişmesine paralel olarak kentleşen nüfusun daha da yoğunlaşması beklenmelidir. Gerçekten de kimi gelişmiş batı ülkelerinde tarım nüfusunun toplam nüfusa oranı % 1.5-2 düzeyindedir. Önemli ölçülerde sanayileşmiş, nüfusu aynı derecelerde kentleşmiş bir Türkiye'de hayvancılık yatırımlarının kârlı olması beklenebilir.

Artan ve aynı zamanda kentlerde yoğunlaşan nüfusun hayvansal kökenli gıda maddeleri gereksinimlerinin karşılanmasında izlenecek politikalar isabetli seçilmelidir. Yerli ırk hayvanlarımızın çeşitli verimler bakımından yetersizliği açıktır. Anılan ırklarla toplumun gereksinimlerinin karşılanması olanaksızdır. O halde bu materyalle bir yere varmayı düşünmek doğru değildir. Bize göre zaman zaman yapılan ithalatlarla da bir yere varmak olası değildir. İthal edilen hayvanlar düşük verimlidirler. Kamu kuruluşlarındaki verimleri ithal edildikleri ülkeler-

deki popülasyon ortalamaları ile karşılaştırılırsa, bu gerçek açıkça görülecektir. İthal edilen hayvanlar aynı zamanda pahalıdır. Devletçe ödeme koşulları iyileştirilerek bu hayvanlara olan talebi arttırmak sonucu değiştirmez. Kısa zamanda bu hayvanların büyük bir kısmı kasaplık olarak değerlendirilip elde edilen para başka amaçlarla kullanılabilir. Bu durum Devletçe etkin bir şekilde denetlenirse bile sonuç değişmeyecektir. Öte yandan kültür ırkı hayvanlar çevre koşullarına duyarlıdırlar. Arzulanan verimin elde edilebilmesi için barınak, yem gibi çevre koşullarının çok iyi düzenlenmesi ve hayvanların bulaşıcı hastalıklara karşı korunması gerekir. Bu yatırım demektir. İstikrarsız piyasa koşullarında büyük riskler taşır. Nihayet sürekli veya zaman, zaman yapılan ithalatlardan yurt içinde damızlıkçı işletme durumuna gelmiş yetiştiriciler büyük zararlar görürler. Yılgınlıklar yaşarlar ve işi terketmeleri söz konusu olabilir. Bu olay ise, damızlıkta dışa bağımlılığı artırır. Bunlara karşın ithalata dayalı bir hayvancılık politikası ile örneğin sığır popülasyonumuzda kültür ırklarının oranı ancak yaklaşık % 7 kadardır.

Hayvancılığımızın gelişmesinde en etkin yetiştirme yöntemi melezleme olabilir. Ülkemizde hayvancılık yapan tarım işletmeleri sermaye, arazi ve hayvan varlığı, pazar ilişkileri ve daha birçok özellik bakımından büyük farklılık gösterir. Büyük bir kısmı mer'aya dayalı yetiştiricilik yaparken, bir kısmı bilgileri dahilinde daha ileri tekniklerle hayvancılık yaparlar. Bunlarla birlikte tüketici topluluklar pahalı olan hayvansal ürünleri alacak ekonomik güce sahip değildirler. Ayrıca büyük bir kesimde hayvansal gıda maddeleri tüketimi istenilen düzeylerde gelişmemiştir.

Tavukçuluk dışındaki hayvan türlerinde saf kültür ırkı ve melez hayvanların nisbi miktarları son derece düşüktür. Etkin bir suni tohumlama uygulaması ile bu oran yerli ırklara göre daha yüksek verimli melez genotipler lehine değiştirilebilir ve bu durumda önemli bir üretim artışı sağlanabilir. Melezlemeden elde edilecek döllerden her işletme koşuluna uygun genotipler elde etmek olasıdır. Melez genotipler kötü çevre koşullarına ve hastalıklara daha dayanıklı olduklarından daha az riskli hayvanlardır. Hayvan sermayesi, barınak, yem gibi yatırım maliyetini artırıcı girdiler bakımından işletmeye önemli ekonomik yük getirmezler. Bunlarla birlikte değişen piyasa koşullarına bağlı olarak yüksek verimli damızlıklarla melez genotiplerin döllemesi durumunda daha yüksek verimli döller elde etme olasılığı her zaman

vardır. Bu durumda işletme ancak zaman kaybına uğrayacaktır. Ülkemizde mevcut tarım işletmelerinin çok büyük bir kısmının zamanı böyle bir programlamaya uygundur. Melezlemede hedefler iyi bir şekilde saptanmalı ve amaçlanan hedefe ulaşmada etkin olarak ekonomik önlemler alınmalı ve piyasa buna göre düzenlenmelidir.

Ülkemizde para maliyeti yüksektir. Bununla birlikte tarıma bu arada hayvancılığa uygulanan kredi faizlerinin düşük olduğu söylenebilir. Ancak istikrarsız piyasalarda ve kârlılığı diğer sektörlerle göre düşük olan bir üretim dalında bu oranlardaki kredi faizlerinin dahi yüksek olduğu bir gerçektir. Ülkemizde enflasyonun yüksekliği, sabit yatırımların kredilendirilmesi durumunda, işletme sermayesi faizleri ile birlikte borç ödemelerini olanaksız hale getirmektedir. Bu durumda kredi faizlerini veya hiç olmazsa sabit yatırım kredi faizlerini düşürmek tarım ve hayvancılık işletmelerinde kârlılığı artırabilir. Ne var ki toplumun yaklaşık % 50'si tarım kesiminde çalışmakta ve bu nüfusun hemen tamamı çeşitli seviyelerde hayvancılık yapmaktadır. O nedenle düşük faizli kredi uygulaması ekonomiye büyük bir yük getirebilir. Kanımızca kredi faizlerini düşürmekle birlikte, kredi taleplerinde özkaynak oranını arttırmak ve aynı zamanda asıl işi tarım işletmeciliği olmayan yatırımcı kişi ve tüzel kişilere kredi kullandırmamak konuya belli ölçülerde çözüm getirecektir.

Hayvancılık yatırımlarına son iki yıldır uygulanan destekleme politikası son derece akılcı bir politikadır. Temelde Devlete düşük krediden daha az yük getirdiği söylenebilir, bununla birlikte spekülâtif tavırları engelleyici bir espiri taşımaktadır. Hayvancılığı teşvik edecek önemli bir konu da sübvansiyon (para yardımı) konusudur. Ülkemizde sanayi yemine uygulandığı şekli ile yetiştiriciden çok, başka sektör ve kişiler lehine yararlar sağladığı zaman içinde açıkça görülmüştür. Öncelikle bu uygulama terk edilerek, sübvansiyonların teknolojik safha öncesi çiftçi elinden çıkışta ürünlere yapılması büyük yararlar sağlayacaktır. Bu uygulamada yetiştirici ürettiği kadar sübvansiyondan yararlanacak, böylece üretim teşvik edilmiş olurken bir yandan da yardım, gerçek hak sahibinin eline geçecektir. Sanayi ürününe uygulanan yardım, öteden beri kontrol edilmeyen tarım kesimi ve tarım kesimine dayalı ticaret ve sanayi sektöründeki vergi kaçaklarının saptanmasında da etkili olabilecektir. Sübvansiyonla ilgili söylenecek önemli bir söz de oransal yetersizliktir. Son yıllarda değişen fonlara bağlı olmak koşulu ile AET ülkeleri ile döviz sorunları olan kimi ülkelerden hiçbir sağlık kontrolüne tabi tutulmaksızın hayvan ve hayvansal ürün ithali yapılmıştır. Bu uygulama ile ülke yetiştiricileri, AET ve Ulusal Hükümetlerce % 60'lara varan oranlarda sübvansiyonlardan yararlandırılan ülkelerin yetiştiricileriyle serbest rekabete

bırakılmıştır. Böylelikle ülkede her ürünün ve hizmetin fiyatları enflasyonla hızla tırmanırken kimi tarım ürünlerinde girdi maliyetindeki artışlara karşı fiyat artışı görülmemiştir. Buna bağlı olarak yetiştirici önemli düzeylerde zarar etmiştir. Ette olay çok daha vahim boyutlarda gelişmiş ve besiciler maliyetin altında bir fiyatla hayvanlarını elden çıkarmak durumunda bırakılmışlardır. Bu uygulama ile et ürünleri üreten kişiler ve firmalar ile ekonomik olarak et alabilecek güçte olan kesimler karşısında yetiştiriciler mağdur edilmişlerdir. İthalata karar verildiğinde gereksinimlerle ülke yetiştiricilerinin çıkarları iyi dengelenmeli, hesaplamalarda sağlıklı veriler kullanılmalıdır. Bununla birlikte sübvansiyon değerleri belirlenirken üreticinin gerçek anlamda korunmasına özen gösterilmelidir.

Ülkemizde her kesim sektör ve meslek grubunun bağımsız ve yönetimi üyelerinin kontrolünde örgütleri vardır. Anılan örgütler yasaldir. Tüm faaliyetleri yasalar çerçevesinde Devletçe denetlenebilmektedir. Böylelikle örgütler üyeleri adına toplum içerisinde ağırlıklarına göre temsil edilme ve hak alma, çıkar gözetme gibi işlevleri yerine getirmekte ve temsilcisi olduğu grubun yükselmesine ve ekonomik gücüne hizmet etmektedir. Örgütler çağdaş kurumlardır. Çağdaşlaşmada ön koşullardır. Bu nedenlerle kurulmalı, korunmalıdır. Ancak bunlara karşın tarım kesiminin henüz bağımsız bir örgütü yoktur. Kanımızca örgütlenme tarımda çağdaş üretim tekniklerinin hızla ülke gündemine geçirilmesinde ekonomimizin gelişmesine paralel olarak onun kadar etkili rol oynayacaktır. Bu sektör insanının eğitilmesi, dış ülkelerdeki üretim tekniklerinin modifiye edilerek ülkemiz koşullarına uygun şekillerde kullanılması, yeni yeni tekniklerin araştırılması ve nihayet diğer sektörler karşısında haklarının dengelenmesini sağlamada etkin olacaktır.

Sonuç olarak ülkemizde genel anlamda bir gelişme arzulanırken tarım sektörü ve onun en güçlü kollarından biri olan hayvancılık dışlanmamalıdır. Hayvancılıkta ithalata dayalı iyileştirme politikaları masraflı, riskli ve dışa bağımlı politikalardır. Bu politika, devamlı Devlet desteği gerektirecektir. Yüksek verimli kültür ırkı hayvanlar yerine, yeri ırklardan çok yüksek verimlere sahip melez genotiplerle hayvancılığımızı geliştirmeyi hedeflemek ve daha yüksek verimli melez bireyler elde etmeyi toplumun alım gücündeki iyileşmelere uyarlamakta büyük yararlar vardır. Kredilendirmede sadece yetiştiriciler muhatap alınmalıdır. Sübvansiyon modeli ve oranı gözden geçirilmeli ve gerçek yetiştiriciler sübvansiyonerce desteklenmelidir. Hayvancılığa uygulanan sabit yatırımı destekleme politikası, son derece isabetli bir politikadır. Dağınık ve yeterli eğitimden yoksun sektör insanı, Devlet desteğinde ve önderliğinde yasal örgütlerini kurarak güçlenmelidir.

Su Ürünlerinde Örgütlenmenin Önemi ve Kooperatiflere Sağlanan Yasal Ayrıcalıklar

Ahmet Göker ELBEK(*)

GİRİŞ

Geleneksel ekonomik yapılarda mevcut devlet ve özel kesimden farklı olarak, çoğulcu çağdaş ekonomilerde, kimi kaynaklara göre, üçüncü sektör olarak tanımlanan, kooperatif kesiminden söz edilir.

Kooperatifleşme olgusunun Türkiye'de geçmiş olduğu kadar eskilere dayanır. Ancak kooperatif sektörünün ekonomik yapı içinde istenen boyuta ulaştığı, arzu edilen etkinliğe ulaştığı söylenemez.

Tarımın alt birimini oluşturan su ürünlerinde sosyo-ekonomik ağırlık avcılık faaliyetine dayanmaktadır. Ayrıca mevcut teknelerin dağılımına bakıldığında avcılarının çoğunluğunun küçük ba.ıkcı oldukları anlaşılmaktadır. Büyük av kapasiteli teknelerde tayfalık yapan balıkçılar da gözönüne alındığında, sektörde çalışanların çoğunluğunun, yıllık gelirlerinin, asgari ücret dolaylarında kalan küçük balıkçılar olduğu söylenebilir.

SU ÜRÜNLERİNDE KOOPERATİFLEŞMENİN ÖNEMİ

Ekonomik açıdan kısıtlı güce sahip küçük işletmeler için kooperasyon, gerek üretimde, gerekse ekonomik etkinlik bakımından vazgeçilmez bir olgudur.

Hem sosyal boyutta hem de ekonomik boyutta işbirliğini, örgüt olarak kooperatifler gerçekleştirmektedir.

Türkiye'de mülk iyeliği imece geleneğinin sınırları oluşturmaktadır. Çiftçiler karasal tarım faaliyetlerinde, herhangi bir alet ve ekipmanı paylaşabildikleri halde, mülk iyeliğine giren, özellikle taşınmazlarda, tarlalarının sınırlarında çok duyarlıdırlar. Bir hayvan barınağının da müşterek kullanımı zorluklar taşımaktadır. Köy kalkınma kooperatifleri ve özellikle ORKÖY uygulamaları, kırsal insanımızın, mülk iyeliğindeki duyarlılığını göstermiştir.

Karasal tarımın aksine, su ürünleri sektörünün yapısına bakarak, kooperasyonda büyük kolaylıklar olacağı düşünülebilir.

Avcılık faaliyeti, kamuya ait, daha ötede, uluslararası alanlarda, deniz ve göllerde yapılmaktadır. Denizlerde, büyük ölçüde iç sularda mülkiyet yoktur.

Kooperatifleşmede en büyük engellerden birisi üretim kaynaklarında mülkiyettir. Balık avcılığında

(*) Tarım Ekonomisi Doktoru, E.Ü. Su Ürün. Yük. Ok. Öğr. Gör.

üretim kaynaklarında mülkiyet sözkonusu değildir denilebilir.

Bir bakıma herkesin avlak alanlarından yapılan avcılık, hepbirliktelikle gerçekleştirilebileceği gibi, taşıma, muhafaza, değerlendirme yurt içi ve yurt dışı pazarlamada da, hepbirliktelik sürüp gidebilir.

Kooperatifler aracılığıyla artırılan bireysel etkinlik, üst örgütlenmeyle en üst düzeye ulaşır. Bu yolla, ayrıca yasaların elverdiği ölçüde, doğrudan veya dolaylı politik etkinlik de artırılır. Kuşkusuz politik etkinlik en azından sektörün işlerine hükümetlerin daha fazla ilgi duymalarını, sorunları daha ciddiye almalarını temin eder.

KOOPERATİFLERE SAĞLANAN YASAL AYRICALIKLAR

Büyük Atatürk, "Kooperatif kurmak, maddi ve manevi kuvvetleri zeka ve maharetleri birleştirmektir. Birleşmede muhakkak sürette kuvvet vardır" sözüyle Atatürk Türkiye'sinin kooperatifleşmedeki temel politikasını belirlemiştir.

Nitekim geçmiş yönetimlerin bakış açılarına göre, kooperatif sektör değişik biçimlerde ele alınmasına karşın, kimi zaman daha yavaş, kimi zaman ise daha süratli gelişmesine, büyümesine devam etmektedir.

1961 Anayasası, kooperatifleşmeye özel bir önem vermiştir. Bu doğrultuda 1969'da çıkarılan 1163 sayılı Kooperatifler Yasası ile, kooperatifler, derli toplu bir mevzuata kavuşmuşlardır. Ayrıca, büyük önemi bulunan kooperatiflerde üst örgütlenmeyle, güçlenmeleri yolu açılmıştır.

Öte yandan 1380 sayılı Su Ürünleri Yasasının 1971 yılında çıkarılması ile, sektöre sağlanan canlılık, su ürünleri kooperatiflerine tanınan değişik ayrıcalıklarla, bayık avcılarının çok sayıda kooperatif bünyesinde toplanmalarını getirmiştir.

Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı ile ilişkili, 9 grupta toplanan kooperatifler arasında, su ürünleri kooperatifleri de, mevcuttur. Bakanlığın ana hizmet birimlerinden olan, "Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü" ile il örgütündeki "Destekleme Şube Müdürlükleri" kırsal alanlarda kooperatifleşmeyi teşvik eden ve işlemleri yürüten birimlerdir.

Genelde, kooperatiflere yasal ayrıcalıklarla sağlanan, çok çeşitli avantajları, su ürünleri kooperatifleri açısından

dan üç grupta toplama olasıdır;

- 1380 Sayılı Su Ürünleri Yasasına göre, kooperatiflere ve ortaklarına sağlanan avantajlar,
- T.C. Ziraat Bankası mevzuatına göre sağlanan ayrıcalıklar,
- 1163 sayılı Kooperatifler Yasasının sağladığı avantajlar.

SU ÜRÜNLERİ YASASINA GÖRE KOOPERATİFLERE SAĞLANAN AVANTAJLAR

1380 sayılı Su Ürünleri Yasası ile bu yasaya kimi değişiklikler getiren 3288 sayılı yasa, kimi bölümlerde özel hükümlerle kooperatiflere avantajlar sağladığı gibi, 1380 sayılı yasanın 15. maddesi "Kooperatifleşme" başlığı altında;

- Su ürünleri üreticilerinin, kooperatif ve üst örgütlenmelerini kurabilecekleri,
- Bu kooperatiflerin prototip sözleşmelerini T.C. Ziraat Bankası ve Ticaret Bakanlığının hazırlayacağı,
- T.C. Ziraat Bankasının, kooperatiflere açacağı kredilerde avcılık ve pazarlamada kullanılan tüm araç ve gereçleri, teminat (Kontr-granati) olarak kabul edeceği, aynı esasa göre, T.C. Denizcilik Bankasının da hareket edeceğini hükme bağlamıştır.

1380 sayılı Su Ürünleri Yasası;

- Avlak yerlerinin kiralınmasında,
- Balıkçı barınaklarının kullanılmasında,
- Balıkthane açma konusunda kooperatiflere özel kolaylıklar sağlanmaktadır.

Yasanın 4. maddesine göre;

Hazinenin ve DSİ'nin mülkiyetinde, hüküm ve kullanımında bulunan,

- Baraj,
- Dalyan,
- Voli yerleri,
- Göller,
- Havuzlar,
- Akarsular,
- Mansaplar gibi, avlak alanlarının yöresinde, 5 yıldan az olmamak üzere oturanlarca kurulmuş,
- Kooperatif,
- Kooperatif birliği,
- Köy birliklerine,
- 2490 sayılı Devlet İhale Yasasına tabi olmaksızın,
- Öncelikle,
- Pazarlıkla kiraya verileceği hükmünü getirmiştir.

Yasada, bu tip avlak alanlarının kiralanaacağı duyurulduğunda bir aylık bir sürede eğer koşullara uyumlu

bir su ürünleri kooperatifinden, istek gelmezse, bu kez 2490 sayılı yasa hükümlerine göre, yani ihale ile özel ve tüzel kişilere kiraya verilebileceği ifade edilmektedir.

Su Ürünleri Yasasının, kooperatiflerin kiralama işleminde, Devlet İhale Yasasına gönderme yapmaması kooperatiflere bir başka avantaj sağlamaktadır.

2490 Sayılı Devlet İhale Yasasının kimi maddelerini değiştiren 2886 sayılı yasanın 64. ve 65. maddeleri; kiraya konu taşınmazlar ve avlak alanlarının ancak 15 yıla kadar kiralanabileceği hükmünü getirmektedir. Böylece özel ve tüzel kişiler için süre 15 yıllı sınırlandırdığı halde, kooperatifler için bu süre (üretim tesisleri olacak yörelerde) 30 yıl olarak uygulanabilmektedir.

Su Ürünleri Yasasına göre, avcılık tekneleri için tesis olunan barınakların kullanımında, kooperatiflere ayrıcalıklar getirilmiştir.

Yasanın 17. maddesi ve 3288'le değişik şekline göre;

"Kurulmuş ve kurulmakta olan balıkçı barınaklarına, eklenecek üst yapı tesislerinden faydalanma hakkı,

- Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığının mütaalası alınarak,
- Maliye ve Gümrük Bakanlığınca, süresi 10 yıldan az olmamak üzere,
- Su Ürünleri Kooperatiflerine ve Birliklerine kiraya verilir".

Yasa bu kiralama işleminde de Devlet İhale Yasası hükümlerinin uygulanmayacağı, pazarlıkla kiralama yapılacağını belirtmektedir. Ancak, avlak alanlarında olduğu gibi;

- 30 gün içinde talep olmazsa, bu kez 2490 sayılı yasaya göre, gerçek ve tüzel kişilere barınakların ihale edileceğini ifade etmektedir.

Su ürünleri Yasasına 1986 yılında getirilen değişiklikle, balıkthane veya balık hali kurma ve işletme hakkı, gerçek ve tüzel kişilere olduğu gibi kooperatiflere de verilmektedir.

ZİRAAT BANKASI MEVZUATINA GÖRE KOOPERATİFLERE SAĞLANAN AVANTAJLAR

Ziraat Bankası, tarımsal faaliyetin çeşitli dallarında olduğu gibi su ürünlerine, özel bir kredi birimi olarak, işlem yapmaktadır.

Su ürünleri kredilerinden bir kooperatifin yararlanması için;

- Ana sözleşmesinde, su ürünlerini avlamak, üretmek, yetiştirmek, pazarlamak, işlemek, saklamak veya bu tip bir işletmeyi kurmak, ortak olmak gibi amaçların yer alması koşulunu ileri sürmektedir.

Banka, su ürünleri yasasının 15. maddesinde belirtilen teminat (kontr-garanti) konusunda daha ayrıntılı bir mevzuatı uygulamaktadır.

Ziraat Bankasının mevzuatına göre;

– Kooperatifler için, üst kuruluşlarının veya diğer tarımsal amaçlı kooperatiflerin kefaleti ile su ürünleri kredileri verilebilmekte,

– Bizzat ortakların birlikte ve zincirleme (müteselsil) kefaleti geçerli olmakta,

– Su ürünleri kooperatiflerine ortakların bağıtladıkları (taahhüt ettikleri) sermayeleri üzerinden kredi verilebilmekte, bunlar için hiçbir maddi teminat aranmamakta olduğu belirtilmektedir.

KOOPERATİFLER YASASININ SAĞLADIĞI AVANTAJLAR

1163 sayılı Kooperatifler Yasasının 93. maddesinde, kooperatif örgütlenmeyi teşvik için, kimi ayrıcalıklar getirilmiştir. Buna göre;

– Kooperatiflerin, anasözleşme onayı, defter açılış ve sayfa mühürlenmeleri harç ve vergiden muafır.

– Kooperatiflerin taşınmazlardan yararlanma (irtifak) hakkı durumunda, taşınmazların emlak vergisi, indirime tabi tutulur.

Ayrıca yasa, üst örgütlenmeyi de (Birlik, Merkez Birlik, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği) özendirilmektedir.

Kooperatifler bir üst örgütte teşkilatlandırıldığında;

– Birbirlerinden veya ortaklarından aldıkları faiz ve komisyonlar, banka ve sigorta işlem vergilerinden,

– Ortakların temlik edecekleri (mülk olarak devredekeleri) taşınmazlar her türlü vergi ve harçtan,

– Noter aracılığıyla yapılacak bildirimler damga vergisinden,

– Örgüt içi işlemler, kurumlar vergisinde muaf olmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Türkiye gibi çoğulcu demokrasinin geçerli olduğu bir ülkede kamu ve özel kesim yanında, etkin, güçlü

örgütlü bir kooperatif sektörünün geliştirilmesinin gereğine inanılmaktadır.

Tarım ve alt birimini oluşturan su ürünlerinde, avcılarının ve yetiştiricilerinin kooperatifleşmeleri üretimde etkinliği artıracak, balıkçıların sosyal refahlarını olumlu yönde etkileyecek önemli bir husustur.

Çeşitli yasa ve yönetmeliklerle mevzuat, kooperatifleşmeyi teşvik eden hükümler içermektedir.

Türkiye'de su ürünleri sektörü, mevcut 227 kooperatif ve bunların bir kısmının bağlı olduğu 6 adet bölge birliği ile kooperasyonda önemli adımlar atmıştır.

1987 baharında, tam üyelik için başvuruda bulunduğumuz AET'de tüm üye devletlerin balıkçıları oldukça etkin kooperatiflere ortak bulunmaktadır. Ayrıca AET'de bunların koordinasyonunu sağlayan COGECA (Avrupa Topluluğu Balıkçılık ve Tarım Kooperatifleri Birliği) mevcuttur.

Her konuda olduğu gibi AET ile entegrasyon açısından, kooperatif örgütlenmeye hızlı bir ivme kazandırmanın yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA:

BARAN, I., Sahipsiz Konu Su Ürünleri, Cumhuriyet 7 Ekim 1978; İSTANBUL.

COGECA, Les Coopératives Agricoles et de La Peche dans CE., BRUXELLES, 1983.

ÇIKIN, A., AET'de Demokrasinin Alt Yapısı Kooperatifler, Cumhuriyet, 13 Ekim 1987, İSTANBUL.

ELBEK, E., Su Ürünleri Mevzuatı, E.Ü. Su Ürünleri Yüksekokulu Yayın No, 14, Bornova-İZMİR, 1988.

Su Ürünleri Avcıları ve Üreticilerine Sağlanan Kredi Olanakları, Su Ürünleri, Cilt 1, Sayı 4, İZMİR, 1984.

MÜLAYİM, Z.G., Kooperatifçilik Teşvik Edilmeli, Milliyet, 7 Eylül 1980, İSTANBUL.

TOKB, 1980 Yılı Türkiye'de Su Ürünleri Kooperatifi ve Birlikleri Araştırması, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı, Yayın No, 11, ANKARA, 1982.

VELİDEDEOĞLU, H. V., 40 Yıldır Sönmeyen Kooperatifçilik Ülküsü, Cumhuriyet, 20 Kasım 1987, İSTANBUL.

DÜZELTME

Dergimizin 26/1987 sayısında yayınlanan "Akrabalı Yetiştirme Katsayısının Tesbiti ve Hayvan Yetiştiriciliğindeki Önemi" isimli makalenin basımında bazı teknik matbaa hataları bulunmuştur, düzeltir özür dileriz.

Özkardeşler arası akrabalık katsayısı sehven 50 yerine 100 yazılmıştır. Ayrıca Akrabalık katsayısına ilişkin verilen formülün payındaki $n_1 + n_2$ ifadesi $(\frac{1}{2})$ 'ye üs değeri olacaktır.

OKUYUCU KÖŞESİ

Açık adres ve imzalı yazılarınız için bu köşe hazırlanmıştır.

Yetki Tüzüğü**Önder ALPVURAL**
Ziraat Yüksek Mühendisi

Son günlerde adını sıkça duyduğumuz, kimilerine göre çok önemli olan ve birçok sorunu çözeceğine inanılan, kimilerine göre de bir sonuç doğurması beklenmeyen "Yetki Tüzüğü"nden söz etmek, konuyu daha yakından ele almak gereği zorunlu hale gelmiştir.

13 Mayıs 1960 tarihinde yayınlanan, 6.5.1960 gün ve 7274 sayılı "Ziraat Yüksek Mühendisliği hakkında kanun" Ziraat Yüksek Mühendislerinin yapabilecekleri ve yetkili oldukları konuları saymış, bunların uygulama biçimini ise çıkarılacak bir tüzüğe bırakmıştır (Madde: 6). Ancak günümüze kadar bu tüzüğün, birkaç girişim olmasına rağmen, çıkarılmadığı gözlenmektedir.

Bilindiği gibi tüzükler, ilgilendirildikleri yasaya uygun olarak düzenlenir. Danıştay incelemesinden geçirildikten sonra Bakanlar Kurulu tarafından onaylanarak Resmî Gazete'de yayınlanır ve yürürlüğe girerler.

Çıkarılacağı yasa da belirtilen "Yetki Tüzüğü'nün" 7472 sayılı yasanın çizdiği sınırlar içinde kalacağı kuşkusuzdur. O halde, tüzüğün nasıl olması gerektiğinden önce yasanın ne getirdiğini, Ziraat Mühendisliği'ne ne tür "Özel" yetkiler tanıdığını incelemek yerinde olacaktır.

Anılan yasanın 2. maddesinde sayılan Zirai Hizmet ve faaliyetleri yürütmeye, işletmeler kurmaya ve idare etmeye veya mesul müdürlüklerini yapmaya Ziraat Yüksek Mühendisleri yetkili kılınmışlardır. Ancak bu

tür bir yetkinin yeterli olup olmadığı, verilen yetkinin "münhasır bir yetki" anlamını taşıyıp taşımadığı, sayılan bu alanlarda bir başka meslek grubunun faaliyet göstermesi halinde önleyici bir işlem ya da eylemin yapılıp yapılamayacağı kuşkusuz irdelenmesi ve tartışılması gereken hususlardır.

Yasanın 4. maddesinde Ziraat Yüksek Mühendisi ünvanının başkaları tarafından kullanılması suç sayılmış, öngörülen para cezasıyla, yetkili olunan alanların korunduğu varsayılmıştır. Bu önlemin yeterliliği konusu da elbette tartışmaya açık bulunmaktadır.

Tüm bu koşullar karşısında; hazırlanması düşünülen "Yetki Tüzüğü'nün" anlam ve içeriğinin yeniden ve geniş bir platformda tartışılması gerektiğine inanıyoruz.

Çıkarılacak tüzüğün yetki konusunda yetersiz kalacağına anlaşılması halinde ise; daha köktenci ve kalıcı önlemler alınmasına çalışmak, bu uğurda gerekirse yasa değişikliğine gitmek herhalde gerekli olacaktır.

Konunun mesleğimiz açısından önemi büyüktür. Hiçbir politik görüşe kurban olmadan, her düşünce ve mevkiideki meslektaşlarımızın bu davayı içtenlikle benimsemeleri ve savunmaları zorunlu görülmektedir.

Yasada yapılması sağlanabilecek bazı değişikliklerle (ki bunlar; Zirai projelerin geçerli olarak işlem görmesinde, zirai mücadele hizmetlerinin yerine getirilmesinde, tohum, fide ve fidan üretimi ve satışlarında, zirai alet ve makina tasarım ve üretimlerinde vs.). Sadece Ziraat Yüksek Mühendisleri ve Ziraat Mühendislerinin yetkili kılınabilecekleri faaliyet alanları belirlenerek mesleğimize unutulmaz hizmetler verilebileceği kanısındayız. Böylesine bir hizmetin mesleğimize olduğu kadar Türk tarımına ve çiftçisine de yararlar sağlayacağına kuşku yoktur.

SAYIN ÜYEMİZ,**ÖDENTİLERİNİZİ
ÇEK YATIRMA HAVALESİ
İLE**T.M.M.O.B.
Ziraat Mühendisleri Odası
271551 no'lu hesabımıza
yatırınız.**ÇAĞRI**1976 Ankara Üniversitesi
Ziraat Fakültesi mezunlarını
10 Eylül 1988 Cumartesi günü
yapacağımız "GECE"ye
bekliyoruz.Organizasyon için:
Tayfur Çağlayan - Proje ve Uygulama
Genel Müdürlüğü
Millî Müdafaa Cad. Kat: 11
Tel: 117 86 94

ODA HABERLERİ

ODAMIZ 31. OLAĞAN GENEL KURULU ANKARA'DA TOPLANTI:

Oda'mızın 31. Olağan Genel Kurulu 5-6 Mart 1988 tarihinde Ankara'da toplandı.

Genel Kurul Divan Başkanlığı'na Mehmet YÜCELER'in, Başkan Yardımcılığına Rıfat DAĞ ve Hacı ASLAN'ın, Yazmanlıklara Cem Nazif AYÇİÇEĞİ, Tufan TARI ve Doğan YILMAZ'ın seçildiği Genel Kurul, mesleğimize yaraşır bir demokratik olgunluk içerisinde çalışmalarını sürdürmüştü ve sonuçlanmıştır.

30. Dönem Oda Başkanı Şerafettin TAV'ın yaptığı, ülke tarımının mesleğimizin içinde bulunduğu sorunları ve çözüm yollarını konu alan açış konuşmasının

YÖNETİM KURULU (ASIL)

Mahir GÜRBÜZ
Aysel ÇEVİKER
Erdoğan GÜLLÜ
Dr. Emin BAYRAKTAROĞLU
Dr. Nafi ÇOKSÖYLER
Erdal ONURSAL
Atilla GÖKTÜRK

DENETLEME KURULU (ASIL)

E. Bekir ÇAĞDAŞ
Aşir ÖNDER
Rahim YENİ

TMMOB YÖNETİM KURULU

Metin GÜVENER
Ali Seydi MİLLİOĞULLARI
Akın SÖZERİ

TMMOB DENETLEME KURULU

İlhan HAN
TMMOB Onur Kurulu
Yılmaz EREN
Oda Onur Kurulu (Asıl)
Mehmet YÜCELER
Dr. Avni BAŞDOĞAN
Şerafettin TAV
Doç. Dr. Metin ŞAHİN
Murat OKTAR

YÖNETİM KURULU (Yedek)

Ferit ÇİNER
Tevfik TOPÇU
İbrahim DEMİREL
Recai AKBALIK
Cemil CAN
Sevgi KARACAN
H. Ali TAŞDEMİR
Denetleme Kurulu (Yedek)
Mümtaz ÖZKAN
Doğan YILMAZ
Ruşen SÜSLER
Oda Onur Kurulu (Yedek)
Uluer AKIN
Murtaza YILDIZER
Kemal BAŞSA
Kemal YENER
Çağlar MEMİŞOĞLU

31. Dönem Oda Yönetim Kurulu 9.3.1988 günü yaptığı toplantıda görev bölümünü aşağıdaki gibi yapmıştır.

Başkan : Mahir GÜRBÜZ
II. Başkan : Erdoğan GÜLLÜ
Yazman Üye : Erdal ONURSAL
Sayman Üye : Atilla GÖKTÜRK
Üye : Aysel ÇEVİKER
Üye : Dr. Emin BAYRAKTAROĞLU
Üye : Dr. Nafi ÇOKSÖYLER

TMMOB 30. GENEL KURULU 6-7-8 MAYIS 1988 GÜNLERİNDE YAPILDI:

Seçimler sonucunda yeni yönetim kurulu aşağıdaki şekilde oluştu.

Teoman ALPTÜRK Bşk. (Elk. M.O.Bşk.), Ertuğrul TIĞLAY II. Bşk. (İnş. M. O.), Mustafa Münir ATAGÜN sayman (Petrl. M. O.)

Yönetim Kurulu Üyeleri: Mustafa GÜLENC (Fiz. M.O.), Mithat ERDOĞAN Gemi M.O.), Melih GÖKMEN (Gemi Mkl. İşl. M.O.), Namık GAZIOĞLU (Har. ve K.M.O.), Yüksel ÖZDEN (İç M.O.), Osman DEMİRAG (Jeo Fzk. M.O.) İsmail KULAKSIZOĞLU (Jeoloji M.O.), Faruk AKTUZLU (K.M.O.), O. Tayfun MATER (Maden M. O.) İ. Rıza ÇEBİ (Makine M. O.), Melih TÖRELİ (Metlrlj. M. O.) Abdurahman DÜŞÜNGEN (Meteorlji. M. O.), Zekerya MILDANOĞLU (Mimrl. O.), Muhammet SAÇMA (Or. M.O.) Bülent TANIK (Şhr. Pln. M.O.), Ali Seydi MİLLİOĞULLARI (Zir. Müh. Od.)

TMMOB DENETLEME KURULU:

Özcan OKUMUŞ (Elk. M.O.), Yusuf AYDIN (Maden M.O.), Yusuf ÜNLER (Makina M.O.),

TMMOB YÜKSEK ONUR KURULU:

Ahmet VAROL (Elk. M. O.), Arif DELİKANLI (Hrt.M.O.), Rüştü ÖZAL (İnş. M. O.), Kaya GÜVENÇ Makn. M. O.), İlhan TEKELİ (Şhr. Pln. M.O.)

TÜRKİYE ZİRAATÇILAR DERNEĞİ 28. OLAĞAN GENEL KURULU YAPILDI:

6 Mayıs 1988 günü yapılan Genel Kurulda konuşan Oda Başkanımız Mahir GÜRBÜZ Türkiye tarımının genel sorunları konusundaki Oda görüşleriyle kardeş mesleklerle ilişkin düşüncelerimizi açıkladı.

Genel Kurul sonucunda, merkez yönetim kurulu başkanlığına yeniden İbrahim YETKİN getirilirken, yönetim kurulu üyeliklerine Hikmet KOÇAK, Ali POLAT, Ali GÜNEY, Yaşar ÖZEL ve Saadettin KIRCALI getirildiler.

VETERİNER HEKİMLERİ DERNEĞİ GENEL KURULU YAPILDI:

14 Mayıs 1988 günü yapılan Genel Kurulda konuşan Oda Başkanımız ülke hayvancılığının gözlenen sorunlarına değinerek, bu sorunların çözümüne ilişkin mesleki görüşlerimizi de açıkladı.

Genel Kurul sonucunda yönetim kurulu başkanlığına yeniden Hasan METİN getirilirken, yönetim kurulu üyeliklerine, İrfan ŞAHİN genel sekreterliğe, Doç. Dr. Bahattin KOÇ genel skr. yardımcılığına, Soysal TÜTÜNCÜ genel skrt. yardımcılığına, Naci YAMAN sayman üyeliğe, Mustafa ÖZTEKİN ve Afet BARIŞ ise üyeliklere seçildiler.

ORMANCILAR DERNEĞİ GENEL KURULU 31.5.1988 TARİHİNDE YAPILDI:

Yönetim kurulu başkanlığına, Ekrem TANYEL getirilirken, II. başkanlığa Yusuf Ziya HATİPOĞLU, genel sekreterliğe Kemal AYBEK, muhasip üyeliğe Mustafa YUMURTACI, sosyal kol üyeliğine Sezai KAYA, yayın kolu üyeliğine Ercan VELİOĞLU, üyeliklere ise Şükrü EKSEN, Özbek DOĞAN, Dr. Hasan SELÇUK getirildiler.

"ODA'MIZ YENİ OLUŞAN YÖNETİM KURULLARINA BAŞARILAR DİLER"

**ODA AİDATLARINI DÜZENLİ
ÖDEYEREK
ODA'MIZA SAHİP ÇIKALIM**

DUYURU

Oda'mızın
31. Dönem
Olağan Genel Kurulu'nda
üye ödentileri
1988 yılı için 600.- TL. olarak
kabul edilmiştir.

**ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
YENİ DÖNEM ÇALIŞMA PROGRAMI
ANKARA'DA YAPILAN
GENİŞ ÜYE TOPLANTISINDA TARTIŞILDI:**

Yönetim Kurulu'nun dönem içerisinde gerçekleştirmeyi düşündüğü etkinliklerin kapsamlarının ve niteliklerinin belirlenmesi, hangi çalışmalara öncelik verilmesi konusunda yönlendirme işlevi görecek olan Danışma Kurulumuz oluşturulmuştur.

Danışma Kurulu'muz 30.4.1988'de ilk toplantısını yapmış üyelerimizin ilgili katılım ve katkılarıyla son derece verimli gelişen toplantı sonucu, Yönetim Kurulu'muz çalışma programını kesinleştirmiş ve hangi alanlarda sürekli çalışma grupları oluşturacağı saptanmıştır.

Bu kapsamda öncelikle "Ziraat Mühendisliği Yetki Tüzüğü ve Yasal Çerçeve Çalışmaları", "Hayvancılık Politikaları", "Tohumculuk Uygulamaları", "Tarımsal Destekleme Politikaları", "Tarımsal Girdiler", "Avrupa Topluluğu ve Türkiye Tarımı", "Gıda Sektörü", "İstihdam", "GAP ve Ziraat Mühendisliği" konularında çalışma grupları oluşturulması kararlaştırılmıştır.

III. TEKNİK KONGRE'Yİ YAPIYORUZ:

Birincisi 1965'de, ikincisi 1970'de gerçekleştirilen Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongrelerinin üçüncüsü görev dönemimiz içinde gerçekleştirilecektir. Değişen toplumsal ekonomik ve teknolojik koşullar karşısında tarımın her boyutunun bilimsel birikim ve uygulayıcı deneyimleri ile irdelenip, çözümler üretileceğini umduğumuz III. Teknik Kongre'nin birlikte düzenlenmesi için Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesiyle görüş birliğine varılmıştır. Tüm fakültelerimizin katılımını beklediğimiz bu kapsamlı çalışmanın örgütlenmesi için Fakültemiz ve Oda'mız kanadından beşer kişiden oluşan on kişilik düzenleme kurulu çekirdeği oluşturulmuştur.

Düzenleme Kurulu'nda Odamız adına Dr. Avni BAŞDOĞAN, Ayhan ANTEPLİOĞLU, Doç. Dr. Gürol ERGİN, Aysel ÇEVİKER, Hacı ASLAN, Ankara Ziraat Fakültesi adına Prof. Dr. Turan GÜNEŞ, Prof. Dr. Necati IŞIK, Prof. Dr. Ekrem KÜN, Doç. Dr. Abdullah GÜRÇAN ve Doç. Dr. İlhami KÖKSAL görev almışlardır.

**YETKİ TÜZÜĞÜ ÇALIŞMALARI
BAŞLATILDI:**

7472 Sayılı Ziraat Yüksek Mühendisliği hakkındaki Kanun'un 6. maddesinde öngörülmesine karşın, çeşitli nedenlerle bugüne kadar çıkarılmayan Ziraat Mühendisliği Yetki Tüzüğü çalışmalarına geçilmiştir. Yasa gereği ödevli bulunan Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı ve Ankara Ziraat Fakültesi ile gerekli ilişkiler kurulmuş, şube başkanlarımızın da katkılarıyla çabalarımız yoğunlaştırılmıştır.

**DEVLET BAKANI NİHAT KİTAPÇI İLE
GÖRÜŞME YAPILDI:**

Devlet Bakanı meslektaşımız Sayın Nihat KİTAPÇI ile 9.6.1988 tarihinde gerçekleştirdiğimiz görüşme sırasında Oda'mızın çalışmalarında gözetilecek temel ilke ve yaklaşımlarımız sunulmuş, Oda etkinlikleri için kendilerinin katkıda bulunmaları istenmiştir.

Oda'mız istemlerini ilgiyle karşılayan Sayın Bakan'ın çalışmalarımıza yardımcı olacağını umuyor ve bekliyoruz.

YENİ BİNAMIZA TAŞINDIK:

Üyelerine olan hizmetlerini özveri ile sürdürmek çabasında olan Oda'mızın, karşılaştığı güçlüklerin başında çalışmaları yönünden uygun ve yeterli bir mekana sahip bulunmayışı gelmekteydi.

Önceki yönetim kurulumuz bu engeli aşmak amacıyla bir bina alım komisyonu oluşturmuş ve "Ziraat Mühendisleri Odası Bina Alım Kampanyası" başlatarak komisyon üyelerinin özverileri ile çeşitli kuruluşlardan ve üyelerimizden sağlanan katkılarla Karanfil Sokak 34/14'deki dairenin alımı için girişimde bulunmuştur.

Yeni dönem Yönetim Kurulumuz bu konudaki çalışmalarını sonuçlandırarak 27.4.1988 günü taşınma işini gerçekleştirmiş ve 19.6.1988 tarihinde bir kokteyl ile açılış yaparak yeni binanın alınışını meslektaşlara duyurmuştur.

**ODA'MIZA VE DERGİMİZE
ELEŞTİRİLERİMİZLE
SAHİP ÇIKALIM**

**TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
31. OLAĞAN GENEL KURULU ADINA
"GENEL KURUL BİLDİRİ
KOMİSYONUMUZUN" HAZIRLADIĞI
RAPORU KAMUOYUNUN
BİLGİSİNE SUNARIZ**

Ülkemiz tarım topraklarının işletmelere ve mülkiyete göre dağılımındaki dengesizlik sürmekte olup, bu dengesizlik giderek artmaktadır.

Tarım kesimindeki topraksız ailelerin sayısı hergeçen gün giderek artmakta, tarımsal yapı çoğunlukla küçük ve geçimlik işletmelerden oluşmaktadır.

Tarımsal işletmelerin çok parçalı ve dağınık bir yapıda olmaları tarımda teknoloji kullanımı güçleştirmekte, verimliliğin düşmesine neden olmaktadır.

Özellikle 24 Ocak 1980 kararlarından günümüze kadarki süreçte uygulanmakta olan liberal ekonomik politikalar çerçevesinde; Tarımsal girdi fiyatları sürekli artırılmış, ürün destekleme fiyatları düşük tutulmuş, tarımsal kredi faizlerinin yüksekliği ve tarım dışı sektörlerde kullandırılması üretim maliyetini artırmış, ülke gereksinimlerini gözardı eden ihracat ve ithalat politikalarıyla, aracı ve tefecilerin zenginleşmeleri sağla-

nırken, üretici gelirleri azalmış ve sonuç olarak gelir dağılımı tarımda çalışanlar alayhine bozulmuştur.

Gübre, Çay ve Tütün'de devlet tekelinin kaldırılmasında olduğu gibi ülke tarımı liberal ekonomi kuralları çerçevesindeki müdahalelere sahne olmuş, ama liberal ekonominin bir çok yönlerden tarım kesimi ile bağdaşamayacağı gözardı edilmiştir.

Ekonomik büyüme ve ekonomik kalkınma kavramları bilinçli olarak birbirine karıştırılmakta, ekonomik büyüme göstergeleri ile tarım kesimindeki, adaletsiz gelir dağılımı ve geniş kesimlerin yoksullaşması gizlenmeye çalışılmaktadır.

Tarım kesimindeki çalışmalar tarımsal üretim sürecinden uzaklaştırılmak istenmekte, tarımsal üretim faaliyetlerinde bulunan üreticilerimiz örgütsüz, dağınık, ekonomik ve demokratik taleplerini dile getirmekten uzak bir konuma getirilmektedir.

Ülkemizde bugün var olan ekonomik, sosyal ve siyasal sistemin gelişmesinin, demokrasimiz ile olan doğrudan ilişkisini biliyoruz. Toplumun diğer kesimleri ile birlikte, kırsal kesim insanlarınında bu ilişkinin bilincine varmaları ve bu bilincin ışığında siyasi iktidarı belirleyebilmeleri ölçüsünde, Türkiye'nin sorunlarının çözülebileceğine inanıyoruz.

Önce güven!

Bir bankada ilk kez hesap açmak, tasarrufa adım atmaktır. İlk hesabı İş Bankası'nda açmak, daha ilk adımda hesaba "güven"i de katmaktır.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

"Paranızın, istikbalinizin emniyeti."

Oda'mız Yeni Dönem Çalışma Programı

I - ÖRGÜTSEL DÜZEYDEKİ ÇALIŞMALARIMIZ

A) Z.M.O. Düzeyinde

a) Genel Merkez:

- Şube ve temsilcilikler düzeyinde çalışmalarda daha sıkı bir ilişki, etkin bir koordinasyonun sağlanması, çalışmaların izlenmesi,
- Temsilcilikler düzeyinde bölge toplantıları,
- Zayıf durumda olan örgüt-üye ilişkilerinin durumunun değerlendirilmesi, nedenlerin belirlenmesi ve geliştirici önlemler alınması,
- Tüm örgüt düzeyinde mesleki ve tarımsal sorunlara ilişkin teknik çalışmaların yürütülmesi,
- Odamızın temel niteliği olan demokratik kitle örgütü olma özelliğinin en yüksek düzeyde yansıtılması. Tarımsal ve mesleki sorunlarımızın ülke sorunlarından ayrı düşünülemeyeceğinin her platformda ifadesi,
- Ülke çapında Oda gelirlerinin varolan gelirler çerçevesinde maksimizasyonu için her türlü girişimin gerçekleştirilmesi ve gerekli önlemlerin acilen alınması,
- Güçlü ve etkili bir büro hizmetinin sağlanması için gerekli önlemlerin alınması,

b) Şubeler Düzeyinde:

- Şubelerle ilişkilerin Yönetmelik hükümlerine uygun bir biçimde ele alınması ve yeniden değerlendirilmesi,
- Zaman zaman ayrı bir örgütmüş gibi tavır alan ve Genel Merkez aktivitelerinden kopuk olan Şubelerin çalışmalarının ele alınması ve yönlendirilmesi için,
 - Çalışma programlarının değerlendirilmesi,
 - Hedeflerinin belirlenmesi,
 - Genel Merkezce belirli konularda açık olarak görevlendirilmeleri,
 - Yönetmelikte yer alan üç aylık çalışma raporlarının ve mali raporlarının sürekli olarak izlenmesi,
 - Gelir kaynaklarının net olarak belirlenmesi ve tüm örgüt düzeyine yayılacak şekilde kontrol edilmesi,

- Kendilerine bağlı illerle sıkı ilişkiye geçmeleri ve çalışma programlarının bu illeri kapsayacak şekilde ele alınması,

c) Temsilcilikler:

- Kendi illeri düzeyinde örgüt-üye ilişkilerinin değerlendirmeleri, sorunları belirlemeleri ve çözüm yolları önermeleri için uygun bir yapı yaratılması,
- Yönetmeliğimizde yer alan görev ve sorumlulukların net olarak belirlenmesi ve buna uygun çalışma yapmalarının sağlanması,
- İllerindeki tarımsal sorunlara ilişkin gözlemlerin Genel Merkez ve Şubelere aktarılması, gerekli konularda sosyal, ekonomik ve teknik toplantılar düzenlenmesi için maddi ve manevi destek sağlanması,
- Oda gelir kaynaklarının üzerine gitmeleri, gelirleri artırıcı çalışmalarda bulunmaları,

d) Diğer Birimler:

- Danışma Kurulu:

Yönetimimizin inanç ve özlemlerini paylaşmış, bu nedenle Oda etkinliklerine sorumluca ilgi duyacak, mesleğinde kendini kanıtlamış, nitelikli üyelerimizden oluşacak, gereğinde politika belirleyebilecek, gereğinde uzmanlık kurullarını kendi içinden oluşturabilecek yapıda bir **Danışma Kurulu**'nun zaman geçirmeden ve en uygun isimlerle oluşturulması,

Önemli konuları gündem yapacak sürekli ve geçici uzmanlık grupları ve danışman işlevini üstlenecek uzman meslektaşların bireysel çalışmaları,

- Yayın Kurulu:

Oda dergimiz ve diğer yayınlarımız için konuyla ilgili meslektaşlarımız başta olmak üzere bir kurul oluşturularak daha aktif ve bilinçli bir yayım çalışması sürdürülmesi.

B) KİTLE ÖRGÜTLERİ

a) TMMOB

- Etkin bir TMMOB yaratılması için maddi ve manevi her türlü desteğin sağlanması,
- Mühendislik ve Mimarlık hizmetlerine ilişkin

yetki ve sorumlulukların sınırlarının belirlenmesi, özlük hakları ve mesleki sorunlarla ilgili olarak üst örgütümüz TMMOB bünyesinde yapılacak çalışmalara aktif olarak katılımının sağlanması, oda görüşlerimizin TMMOB platformuna taşınması,

- Ziraat Mühendisliği ve diğer Mühendislik, Mimarlık mesleklerinin hukuki ve mesleki sorunlarının TMMOB bünyesinde de ele alınması ve çözüm getirici girişimlerde bulunulması için çaba sarfedilmesi,
- Olanaklar ölçüsünde TMMOB bünyesindeki diğer meslek odalarına destek olunması, Mesleki, ekonomik ve sosyal sorunlara ilişkin ortak çalışmalarda bulunmak,

b) Diğer Meslek Örgütleri;

- Ziraat Mühendisliği alanındaki çeşitli uzmanlık dallarının oluşturduğu derneklerin belirlenmesi ve bunlarla meslek çıkarları ve sorunları temelinde birleşilmesi Toprak İlimi Derneği, Gıda Derneği gibi)
- Veteriner Hekimler Merkez Birliği Konseyi, Veteriner Hekimler Derneği, Ormancılar Derneği Türkiye Ziraatçılar Derneği, Veteriner Sağlık Teknisyenleri Derneği ile sıkı ilişkilere girerek gerek Tarım Bakanlığı uygulamaları gerekse ülke tarımı açısından bilimsel görüşlerin oluşturulması,
- Ortak Mesleki sorunlara ilişkin çalışmaların yapılması,
- Diğer kitle örgütleri ile çeşitli platformlarda bir araya gelerek Oda görüşlerimizin yansıtılması,

II - MESLEK VE ÜLKE TARIMINA İLİŞKİN ÇALIŞMALAR

A) Meslek Alanımıza Yönelik Yasal Düzenlemeler ve Uygulamalar:

a) Yetki Tüzüğü:

- Yetki tüzüğünün yeniden değerlendirilmesi eksiklerin giderilmesi ve meslektaşlarımıza istihdam alanı yaratacak şekilde amaca uygun hale getirilmesi çalışmasının ele alınması gerekirse 7472 Sayılı Ziraat Mühendisleri Yasasının değiştirilmesi.

- Mesleki yetkilerimizi ve çalışma alanımızı tanımlayacak olan Ziraat Mühendisleri Yetki Tüzüğü çalışmalarını hızlandıracak, konuya ilişkin gelişmeleri izleyerek Yönetim Kurulu'na öneriler getirecek ve çeşitli illerden konuya ilgi duyan meslektaşlarımızdan oluşacak bir komisyonun kurulması ve bu sorunun tüm meslek camiamıza taşınması.

- Diğer meslek gruplarının Yetki Tüzüklerinin ve yasal prosedürlerinin incelenmesi.

b) Reorganizasyon ve Son Durum:

- Tarım Bakanlığı'nca yapılan Reorganizasyon uygulamasının değerlendirilmesi, görüşlerimizin uygun platformlarda yansıtılması.

c) Yönetmelikler ve Genelgeler:

- Tarım Bakanlığında Meslek alanımızla ilgili yayınlanan çeşitli Yönetmelik ve Genelgelerin incelenmesi, Odamızla ilgili olarak bu belgelerde yer alan yetkilerin belirlenmesi, eksikliklerin giderilmesi çalışmalarının yürütülmesi (Zirai İlaç Bayiliği v.b.)

d) Özlük Haklarımız:

- Meslektaşlarımıza uygulanan özel hizmet tazminatı ve yan ödemelerdeki farklılıkların giderilmesi ve diğer meslek gruplarına bu ve benzeri konularda tanınan haklardan meslektaşlarımızda yararlandırılması,
- Kazanılmış hakların geri alınması anlamını taşıyan yeni seyyar görev tazminatı uygulamasının değiştirilmesi.

e) İstihdam:

- Eğitim düzeyinden başlayarak konunun çeşitli boyutları ve noksanlarını belirleyecek bir çalışmanın yapılması ve görüş üretmek üzere grup çalışması oluşturulması,
- Ziraat Fakültelerinin konuya ilişkin görüşlerinin alınması, ortak tavır konulması için gerekli girişimlerde bulunulması,

B) BİLİMSEL ETKİNLİKLER VE BASIN:

a) Teknik Tarım Kongresi:

Ocak 1989'daki Tarım Haftası 89 kapsamında yer alacak 3. Teknik Kongrenin A.Ü. Ziraat Fakültesinin düzenleyici, diğer Fakültelerin destekleyici olarak katılımlarıyla Oda'mızca yapılması için gerekli çalışmaların yapılması,

b) Şöyleşiler:

Odamız lokalinde bilimsel ve toplumsal konulara ilişkin periyodik söyleşiler düzenlenmesi,

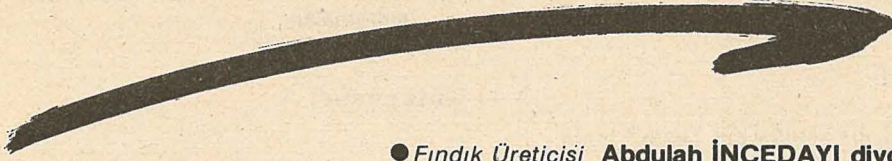
c) Sempozyum, Seminer ve Paneller:

Güncel konulara ilişkin çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi,

Değerli Ziraatçılar...

İŞTE, TARIMDA

barkisan GERÇEĞİ!

● **Fındık Üreticisi Abdulah İNCEDAYI diyor ki;**

Dönümde **200 kg**, fındık alırdım.
Barkisan Beyaz Gübre "Tarım Kireci" kullandım.
Dönümden **600 kg**, fındık aldım.

Korucuk Köyü, Fatsa-ORDU

● **Tütün Üreticisi Ahmet DOĞAN diyor ki;**

Altı dönüm olan tarlamdan **500 kg**, civarında tütün almaktaydım. Barkisan Beyaz Gübre "Tarım Kireci" kullandım. Aynı tarladan **1.500 kg**, tütün aldım. Çok memnunum.

Akçakale Köyü, Akçaabat-TRABZON

● **Mısır Üreticisi Ömer BAŞARAN diyor ki;**

Dekardan **300 kg**, üzerinde ürün alamazdım.
Geçen ekimde Barkisan beyaz Gübre "Tarım Kireci" kullandım, **650 kg'in** üstünde mısır aldım. Hem tarlamın verimi arttı, hem de ürünüm kaliteli hale geldi."

Velimeşe Köyü, Çorlu-TEKİRDAĞ

● **Çeltik Üreticisi Osman TEZEL diyor ki;**

"Geçen yıl, çeltik tarlamın bir kısmında Barkisan Beyaz Gübre "Tarım Kireci" kullandım. Kullandığım kısımdan **600 kg.** ürün alırken Beyaz Gübre'li yerden **750 kg.** ürün aldım. Ayrıca verimi düşük olan tuzlamın da verimi arttı."

Kadıondurma Köyü, Meriç-EDİRNE

● **Ayçiçeği Üreticisi Ali Osman AKGÜN diyor ki;**

"Geçen sene ayçiçeği ekerken tarlamın bir kısmında Barkisan Beyaz Gübre "Tarım Kireci" kullandım, bir kısmını da şahit tarla olarak bıraktım. Hasat zamanı şahit tarladan dekarda **150 kg**, ayçiçeği, deneme tarladan ise **238 kg**, içi dolu ayçiçeği aldım.

Yulafllı Köyü, Çorlu-TEKİRDAĞ

Özel karışımlıdır Barkisan BEYAZ GÜBRE "Tarım Kireci", toprağın yapısını iyileştirir, ürün kalitesini yükseltir. Tarladaki verim artışının gerçek nedenidir.

Barkisan BEYAZ GÜBRE "Tarım Kireci" T.C. Ziraat Bankası'nca 3 yıl vadeli kredilendirilmiştir. Barkisan Beyaz Gübre "Tarım Kireci" Tarım Kredi Kooperatifleri Ziraat Donatım Kurumu ve bayilerimizden temin edebilirsiniz.

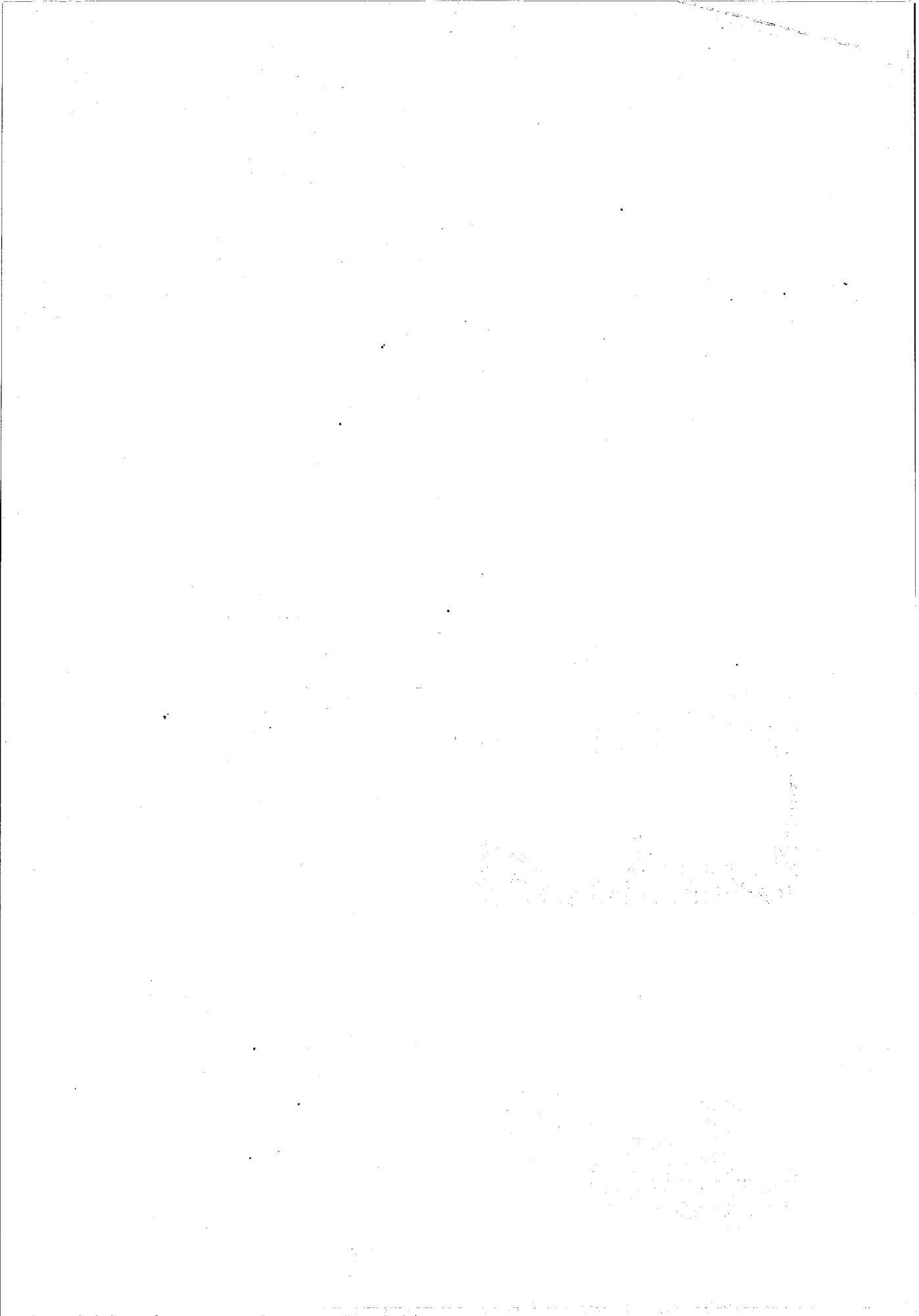
barkisan[®]
bartın kireç sanayii a.ş.

İstanbul: (9-1) 165 01 62 (7 hat)

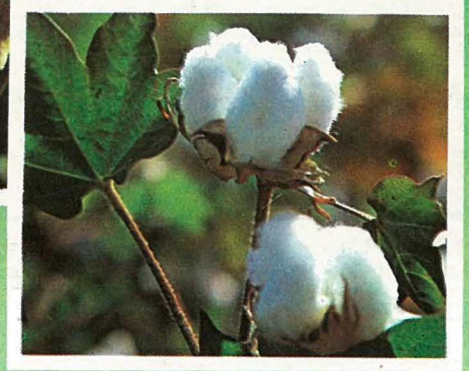
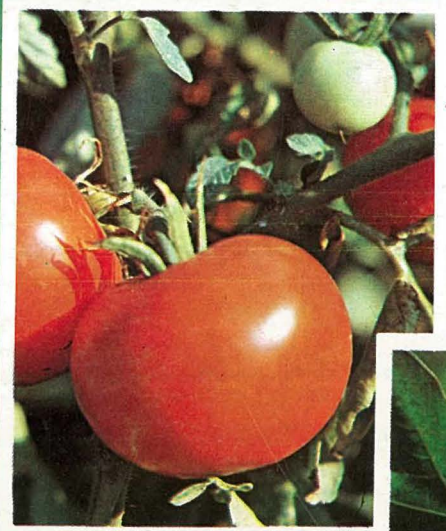
Bartın : (9-389) 12 660 (3 hat)

Ankara : (9-4) 118 55 93-117 79 24-125 07 86

İzmir : (9-51) 21 17 36

**Bitkiyi korumak
insanı yaşatmaktır.**

AGRO-SAN

AGRO - SAN
KİMYA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
Rıhtım Cad. Sağlık Han No: 217/2
Karaköy / Tophane / İstanbul
Tel: 151 34 77 (3 Hat)
Fax: 144 97 76